NASLJEDUJ HRISTA.

(DE IMITATIONE CHRISTI.)

NAPISAO

TOMA KEMPENAC.

S LATINSKOGA JEZIKA NA HRVATSKI PREVEO

Dr. STJEPAN BOSANAC.

NA SVIJET IZDALO

DRUŠTVO SVETOJERONIMSKO.

S dopuštenjem duhovne oblasti nadbiskupije zagrebačke.

ZAGREB.

TISAK ANTUNA SCHOLZA.

1903.

20515

Predgovor.

Evo ti, dragi čitaoče, zlatne knjižice s natpisom: „Nasljeduj Hrista".

Tu je knjižicu napisao pobožni redovnik reda svetoga Augustina Toma Hamerken. Taj se redovnik rodio godine 1380. u gradiću Kempenu (na donjoj Rajni), pa se zato općenito zove Kempenac. Umr'o je godine 1417. u lijepoj starosti od 90 godina.

Odmah kako je ta knjižica ugledala svijet, počeše je bogoljubivi ljudi marljivo čitati na veliku svoju duševnu korist. Najveći sveci cijenili su je i preporučivali svakome, kome je stalo do toga, da mu duša bude Bogu odana. Sveti Pio peti, papa i sveti Karlo Boromejski imali su tu knjižicu vazda uza se i tražili su u njoj savjeta u svima potrebama. Iz ove je knjižice sveti Filip Nerije crpao pobudu za onaj bogoljubivi život, kojim se tako odlikovao. Sveti Ignacije Lojolski običavao je svaki dan pročitati po dva poglavlja iz te knji-

žice, a osim toga znao je otvoriti gdjegod i čitati ono mjesto, koje bi baš otvorio. Tako je činio on sam i tako je preporučivao drugima da čine. Veoma učeni i pobožni kardinal Belarmin govori sam za sebe: „Ja sam ovu knjižicu od svoje mladosti pa sad do velike starosti često čitao i sasvim tim mi se vazda ukazivala kao nova i sada još nahodim u njoj najveću svoju nasladu".

Pa zašto su tu knjižicu pobožni i učeni ljudi tako cijenili i preporučivali? Zato, jer se u njoj prostim, lakim govorom prikazuje onaj uzvišeni nauk, kojemu nas je učio sam Hrist. U toj se knjižici preporučuje, neka svoje požude svladamo, prirodu na požudu sklonu obuzdavamo, svoju volju ostavljamo, sebe se odričemo i ono, što je vremeno, zanemarujemo. Preporučuje nam, neka se ovoga svijeta klonimo, kad škodi našemu spasenju, neka križ Isusov zaljubimo, bližnjega strpljivo snosimo, nepravde rado opraštamo, duševni mir i čistoću srca tražimo, u kratko neka Isusa Hrista slijedimo i sa svom snagom svojom idemo za onim blaženstvom, koje nam je odregjeno i pripravljeno. Ovi nauci nijesu mili pokvarenoj prirodi, ali su ipak tako lijepo prikazani, da ih rado čitamo i slušamo. Što su prostije prikazani, to su nam miliji.

Kad je tako, nije ni čudo, što se ta knjižica za kratko vrijeme na stotine i tisuće primjeraka po svijetu raširila. Raširila se na latinskom jeziku, na kojem ju je Kempenac napisao, a raširila se takogjer i prevedena gotovo na sve jezike ovoga svijeta, na kojima se knjige pišu. I na naš hrvatski jezik već je mnogo puta prevedena. Prvi je ovo djelo preveo na hrvatski jezik već g. 1500. naš Marko Marulić, slavni osnivač hrvatskoga umjetnoga pjesništva. On je mislio, da je to djelo napisao Ivan Gerson „kancilir pariski". Marko Marulić nije ovu zlatnu knjižicu samo preveo, već je prema njenim naukama udesio sav svoj bogoljubivi život i književni rad, kojim je stekao slavno ime daleko iza granica svoje domovine. U knjizi Tominoj našao je Marulić uzor svojemu latinskomu književnomu radu; ona mu je kazivala put na cesti, kojom je naumio poći.

Od kasnijih hrvatskih prijevoda spomenut ćemo ova tri najznatnija: prijevod Marijana Jaića u Budimu 1833., Frana Kurelca s natpisom „Stope Hristove" u Zagrebu 1868. i Mije Filetića, pobožnoga duhovnika milosrdnih sestara, u Zagrebu 1881.

Mimo sve ostale osobit je prijevod Kurelčev.

Odlikuje se svima onim osobinama, koje su značajne za pisanje toga darovitoga i osobitoga hrvatskoga kremenjaka. Njegov živ, individualan i pjesnički zanosan način pisanja čini i ovaj prijevod veoma ugodan, samo što čitatelju mnogo smetaju starinski oblici i stare riječi, koje današnjemu književnomu jeziku više nijesu poznate.

Megjutim isporegjujući Tomu s prijevodom Kurelčevim nalazimo, da je živahna mašta prevodioca daleko zanosila od riječî i načina izricanja misli Tominih. Kurelac mnoge riječi Tomine uopće ne prevodi, neke prevodi i krivo, a svemu podaje biljeg zanosne svoje duše, koji se biljeg slabo podnosi s asketičnom treznoćom i jednostavnom suhotom pisanja Tomina.

Jaićev i Filetićev prijevod prenosi misli Tomine, ali jezik dakako ne odgovara današnjemu napretku književnoga jezika hrvatskoga.

Kako su megjutim svi ovi prijevodi već i raspačani, te se mogu teško dobiti, odlučilo je društvo sv. Jeronima izdati nov prijevod ove lijepe knjige, te je taj posao povjerilo stručnjaku u jeziku hrvatskom, profesoru dru. Stjepanu Bosancu.

Prevodilac je nastojao, da što vjernije prenese riječi Tomine, pa se zato, što je tješnje mo-

Glava		Strana
VII.	Kako treba milost sakrivati i u poniznosti čuvati	117
VIII.	Pred Bogom sama sebe malo cijeni	121
IX.	Sve treba da upravimo k Bogu kao k posljednjoj svrsi	122
X.	Prezrevši svijet slatko je služiti Bogu	124
XI.	Želje srca treba ispitivati i stezati	127
XII.	Uči se ustrpljivosti i bori se protiv požuda	128
XIII.	Budi poslušan i pobožan kao Isukrst	131
XIV.	Promatrajmo tajne sudove Božje, da se u dobru ne ponesemo	133
XV.	Kako nam se vladati i govoriti za ono, što smijemo zaželjeti	135
XVI.	Pravu utjehu valja tražiti samo u Bogu	137
XVII.	Svaku brigu Bogu izruči	139
XVIII.	Nevolje vremene treba da po Hristovu primjeru mirne duše podnosimo	140
XIX.	Kako treba podnositi nepravde i tko je zaisto strpljiv?	142
XX.	Priznaj, da si slab i nevoljan u ovom životu	145
XXI.	U Bogu se smiri nad sva dobra i sve darove	147
XXII.	Sjećaj se mnogih dobročinstva Božjih	151
XXIII.	Četvoro, što velik mir donosi	154
XXIV.	Kako ćeš se ukloniti radoznalomu istraživanju, kako drugi žive?	157
XXV.	U čemu je pravi mir i pravi napredak	158
XXVI.	O uzvišenosti slobodne ćudi, koju više zasluţuje pobožna molitva nego čitanje	160
XXVII.	Samoljublje najviše odvraća od najvišega dobra	162

Glava		Strana
XXVIII.	Protiv opadljivih jezika	164
XXIX.	Kako u tuzi i nevolji treba Boga prizivati i blagosiljati	165
XXX.	Kako treba moliti Božju pomoć i uzdati se, da ćeš natrag dobiti milost?	166
XXXI.	Pusti svako stvorenje, da uzmogneš naći Stvoritelja	170
XXXII.	Sebe se odriješi i svake požude odreci	173
XXXIII.	O nestalnosti srca i kako treba da konačno u svem k Bogu smjeramo	174
XXXIV.	Bog je sladak nada sve i u svemu onomu, koji ga ljubi	176
XXXV.	U ovom životu nijesmo prosti od kušanja	178
XXXVI.	Protiv taštih ljudskih sudova	180
XXXVII.	Čisto i potpuno se sebe odreci, da postigneš slobodu srca	182
XXXVIII.	Dobro se vladaj u spoljašnjem svijetu i uteci se k Bogu u pogiblima	183
XXXIX.	Ne budi prenagao u poslovima	185
XL.	Čovjek nema ništa dobro po sebi i ne može se ničim pohvaliti	186
XLI.	Prezri svaku vremenu čast	189
XLII.	Ne prisloni svojega mira o ljude	190
XLIII.	Protiv ispraznog i svjetskog znanja	191
XLIV.	Pusti ono, što je spoljašnje	193
XLV.	Ne valja svakomu vjerovari i lako se riječ izmakne	194
XLVI.	Uzdaj se u Boga, kad navale strijele riječi	198

Glava		Strana
XLVII.	Sve teškoće treba podnositi vječnomu životu za volju	201
XLVIII.	O danu vječnosti i o tjeskobama ovoga života	203
XLIX.	O želji za životom vječnim i koliko je dobra obećano onima, koji se bore	207
L.	Kako čovjek ostavljen treba da se dade u ruke Božje	211
LI.	Nastoj oko nižih djela, kad ne možeš oko najviših	216
LII.	Nek ne misli čovjek, da je vrijedan utjehe, nego ga prije idu kazni	217
LIII.	Milost se Božja ne sjedinjuje s onima, koji teže na zemaljske stvari	219
LIV.	O različitim putevima prirode i milosti	222
LV.	Kako je priroda pokvarena i koliko može milost Božja	226
LVI.	Treba da se sami sebe odrečemo i Hrista da slijedimo po križu	230
LVII.	Ne kloni odviše duhom, ako u čemu pogriješiš	233
LVIII.	Ne treba istraživati visoke stvari i tajne sudove Božje	235
LIX.	Sve ufanje i pouzdanje valja uprijeti samo u Boga	241

Knjiga četvrta.

	Pobožna opomena na svetu pričest	245
I.	S kakovim poštovanjem valja primiti Hrista	246
II.	Velika se u ovom sakramentu pokazuje dobrota i ljubav Božja prema čovjeku	252

Glava — Strana

III. Korisno je često se pričešćivati 256
IV. Mnoge se milosti dijele onima, koji se pobožno pričešćuju 259
V. O dostojanstvu svetoga sakramenta i o staležu svećeničkom 263
VI. Što treba činiti prije pričesti? 265
VII. Ispituj svoju savjest i odluči se popraviti . . 266
VIII. O prikazivanju Hristovu na križu i o svojem odricanju 269
IX. Sebe i sve svoje valja Bogu prikazati i za sve se moliti 271
X. Svetu pričest ne valja lako propustiti 274
XI. Tijelo Hristovo i sv. Pismo veoma je potrebno vjernoj duši 278
XII. Tko se želi pričestiti Hristom, treba da se svekolikom pomnjom pripravi 283
XIII. Pobožna duša treba da iz svega srca teži na združenje s Hristom u sakramentu 285
XIV. Kako gjekoji pobožni ljudi gore od želje za tijelom Hristovim 288
XV. Milost se pobožnosti stječe poniznošću i odricanjem samoga sebe 290
XVI. Svoje nevolje treba da očitujemo Hristu i njegovu milost da tražimo 292
XVII. O žarkoj ljubavi i živoj želji primiti Hrista . 294
XVIII. Nemoj radoznalo ispitivati sakramenta, nego ponizno pogji za Hristom podvrgavajući razum svoj svetoj vjeri 297

KNJIGA PRVA.

Opomene korisne za duhovni život.

GLAVA PRVA.

Pogji za Hristom, a ostavi se taštine svjetske.

1. Tko ide za mnom, ne hodi po tminama (Ivan, 8. 12.), govori Gospod. To su riječi Hristove, koje nas opominju, koliko ćemo život njegov i njegovo vladanje slijediti, ako hoćemo da se istinito prosvijetlimo i da se oslobodimo svake sljepoće srca.

Zato neka nam bude prva briga razmišljati o životu Isusa Hrista.

2. Nauk Hristov nad svaki je nauk svetački, i tko bi imao duha, našao bi ondje sakritu manu nebesku.

Ali se dogagja, da mnogi često slušajući evangjelje slabo za nj mare, jer nemaju duha Hristova.

À tko je rad riječi Hristove potpuno i slatko razumjeti, treba da nastoji, kako će sav svoj život njemu priličnim učiniti.

3. Koja ti korist, da se o Trojstvu visoko prepireš, kad nijesi ponizan, te si mu zato i mrzak?

Odista visoke riječi ne čine sveca i pravednika, nego krepostan život čini čovjeka Bogu milim.

Više želim ćutjeti skrušenost nego znati, što je skrušenost.

Da znaš čitavo sveto Pismo naizust i što je god koji mudrac rekao: koja ti korist od svega bez ljubavi i milosti Božje?

Taština nad taštinama i sve je taština (Propovj. I. 2.) osim ljubiti Boga i njemu jedinomu služiti.

To je najviša mudrost po preziranju svijeta težiti na kraljevstvo nebesko.

4. Stoga je taština iskati propadljivo blago i uzdati se u nj.

Taština je i za častima čeznuti i visoko se uzdizati.

Taština je povoditi se za požudama tjelesnim i ono žudjeti, s čega poslije treba da si oštro kažnjen.

Taština je dug život željeti, a o dobru se životu malo starati.

Taština je mariti samo za ovaj život, a naprijed ne gledati na ono, što će biti.

Taština je ljubiti ono, što veoma brzo prolazi, a onamo ne brzati, gdje je radost vječna.

5. Često se sjećaj one riječi: niti se kad oko nagleda, niti se kad uho nasluša.

Zato gledaj da srce svoje odvratiš od onoga, što se da vidjeti, a na ono ga navratiš, što se ne da vidjeti. Jer oni, što se povode za svojim tijelom, kaljaju savjest i gube Božju milost.

GLAVA II.

Ponizno misli o sebi.

1. Već od prirode svaki je čovjek željan znanja; ali koja nam korist od znanja bez straha Božjega?

Bolji je zaisto ponizan ratar, koji Bogu služi, nego bahat mudrac, koji sebe zanemarivši tok zvijezdâ promatra.

*

Tko sam sebe dobro poznaje, sam pred sobom gubi cijenu i ne vesele ga hvale ljudske.

Da znam sve, što je na svijetu, a nijesam u ljubavi, što bi mi pomoglo kod Boga, koji će me suditi po djelu?

2. Smiri se i ne teži toliko na znanje; jer se u tom nahodi mnogo nemira i prijevare.

Učeni hoće, da ih ljudi vide i nazivaju mudrima.

Mnogo je toga u znanju, s čega je duši slaba ili nikakva korist.

A veoma je lud onaj, koji ide za čim drugim osim za onim, što je za spasenje njegovo.

Mnoge riječi ne će zasititi dušu, nego dobar život okrepljuje duh i čista savjest podaje veliko pouzdanje u Boga.

3. Koliko više i bolje znadeš, toliko ćeš zato biti strože sugjen, ne budeš li svetije živio.

Zato se ne ponesi ni s koje učenosti ni umješštine svoje, nego se radije plaši radi darovana znanja.

Ako ti se čini, da mnogo znaš i dosta dobro razumiješ, a ti znaj, da je mnogo više onoga, čega ne znaš.

Ne gradi se premudar, nego radije priznaj

svoje neznanje. Što hoćeš da se uznosiš nad drugim, kad ih ima više, koji su učeniji nego ti i zakonu bolje vješti?

Ako si rad što korisno znati i naučiti, gledaj da nitko za te ne zna i da ništa do tebe ne drži.

4. Ako sam sebe dobro poznaješ i prezireš, to je najdublji i najkorisniji nauk.

O sebi ništa ne držati, a o drugima uvijek dobro i visoko misliti, to je velika mudrost i savršenstvo.

Da i vidiš drugoga, gdje javno griješi, te i grdno koje zlo čini, ne bi smio zato misliti, da si bolji, jer ne znaš, kako dugo možeš ostati u dobru.

Svi smo slabi, ali ti nemoj nikoga držati za slabijega od sebe.

GLAVA III.

O nauku istine.

1. Srećan onaj, koga istina sobom uči, a ne po slikama i glasovima, koji prolaze, već onako, kakva jest.

Misao naša i osjećanje naše često nas vara i daleko ne vidi.

Što koristi mnogo se nadmudrivati o stvarima skrovitim i tamnim, radi kojih nam se ne će na sudu prigovoriti, ako ih nijesmo znali?

Veliko je bezumlje, što mi ne hajući za korisno i potrebno preko toga o onom nastojimo, što je zamamljivo i štetno. Imademo oči, a ne vidimo.

2. A što nam je stalo za rodove i vrste?

Komu vječna Riječ progovara, taj je riješen mnogih misli.

Iz jedne je Riječi sve i jedno govori sve: i t o j e p o č e t a k, š t o n a m i g o v o r i.

Bez nje nitko ne razumije i pravo ne sudi.

Komu je sve jedno, i koji sve na jedno proteže i sve u jednom gleda, taj može biti srcem postojan i može ostati u Bogu smiren.

Oh vječna istino, ujedini me sa sobom u ljubavi vječnoj.

Često mi je dodijalo mnogo čitanje i slušanje; u tebi je sve, što hoću ili žudim.

Neka zamuknu svi učitelji; sva stvorenja neka zašute pred očima tvojim; ti mi sam progovaraj.

3. Što je tko više sa sobom ujedinjen i unutra jednostavan, s tim više i dubljih stvari bez muke razumije, jer odozgo prima svjetlost razumijevanja.

Duh čist, prost i postojan, ne rastresa se u mnogim djelima, jer sve radi Bogu na čast i nastoji da sebe samoga ništa ne ispituje.

Tko ti više smeta i zabavlja nego pohotno srce tvoje, što ga pridušio nijesi?

Čovjek dobar i pobožan prije unutra razregjuje svoja djela, što ih ima vanka raditi.

I ta ga djela ne vuku na želju grješne sklonosti, već ih sam navraća po sudu zdravoga razuma.

Tko ima žešći boj nego onaj, tko nastoji da sebe nadvlada?

I to bi imao biti naš posao, da nadvladamo sami sebe i da svaki dan postanemo jači od sebe i da napredujemo nešto na bolje.

4. Svako savršenstvo u ovom životu združeno je s nekim nesavršenstvom; i štogod smišljamo, nekom je maglom zastrto.

Budi ponizan i tako upoznaj sama sebe: po tom ćeš putu prije doći do Boga nego po nauku duboku.

Ne valja ti udarati na znanje ili kakvo prosto poznanje stvari, koje je — uzme li se po sebi — dobro i Bogom uregjeno, ali čistu savjest i krepostan život svagda treba više cijeniti.

Ali jer mnogi više nastoje oko znanja nego oko dobra života, zato često lutaju, te malo ili gotovo nimalo ploda ne nose.

5. O da se toliko žure pogrješke iskorijeniti, a vrline usaditi, koliko se žure zametati učena pitanja, ne bi bilo toliko zla i zazora po svijetu, ni toliko nereda u manastirima.

Zaista, kad dodje sudni dan, ne će nas pitati, što smo čitali, nego što smo radili; niti će pitati, kako smo dobro govorili, nego kako smo bogoljubno živjeli.

Reci mi, gdje su sad sva ona gospoda i učitelji, što si ih dobro znao, dok su još živjeli i naukom cvali?

Njihove dohotke drugi uživaju, te ne znam, da li ih se spominju. Za života njihova činilo se, da jesu nešto, a sad se o njima šuti.

6. O kako brzo prolazi slava ovoga svijeta! Da im se kojom srećom sa znanjem i život slagao, tada bi bili dobro učili i čitali.

Koliko ih propada na ovome svijetu s nauka pusta, jer se malo brinu da služe Bogu!

I jer vole biti veliki nego ponizni, zato iščezavaju u mislima svojim.

U istinu je velik, u koga je velika ljubav.

U istinu je velik, koji je u sebi malen i koji do najviše časti ništa ne drži.

U istinu je mudar, koji sve zemaljsko drži za blato, da dobije Hrista.

A u istinu pravo je učen, koji čini volju Božju, a svoju ostavlja.

GLAVA IV.

Štogod činimo, da je razborito.

1. Ne treba vjerovati svakoj riječi i svakomu nagonu, nego pomno i dugo treba svaku stvar prema Bogu mjeriti.

Jao, žalosti moja! Često lakše o drugom zlo vjerujemo i govorimo nego dobro: tako smo slabi.

Ali savršeni ljudi ne vjeruju svakome gatalu, jer znaju slabost ljudsku, na zlo sklonu, a u riječima dosta pogrješljivu.

2. Veoma je mudro ne prenagliti se na djelu i ne ostajati tvrdoglavo pri svome.

K tomu pristaje ne vjerovati svaku, što ljudi govore, i ljudima ušiju time ne nabijati, što si čuo ili povjerovao.

S čovjekom mudrim i savjesnim svjetuj se i

dogovaraj; i traži radije, da te bolji pouči, nego da se povodiš za svojim izmišljajima.

Dobar život čini čovjeka mudrim po srcu Božjem i iskrenim mnogo u čemu.

Što će tko biti u sebi ponizniji i Bogu podložniji, to će u svemu biti mudriji i spokojniji.

GLAVA V.

Kako se čitaju svete knjige.

1. Istinu treba tražiti u svetim knjigama, a ne rječitost.

Svaka se sveta knjiga onim duhom ima čitati, kojim je pisana.

Više treba da tražimo korist u svetim knjigama nego duhovitost riječi.

Tako rado treba da čitamo knjige pobožne i proste kako visoke i duboke.

Neka ti ne smeta ugled piščev, je li iz male ili velike književnosti, nego ljubav do gole istine neka te k čitanju privlači.

Ne pitaj, tko je to rekao, nego pazi, što se veli.

2. Ljudi nestaje, ali istina Gospodova ostaje na vijeke (Psalm. 116. 2).

Bog nam na različit način progovara ne gledajući, tko je tko.

Radoznalost naša mnogo nam smeta u čitanju svetih knjiga, kad hoćemo ono razbirati i raspravljati, što bi bilo bolje da prijegjemo onako.

Ako ti je stalo za napredak, čitaj ponizno, prosto i vjerno, i ne otimlji se nikad za glas učenosti.

Propitaj rado i mukom poslušaj riječi svetačke; neka ti se mile priče starijih: ne spominju se samo tako.

GLAVA VI.

O neurednim sklonostima.

Kadgod se čovjeku hoće nešto neuredno, odmah je u sebi nemiran.

Oholica i lakomac nikad ne miruju, a siromah i ponizan duhom živi u obilju mira.

Čovjek, koji još nije u sebi potpuno umr'o, brzo dolazi u napast, i male ga i neznatne stvari savladavaju.

Čovjek slaba duha i u neku ruku još puten i sklon na ono, što je osjetno, teško se može posve otresti zemaljskih požuda.

I zato je često žalostan, kad im se uklanja; još se malo i srdi, ako mu se tko opre.

2. A ako postigne, što žudi, odmah mu je teško na duši zbog krivice, jer se poveo za strašću svojom, koja ništa ne pomaže k miru, što ga je on iskao.

Dakle napastima se opirući nahodimo pravi mir u srcu, a ne služeći im.

Nije dakle mira u srcu čovjeka putena ni u onoga, koji je odan izvanjskim stvarima, već u onoga, koji je gorljiv i duhovan.

GLAVA VII.

Klonimo se pusta nadanja i nadimanja.

1. Tašt je čovjek, koji polaže svoju nadu u ljude ili u stvorenja.

Ne stidi se iz ljubavi prama Hristu drugima služiti i na ovome svijetu pokazati se ubog.

Ne upiri se o sebe samoga, nego na Boga nadu svoju prisloni.

Učini, što možeš, i Bog će pripomoći dobroj ti volji.

Ne uzdaj se u svoje znanje ili u čijegod lukavstvo na svijetu, nego više u milost Boga, koji

ponizne pomaže, a ponizuje one, koji se obijesno u se uzdaju.

2. Ne hvali se bogatstvom, ako ga imaš; ni prijateljima, jer su silni, nego Bogom, koji sve podaje i nada sve sebe samoga želi dati.

Ne ponesi se, što si visoka ili lijepa tijela, koje se pokvari ili nagrdi, čim se malo razboliš.

Čuvaj se, da s vještine ili s uma svoga sebi ne omiliš; mogao bi omrznuti Bogu, kojemu pripada sve dobro, što ga imaš od prirode.

3. Ne misli, da si bolji nego drugi, da ne budeš možda pred Bogom gori, koji zna, što je u čovjeku.

Ne uznesi se dobrim djelima svojim, jer su drugi sudovi Božji, a drugi ljudski, te se njemu često ne mili, što se ljudima mili.

Ako budeš imao što dobro, o drugima bolje misli, da sačuvaš poniznost.

Ne škodi, ako se svakomu podvrgavaš, ali je velika šteta, ako se i pred koga stavljaš.

Mir je neprestano s poniznim, a srce ohola čeljadeta svegjer se grize i žesti.

GLAVA VIII.

Čuvaj se odveć velikoga prijateljstva.

1. Ne otkrivaj svakomu srca svojega, nego s onim, tko je mudar i Boga se boji, svoju stvar raspravljaj.

Rijetko budi s onima, koji su mladi ili strani.

Bogatašima ne laskaj, a pred velikaše rado ne izlazi.

S onima se druži, koji su ponizni i prosti, pobožni i ćudoredni; i o onom raspravljaj, što budi na krepostan život.

Ni s jednom ženom ne opći pouzdano, nego uopće sve dobre žene Bogu preporuči.

Samo s Bogom i angjelima njegovim želi prijateljovati, a poznanstva se ljudskoga kloni.

2. Svakoga treba ljubiti, ali prijateljovanje nije korisno.

Dogodi se katkad, da nepoznato čeljade s dobra glasa svijetli, ali čim je uz nas, potamni pred očima.

Mislimo koji put, da je komu naša družba ugodna, a mi pomalo postajemo sve neugodniji, jer je spoznao zle naše običaje.

GLAVA IX.

O posluhu i podložnosti

1. Veliko je dobro, ako si poslušan i živiš pod starješinom, pa nijesi svoje volje.

Mnogo je sigurnije, ako slušaš, nego ako zapovijedaš.

Mnogi su poslušni više pod silu, nego drage volje! Ti su na mukama, te potajno mrmljaju.

Nikad ne će steći slobode na duši, ako se Boga radi iz svega srca ne podlože.

Teci ovamo, teci onamo, mira ne ćeš naći, osim u poniznoj podložnosti pod upravom starješine.

Mnoge je prevarilo mijenjanje mjestâ i utvaranje.

2. Istina je, da se svakomu hoće po svojoj glavi raditi i više naginjemo k' onima, koji misle s nama.

Ali ako je Bog megju nama, treba da se okanimo katkad misli svoje mira radi.

Tko je tako mudar, da može sve i potpuno znati?

Potom ne uzdaj se odveć u svoju pamet, već drage volje i druge poslušaj, što misle.

Ako ti je misao dobra, pa se je odričeš Boga radi i za drugim se povodiš, veća će ti od toga biti korist.

3. Često sam slušao, da je sigurnije slušati i primati savjete, nego davati.

Može se takogjer dogoditi, da je dobra svačija misao; ali ne htjeti uz drugoga pristati, gdje to razlog ili prilika traži, to dokazuje, da si ohol i uporan.

GLAVA X.

Čuvaj se suvišnjih riječi.

1. Koliko možeš, čuvaj se vreve ljudske, jer mnogo smeta raspravljanje svjetskih djela, ako se i s pravom nakanom iznose.

Taština nas brzo kalja i obuzimlje.

Toliko puta bih volio, da sam šutio i da nijesam megju ljudima bio.

Ali zašto tako rado govorimo i megju sobom naklapamo, kad tako rijetko bez povrede savjesti zamuknemo?

Zato tako rado govorimo, jer megjusobnim razgovorima želimo jedan drugoga tješiti i srce s mnoge misli izmučeno oblakšati.

I mnogo nam je milo o onom govoriti i promišljati, što mnogo ljubimo ili želimo, ili o tom, za što mislimo da nam je protivno.

2. Ali na žalost često je to naprazno ili uzalud, jer ta utjeha samo je izvana i na veliki kvar utjehi Božjoj iznutra.

Zato nam je bdjeti i moliti, da nam vrijeme ne mine u dangubi.

Bude li slobodno i korisno govoriti, govori, što je drugima na duhovnu korist.

Zla navada i nehajstvo za napredak naš mnogo čini, da ne pazimo na riječi svoje.

Ali pobožan razgovor o stvarima duhovnim mnogo pomaže napretku duhovnom, navlastito ondje, gdje se srcem i duhom jednaki u Bogu megju sobom udruže.

GLAVA XI.

Kako ćeš steći mir i u revnosti napredovati.

1. Mogli bismo imati mnogo mira, kad se ne bismo htjeli onim baviti, što su drugi rekli i učinili, što nije naša skrb.

Kako može onaj dugo u miru ostati, tko se

plete u tugje skrbi; tko traži prilike spolja, a unutra se slabo ili nikad ne sabira?

Blaženi prosti, jer će mnogo mira imati.

2. Zašto su neki sveci bili tako savršeni i razmišljanju skloni?

Zato, jer su se trsili svim zemaljskim požudama umrijeti, i tako su mogli iz dna duše uz Boga prianjati i slobodno se sobom brinuti.

Nas odviše obuzimlju naše strasti, te se odveć za ono staramo, što je prolazno.

Mi rijetko i jednu pogrješku posve zatremo i ne raspaljujemo se za svakidašnji napredak, zato ostajemo hladni i mlaki.

3. Da smo mi sami sebi posve umrli, a unutra da nijesmo ni u što zapleteni, onda bi nam moglo i božanstvo omiljeti i nešto bismo mogli okusiti od nebeskoga razmatranja.

Sva je i najveća prepreka, što nijesmo slobodni od strasti i požuda, pa ne kušamo udariti savršenim putem svetačkim.

Čim se sukobimo i s neznatnom suprotivštinom, odmah duhom klonemo i k ljudskim se utjehama obraćamo.

4. Da se mi u borbi kao junaci upnemo, za-

ista bismo vidjeli, gdje nas Gospod s neba pomaže.

On je sam spreman pomoći onima, koji se bore i u njegovu se milost uzdaju, te nam pribavlja prigodu boju, da pobijedimo.

Ako mislimo, da je duhovni napredak samo u tim izvanjskim činima, doskora će nam nestati pobožnosti.

Nego u korijen sjekiru zasijecimo, da očišćeni od strasti mir duševni uživamo.

5. Da svake godine jednu pogrješku istrijebimo, brzo bismo savršeni postali.

Ali nasuprot vigjamo često, da smo na početku obraćenja bili bolji i čistiji nego iza mnogo godina života zavjetnoga.

Trebalo bi da revnost naša i napredak naš svaki dan raste, ali sada se za mnogo drži, ako tko može nešto od prve revnosti sačuvati.

Da se isprvice samo malo silimo, sve bismo kasnije mogli lako i veselo vršiti.

6. Teško je ostaviti, čemu si naviknuo; ali je teže protiv svoje volje raditi.

Ali ako ne svladaš ono, što je maleno i lako, kad ćeš svladati ono, što je teže?

*

Iz početka se opri sklonosti svojoj i zloj navadi oduči, da ti malo po malo ne bude možda teže.

O da ti je znati, koliki bi sebi mir, a koliku bi radost pribavio drugima, da se dobro vladaš, mislim, da bi se više brinuo za svoj napredak duhovni.

GLAVA XII.

O koristi suprotivštine.

1. Dobro je po nas, što katkad imademo tegobe i suprotivštine, jer se po njima čovjek često osvijesti, ter vidi, da je u progonu, i da mu se nije ni u šta zemaljsko pouzdati.

Dobro je, što nam se ljudi katkad opiru i što zlo i opako o nama misle, premda dobro radimo i mislimo.

To često pomaže, da budemo ponizniji, i brani nas od tašte slave.

Jer onda više tražimo unutrašnjega svjedoka Boga, kad nas ljudi spolja zameću, te nam slabo vjeruju.

2. Stoga bi valjalo čovjeku tako se u Bogu ustanoviti, da mu ne bi trebalo mnogo utjeha u ljudi tražiti.

Kad na čovjeka, koji je dobru rad, rupi bijeda ili napast, ili ga muče zle misli, onda više ćuti, da mu je Bog potreban, jer shvata, da bez njega ne može ništa dobro.

Tada se i žalosti, uzdiše i moli zbog nevolja, koje trpi.

Tada ga mrzi duže živjeti i želi umrijeti, da se može rastvoriti i biti s Hristom.

Tada takogjer dobro vidi, da savršene sigurnosti i potpuna mira ne može biti na zemlji.

GLAVA XIII.

Odolijevaj napastima.

1. Doklegod živimo na svijetu, ne možemo biti bez nevolje i napasti.

Zato i piše u Jobu: N a p a s t j e ž i v o t l j u d s k i n a z e m l j i (Job, 7).

Zato bi trebalo da svak pazi na napasti svoje i da je budan moleći, da gjavo ne nagje zgodu prevariti nas, jer on nikad ne spava, nego o p h o d i t r a ž e ć i, k o g a b i p r o ž d r'o. (I. Pet. 5. 8.)

Nitko nije tako savršen i svet, da ga ne bi

katkad snašle napasti, i ne možemo biti posve bez njih.

2. Ipak su nam napasti često mnogo korisne, ako i jesu dosadne i teške; jer se po njima čovjek ponizuje, čisti i poučava.

Svi su sveci kroz mnoge nevolje i napasti prolazili i napredovali.

A oni, koji nijesu mogli odoljeti napastima, odvrgoše se i odmetnuše.

Nema reda toliko sveta ni mjesta toliko skrovita, gdje ne bi bilo napasti i suprotivština.

3. Dok smo god živi, napastima se posve ne otesmo, jer u nama je, što nas napastuje, otkako se rodismo u požudi.

Kako jedna napast ili nevolja mine, druga nadogje, te nam je svagda nešto trpjeti, jer smo izgubili dobro sreće svoje.

Mnogi gledaju napastima umaknuti, pa još teže u njih zapadaju.

Samim bijegom ne možemo pobijediti, nego po strpljivosti i pravoj poniznosti bivamo jači od sviju neprijatelja.

4. Tko se samo izvana ugiblje, a korijena ne iščupa, slabo će napredovati; šta više, brže će ga napasti opet snaći i gore će mu biti.

Malo po malo, strpljivo i postojano (uz pomoć Božju), bolje ćeš pobijediti nego uporno i silovito.

Češće se svjetuj u napasti, a s onim, koga je snašla napast, ne budi surov, već ga potješi, kako bi želio, da se tebi učini.

5. Svima je zlim napastima početak to, što nam je duh nepostojan i što se slabo u Boga pouzdajemo.

Jer kako se brodom bez krme igraju valovi, tako se i napasti svakojako titraju čovjekom, koji je mlitav, te ostavlja svoju odluku.

Na ognju se željezo kuša, a u napasti pravednik.

Često ne znamo, što možemo, ali napast otkriva, što smo.

Treba ipak da smo na oprezu, osobito čim se napast pojavi, jer se onda neprijatelj lakše svlada, ako mu nikako ne damo srcu na vrata uljesti, nego mu se odmah, čim zakuca pred pragom, opremo.

Zato je netko rekao:

U prvi čas se odupri; za lijekom je prekasno sezat,
Kad je već uzelo zlo s duga odgagjanja mah.

Jer najprije dogje čovjeku u pamet samo misao, zatim živa slika, poslije naslada, zlo nagnuće i pristajanje.

Tako malo po malo zlobni neprijatelj unigje posve, kad mu se odmah iz početka ne opreš.

I što se tko duže mlitavo opire, toliko je svaki dan u sebi slabiji, a neprijatelj protiv njega silniji.

6. Neki u početku obraćenja svoga žešće napasti trpe, a neki opet na svršetku.

A nekima je zlo gotovo cijeloga im života.

Neke dosta slabo napasti snalaze, kako već odredi mudrost i pravednost Božja, koja mjeri stanje i zasluge ljudske i sve unaprijed odregjuje na spasenje odabranicima svojim.

7. Zato snagje li nas napast, ne treba da gubimo ufanja, nego treba da s tim gorljivije Boga molimo, da nam bude u pomoć u svakoj nevolji, jer će on po riječima sv. Pavla s i s k u š a n j e m u č i n i t i k r a j, d a m o ž e t e p o d n i j e t i (I. Kor. 10. 13).

Ponizimo dakle dušu svoju pod rukom Božjom u svakoj napasti i nevolji, jer će ponizne duhom spasti i povisiti.

8. U napastima i nevoljama kuša se, koliko je

tko napredovao: tu mu je i veća zasluga i krepost bolje na vidik izlazi.

Niti je to što veliko, ako je tko pobožan i revan, kad ne osjeća teškoće; ali ako u vrijeme nevolje strpljivo podnosi, bit će nade velikomu napretku.

Mnogi su sačuvani od velikih napasti, a svakidanje malene često ih svladaju, da se ponize i nikad sami u sebe ne pouzdavaju u velikim, kad su slabi u tako malenim napastima.

Glava XIV.

Čuvaj se, da ne sudiš nerazborito.

1. Gledaj sam na sebe, a čuvaj se tugja djela osugjivati. Prosugjujući druge čovjek se uzalud trudi, češće se vara i lako griješi, a sebe prosugjujući i pretresajući svagda se s korišću trudi.

Kako nam je što na srcu, tako o tom često sudimo, jer pravi sud iz samoljublja lako gubimo.

Da želja naša svagda čisto smjera k Bogu, ne bismo se tako lako uznemirili, kad se opire naša ćut.

2. Ali često nam se nešto u srcu krije ili nas i spolja saleti, što nas takogjer jednako privlači.

Mnogi sami sebe potajno traže u onom, što rade, a ne znaju.

I dok sve onako biva, kako oni misle i hoće, čini se, da su lijepo mirni, ali kako što bude drukčije nego žele, odmah se uznemire i rastuže.

Zbog razlike u mislima i mnijenjima dosta često bude nesloge megju prijateljima i gragjanima, megju redovnicima i pobožnim ljudima.

3. Teško se ostaviti stare navade i nitko se ne da rado dalje voditi, nego što sam vidi.

Ako se više oslanjaš na razum svoj i vještinu nego na silu i snagu Isukrstovu, rijetko ćeš i kasno biti prosvijetljen čovjek; jer Bog hoće, da mu se posve podložimo i da se po vrućoj ljubavi nad svaki razum podignemo.

GLAVA XV.

O djelima, što se čine iz ljubavi.

1. Ni za što na svijetu i nikomu za ljubav ne čini zla; ali siromahu na korist slobodno ti je katkad i dobro djelo propustiti ili takogjer boljim zamijeniti, jer se tim dobro djelo ne uništuje, nego boljim zamjenjuje. Ovakim se činom dobro djelo ne razara, nego se boljim zamjenjuje.

Bez ljubavi izvanje djelo ništa ne koristi, a štogod se iz ljubavi radi, bilo ono kako maleno i neznatno, sve biva rodno.

Jer Bog više gleda na to, s kolikom ljubavi tko što čini, nego koliko čini.

2. Mnogo čini, tko mnogo ljubi; mnogo čini, tko pravo što čini.

Pravo čini, tko služi više družbi nego svojoj volji.

Često nam se čini, da je ljubav, a više je putenost, jer se rijetko ne pridružuje prirodna sklonost, svoja volja, izgledanje nagrade i želja za udobnošću.

3. U koga je prava i savršena ljubav, taj ni u čem ne traži sama sebe, nego želi, da u svemu bude samo slava Božja.

I nikomu ne zavidi, jer mu nije do svojega veselja, i ne će sam u sebi da se veseli, nego želi nad svako dobro blaženstvo u Bogu.

Nikomu ne pripisuje što dobro, nego sve odbija na Boga, iz kojega kao iz izvora sve potječe, i u kojemu napokon svi sveci kao u svome cilju mir uživaju.

O da je u koga samo iskra prave ljubavi, zaisto bi našao, da će sve, što je zemaljsko, biti puno taštine!

GLAVA XVI.

Podnosimo tugje slabosti.

1. Što ne možeš popraviti na sebi ili na drugima, treba da strpljivo podnosiš, dok Bog drukčije ne odredi.

Pomisli, da je tako možda bolje za tvoje iskušenje i ustrpljenje, bez kojega naše zasluge mnogo ne vrijede.

Ipak treba da uz takove prepreke Boga moliš, da ti izvoli pomoći i da možeš dobrovoljno podnositi.

2. Ako se tko ne smiri opomenut jednom ili dva puta, nemoj se s njim prepirati, nego sve Bogu izruči, neka se vrši njegova volja i čast na svakom slugi njegovu, jer on umije i zlo na dobro obrnuti.

Nastoj biti strpljiv podnoseći tugje nedostatke i svakojake slaboće, jer je i na tebi mnogo toga, što drugi treba da podnose.

Ako ne možeš sebe takim učiniti, kako želiš, kako ćeš moći drugoga imati po svojoj volji?

Milo nam je, da su drugi savršeni, pa ipak svojih nedostataka ne ispravljamo.

3. Mi hoćemo, da se drugi oštro ukore, a sebe koriti ne damo.

Ne mili nam se u drugih velika sloboda, pa opet ne ćemo da se nama ukrati, što molimo.

Hoćemo, da druge stežu propisi, a sami se nikako ne damo uže stezati.

Tako se eto vidi, kako rijetko bližnjega cijenimo kao sebe same.

Da su svi savršeni, što bismo onda Boga radi imali od drugih trpjeti?

4. Ali Bog je tako naredio, da se učimo jedan drugomu nositi breme, jer nitko nije bez nedostatka, nitko bez bremena, nitko nije sebi dovoljan, nitko za sebe dosta mudar; nego treba da se megju sobom snosimo, megju sobom tješimo, isto tako pomažemo, upućujemo i opominjemo.

Ali kolike je tko kreposti, bolje se vidi u kojoj nezgodi.

Jer prilike ne čine čovjeka slaba, nego pokazuju, kakav je.

GLAVA XVII.

O životu redovničkom.

1. Ako si rad mir i slogu s drugima uzdržati, treba da učiš, kako ćeš se sam u mnogom skršiti.

Nije mala stvar u manastirima ili u družbi prebivati i ondje bez tužbe boraviti i do smrti vjerno ustrajati.

Blago onomu, koji je ondje dobro živio i srećno dovršio.

Hoćeš li, kako treba, stajati i napredovati, drži se za prognanika i tugjinca na zemlji.

Treba da budeš budala Hrista radi, ako hoćeš bogoljubno živjeti.

2. Malo pomaže halja i pristrižena glava; nego promijeniti život i strasti posve ukrotiti, to čini prava redovnika.

Tko što drugo ište osim jedinoga Boga i spasenje duše svoje, ne će drugo naći nego nevolju i muku.

Ne može takogjer dugo mirovati onaj, koji ne nastoji biti najmanji i svakomu podložan.

3. Došao si služiti, a ne vladati; znaj, da si pozvan na muku i na trud, a ne na dangubu i brbljanje.

Tu se dakle ljudi kušaju kao zlato na ognju.

Tu ne može nitko ostati, osim ako se hoće iz dna srca Boga radi da ponizi.

GLAVA XVIII.

Primjeri svetih otaca.

1. Gledaj žive primjere svetih otaca, na kojima je sjala prava savršenost i vjera, pa ćeš vidjeti, kako je malo i gotovo ništa, što mi činimo.

Ah, što je naš život, ako se s njihovim isporedi?

Sveci i prijatelji Hristovi služili su Gospodu gladujući i žegjajući, goli i zebući, radeći i trudeći se, bdeći i posteći, moleći i razmišljavajući o svetim stvarima, progonjeni i veoma grgjeni.

2. O kolike su i kako teške muke trpjeli apostoli, mučenici, ispovjednici, djevice i svi drugi, koji su htjeli poći stopama Hristovim!

Jer su na ovom svijetu mrzili na svoje duše, da ih sačuvaju za vječni život.

O kako su strogo i oskudno živjeli sveti oci u pustinji; kako su podnosili duge i teške napasti; kako često ih je neprijatelj mučio; kako su mnoge i vruće molitve Bogu prikazivali; kako su se strogo ustezali; kako vruća im je bila revnost za duhovnim napretkom; kako su se hrabro borili, da ukrote pogrješke; kakvu su čistu i pravu namjeru imali prema Bogu!

Ob dan su radili, a ob noć se dugo Bogu molili, premda ni uz posao nijesu prestajali u sebi moliti.

3. Sve su vrijeme korisno provodili, svaki im se čas u službi Božjoj činio kratak, a s velike slasti pri razmišljanju zaboravljali su takogjer, da i tijelo valja okrijepiti.

Svega su se odrekli: bogatstva, gospodstva, časti, prijateljâ i rogjaka; ništa zemaljsko nijesu željeli imati; jedva su ono uzimali, što za život treba, a tijelu služiti, i kad je trebalo, muka im je bila.

Bili su dakle siromasi na imutku zemaljskom, ali veoma bogati milošću i krepostima.

Izvana su trpjeli oskudicu, ali iznutra krijepila ih je milost i utjeha božanska.

4. Svijetu su bili tugji, ali Bogu najbliži i pouzdani prijatelji.

Sebi su bili kao da su ništa, a ovomu svijetu zazorni; ali u očima Božjim bijahu dragocjeni i mili.

Bili su u istinu ponizni, živjeli su u prostoj poslušnosti, provodili su dane u ljubavi i strpljivosti, i s toga su svaki dan u duhu napredovali i kod Boga veliku milost postizali.

Dani su na ugled svima redovnicima, i više nas oni imaju poticati na dobar napredak nego množina mlitavaca na nemar.

5. O kolika je bila revnost u sviju redovnika u početku njihovih svetih redova! O kolika pobožnost u molitvi! Koliko natjecanje u kreposti! Kako velika stega, koliko poštovanje i poslušnost pod pravilom glavarevim medju svima cvjetaše!

Još svjedoče preostali tragovi, da su bili ljudi doista sveti i savršeni, koji su tako hrabro vojujući svijet pogazili.

Sada se već čini velik, ako tko ne prestupa pravila; ako tko može strpljivo podnositi, što je primio.

6. O mlakosti i nemara u našem staležu, gdje tako brzo ostavljamo pregjašnju gorljivost, te nas već s lijenosti i mlitavosti i živjeti mrzi!

Dao Bog, da u tebi posve ne zadrijema napredak u krepostima, kad si češće vidio mnoge primjere bogoljubnih ljudi.

GLAVA XIX.

O vježbama dobra redovnika.

1. Život dobra redovnika treba da je pun svake kreposti, da je takav iznutra, kakav se ljudima prikazuje spolja.

I pravo je; mnogo više treba da je unutra, nego se vidi spolja, jer nam je Bog nadziratelj, kojega treba da u velike poštujemo gdjegod budemo, i pred njim da čisti kao angjeli živimo.

Svaki dan treba da obnavljamo svoju odluku i da se potičemo na gorljivost, kao da smo se istom danas obratili, pa da govorimo:

„Pomozi me, Gospode Bože, u dobroj odluci i svetoj službi svojoj, te daj da sada danas pravo započnem, jer ništa nije, što sam dosad učinio".

2. Kakva nam je odluka, tako i napredujemo; i živo treba da prione, tko hoće da dobro napreduje.

Ako često klone, tko čvrsto odluči, što će onaj, tko rijetko i manje tvrdo što odluči?

A na različit način možemo odstupiti od svoje odluke, i ako najmanje što propustimo od vježba duhovnih, jedva to prolazi bez kakve štete.

Odluka pravednička više visi o Božjoj milosti nego o njihovoj mudrosti; jer se u Boga uvijek uzdaju, za što se god prihvataju.

Jer čovjek odlučuje, a Bog upravlja; i put čovječji nije u njegovoj vlasti. (Jerem. 10, 23.)

3. Propustiš li kadšto običnu vježbu iz pobožnosti ili koristi bratinske radi, lako ćeš je kasnije namiriti.

Ali ako se lako ostavi iz dosade duhovne ili nemara, dosta je grješno i oćutjet ćeš, kako je štetno. Naprezali se mi koliko mu drago, još ćemo mnogo u čemu lako griješiti.

Ipak treba svagda nešto stalno odlučiti, i to osobito protiv onoga, što nam više smeta.

Jednako treba da ispitamo i uredimo ono, što je izvan nas i što je u nama, jer je jedno i drugo korisno za napredak.

4. Ako se ne možeš svagda sabrati, a ti se saberi bar katkad, bar jednom na dan, u jutro ili na večer.

Iz jutra odluči, a na večer ispituj svoje vladanje, kakav si danas bio po riječi, po djelu i misli, jer si u tom može biti više puta uvrijedio Boga i iskrnjega svoga.

Spravi se junački na gjavolske nevaljalštine, obuzdaj proždrljivost i svaku ćeš tjelesnu sklonost lakše obuzdati.

Ne budi nikad sasvim besposlen, nego ili čitaj ili piši ili se moli ili razmatraj ili radi što opće korisno.

*

Ali tjelesne poslove treba razborito raditi i ne valja da se svaki svega jednako hvata.

5. Što nije općenito, to ne valja iznositi na vidik, jer se ono, što je osobito, bolje vrši u potaji.

Ipak treba da se čuvaš, te ne budeš spor na općenito, a žuran na osobito; nego ispunivši potpuno i vjerno, što si dužan i što ti se naloži, ako ti još dotječe vremena, podaj se sebi, kako tvoja pobožnost želi.

Ne mogu svi imati jednu istu vježbu, nego jednomu više koristi ova, drugomu ona.

Još su prema prilikama vremena različite vježbe mile, jer su nam neke draže u svetačke, a neke u djelatne dane.

Druge su nam od potrebe u čas napasti, a druge u čas mira i pokoja.

Drugo nam se mili razmišljati, kad smo žalosni, a drugo, kad smo veseli u Gospodu.

6. O velikim svetkovinama valja pobožne vježbe obnoviti i svece gorljivije za zagovor moliti.

Od svetkovine na svetkovinu treba stvarati odluku, kao da ćemo se tada s ovoga svijeta preseliti i doći na vječnu svetkovinu.

Zato valja da se u takva pobožna vremena pomno pripravljamo, pobožnije živimo i svaku

dužnost točnije vršimo, kao da ćemo doskora dobiti od Boga plaću za svoj trud.

7. A bude li odgojena, mislimo, da se nijesmo dobro pripravili i da smo još nedostojni tolike slave, koja će se u nas otkriti u odregjeno vrijeme, te nastojmo da se bolje na smrt pripravimo.

Blago onomu slugi, govori evangjelista Luka, kojega, kad dogje gospodar, nagje da tako radi. Zaista vam kažem, da će ga nad svim, što ima, postaviti. (Luk. 12, 42. 43.)

GLAVA XX.

Milo ti budi mučati i samotovati.

1. Potraži zgodno vrijeme, da se sam sobom baviš i često razmišljaj o dobročinstvima Božjim.

Okani se radoznalosti.

Čitaj takove stvari, koje su ti više na skrušenje nego za zabavu.

Ako se ukloniš suvišnjim razgovorima i ne hodaš kojekuda besposleno i ne slušaš novosti i govorkanja, naći ćeš dosta zgodna vremena za pobožno razmatranje.

Najveći su se sveci uklanjali društvu ljudskom, gdje su mogli, i voljeli su na samu Bogu služiti.

2. Reče netko: Koliko puta sam bio megju ljudima, manji sam se čovjek vratio. (Seneka, Epist. 7.)

O tom se često uvjeravamo, kad se dugo razgovaramo.

Lakše je posve mučati nego preveć ne govoriti.

Lakše je kod kuće u zaklonu biti nego se vani dosta čuvati.

Zato, tko je voljan doprijeti do unutrašnjega i duhovnog, treba da se s Isusom uklanja mnoštvu.

Nitko se sigurno ne pokazuje, osim ako je rado u zabiti.

Nitko sigurno ne govori, osim ako rado muči.

Nitko sigurno ne zapovijeda, osim ako rado služi.

Nitko sigurno ne nalaže, osim ako je naučio rado slušati.

3. Nitko se sigurno ne veseli, ako u sebi nema svjedočanstva dobre savjesti.

Ali sigurnost svetačka svagda je strahom Božjim obilovala.

I nijesu zato bili manje pomnjivi i u sebi ponizni, jer su se odlikovali velikim krepostima i milošću.

Sigurnost pak bezbožnička izvire iz bahatosti i oholosti, te se na koncu sama prevari.

Nikad ne misli, da si siguran u ovom životu, ako ti se i čini, da si dobar redovnik ili pobožan pustinik.

4. Često su oni, do kojih je svijet mnogo držao, pali u veću pogibao, jer su se odviše u sebe uzdali.

Zato je mnogima korisnije, da ne ostanu posve bez napasti, nego da one češće navaljuju na njih, da ne budu odveć bezbrižni i da se možda ne ponesu, te se još i k izvanjim utjehama slobodnije ne nagnu.

O kako bi mirnu savjest sačuvao, tko ne bi nikad tražio veselje, što prolazi, tko se nikad ne bi sa svijetom zabavljao!

O kako bi velik mir i pokoj uživao, tko bi se okanio svake puste brige i mislio samo na spasonosne i božanske stvari, pa se posve uzdao u Boga!

5. Nitko nije nebeske utjehe dostojan, ako se marljivo ne vježba u svetom skrušenju.

Ako se želiš od srca skrušiti, unigji u sobu svoju, te se izmakni vrevi svjetskoj, kako je pisano: U ložnicama se svojim skru-

šite. (Psalm. VI, 5.) U ćeliji ćeš naći, što vani često gubiš.

Ćelija ti omilje, ako si neprestano u njoj, a omrznu, ako je zlo čuvaš. Budeš li od početka svojega obraćenja rado u njoj stanovao i čuvao je, bit će ti poslije mila prijateljica i najdraža utjeha.

6. Po mučanju i mirovanju napreduje duša pobožna i uči tajne svetoga Pisma.

Ondje nalazi potoke suza, kojima se svaku noć pere i čisti, da bude sa Stvoriteljem svojim s tim bliže, što je dalje od svake buke svjetske.

Zato, tko se ukloni znancima i prijateljima, tomu će se Bog primaći sa svetim angjelima.

Bolje je sakriven biti i za sebe se brinuti nego zanemarivši sebe čudesa tvoriti.

Na pohvalu je redovniku, ako rijetko izlazi, ako se ne da vidjeti, i ako ne će da ljude gleda.

7. Čemu ti se hoće gledati, što ne smiješ imati? Svijet prolazi i požuda njegova.

Tjelesna želja vuče te, da hodaš; ali kad vrijeme mine, što donosiš kući nego tešku savjest i rastreseno srce?

Veselo često izlaziš, a neveseo dolaziš; a s vesele kasne večeri osviće neveselo jutro.

Tako svaka tjelesna radost ljupko ulazi, ali napokon poput zmije ujeda i ubija.

Što možeš drugdje vidjeti, da tu ne vidiš? Gle nebo i zemlju i sva počela, jer iz njih je sve načinjeno.

8. Što možeš igdje vidjeti, da za dugo pod suncem ustraje?

Misliš, da ćeš se možda nasititi, ali ne ćeš to postići.

I da sve vidiš pred sobom, što bi bilo nego pusto privigjenje?

Digni oči svoje k Bogu na visini, te mu se pomoli za grijehe i nehajstva svoja.

Prepusti taštine taštima, a ti pazi na ono, što ti je Bog zapovjedio.

Zatvori vrata za sobom, te prizovi k sebi Isusa, ljubimca svoga.

S njim ostani u ćeliji svojoj, jer drugdje ne ćeš naći toliko mira.

Da nijesi izišao i kojekakve glasove slušao, bolje bi ostao u dobru miru. Otkad ti je milo kadšto novosti slušati, od tada ti je nemir u srcu podnositi.

GLAVA XXI.

Skruši srce.

1. Ako te je volja nešto napredovati, u strahu se Božjem sačuvaj, te ne budi odveć slobodan, nego pod stegom uspregni sva svoja sjetila i ne podaj se ludu veselju.

Nastoj da budeš skrušena srca i naći ćeš pobožnost.

Skrušenost mnoga dobra otkriva, što razuzdanost obično brzo izgubi.

Za čudo je, kako se ikad čovjek može potpuno radovati u ovom životu, kad promisli i razabere, da je prognanik, a duša mu u tolikim pogiblima.

2. Jer smo lakoumna srca i ne marimo za svoje pogrješke, ne ćutimo bolove duše svoje, već se često ludo smijemo, kad bi s pravom trebalo plakati.

Ne ima prave slobode i čiste radosti osim u strahu Božjem i dobroj savjesti.

Blago onomu, tko može ukloniti sve, što misli rastresa, te se može sabrati i sveto skrušiti.

Blago onomu, tko se svega odriče, što mu može savjest okaljati ili opteretiti.

Bori se junački, običaj se nadvlagjuje običajem.

Ako se ti umiješ ljudi otresti, i oni će tebe lijepo pustiti, da svoje činiš.

3. Ne prti na se tugje stvari i ne upleći se u gospodske poslove.

Svagda pazi najprije na sebe, sebe samog osobito opominji nada sve, koji su ti dragi.

Ako nijesi ljudima u milosti, nemoj se zato žalostiti, nego to ti budi muka, što se dosta dobro i mudro ne vladaš, kako bi dolikovalo slugi Božjemu i pobožnomu redovniku.

Često je korisnije i sigurnije, ako u ovom životu ne imamo mnogo utjehe, osobito tjelesne.

Ali što smo bez nebeske utjehe ili je rjegje ćutimo, sami smo krivi, jer skrušenosti srca ne tražimo i ne odbijamo posve od sebe tašte i izvanje utjehe.

4. Priznaj, da si nedostojan Božje utjehe, a više dostojan mnoge nevolje.

Kad je čovjek posve skrušen, onda mu je sav svijet težak i gorak.

Dobar čovjek svagda dosta toga nalazi, nad čim da tuži i plače.

Ili on sebe razmatrao ili o bližnjemu mislio, zna, da nitko ovdje ne živi bez nevolje.

I što potanje sebe razmatra, sve se više žalosti.

Uzrok pravednomu bolu i unutrašnjoj skrušenosti naši su grijesi i pogrješke, u koje smo se tako uvalili, da smo rijetko kad vrsni promatrati nebeske stvari.

5. Da češće misliš na svoju smrt nego na dug život, nema sumnje, da bi se revnije popravljao.

Pa da još i buduće muke ili u paklu ili u čistilu u srcu prebereš, mislim, da bi drage volje trud i bol podnosio i ne bi se plašio nikakve oštrine.

Ali jer to ne prodire k srcu i još ljubimo slasti, zato ostajemo hladni i veoma lijeni.

6. Često je siromaštvo duha krivo, što se jadno tijelo tako lako tuži.

Moli se dakle ponizno Gospodinu, da ti dade duh skrušenosti i reci s prorokom: Nahrani me, Gospode, hljebom suznim i napoji me suzama u punoj mjeri. (Psal. 79, 6.)

GLAVA XXII.

Razmišljaj o nevolji ljudskoj.

1. Bio ti gdje mu drago i obratio se kamo ti drago, bijedan si, ako se k Bogu ne obratiš.

Čemu se uznemiruješ, što ti ne ide sve, kako hoćeš i želiš?

Tko je taj, komu je sve po volji? Ni ja, ni ti, niti itko od ljudi na zemlji.

Nema nikoga na svijetu bez kakove nevolje ili stiske, bio on kralj ili papa.

A tko je, komu je bolje? Za cijelo onomu, tko može za Boga štogod trpjeti.

2. Govore mnogi slabi i nemoćni: Gle, kako lijepo onaj čovjek živi, kako je bogat, kako velik, silan i uzvišen?

Ali gledaj na nebeska dobra i vidjet ćeš, kako je sve to vremeno ništa; nego kako je veoma nestalno i više tegotno, jer ga nikad ne držimo bez brige i straha.

Nije sreća čovjeku, ako ima u obilju vremenih dobara, nego mu je dosta i srednje ruke.

Prava je nevolja život na zemlji.

Koliko više čovjek nastoji biti duševniji, toliko mu je život grči; jer bolje ćuti i jasnije vidi slabosti čovječje pokvarenosti.

Jer jesti, piti, bdjeti, spavati, počivati, raditi i ostalim potrebama prirodnim služiti, zaisto je velika nevolja i muka čovjeku pobožnu, koji je rad odriješiti se i oprostiti svakoga grijeha.

Jer su na veliku tegobu unutrašnjemu čovjeku tjelesne potrebe na ovom svijetu.

Zato prorok pobožno moli, da se od njih oslobodi, govoreći: Izbavi me, Gospode od potreba mojih.

Ali teško onima, koji ne poznaju nevolje svoje, a još teže onima, koji ljube ovaj život bijedan i propadljiv.

Jer toliko ga neki ljube, da se ne bi za kraljevstvo Božje ništa starali, kad bi mogli ovdje uvijek živjeti, premda trudeći se ili prosjačeći jedva imaju, što trebaju.

4. O bezumni i srcem nevjerni, koji tako duboko leže u zemaljskim stvarima, da im samo ono godi, što je tjelesno!

Ali ljuto će još na koncu očutjeti jadnici, kako je kukavno i ništavo bilo, što su ljubili.

Sveci pak Božji i svi pobožni prijatelji Hristovi nijesu se obazirali na ono, što je tijelu godilo, niti na ono, što je ovoga vijeka cvalo, nego sva im je nada i težnja smjerala na vječno dobro.

Svaka im se želja uznosila gore prema onome, što je stalno i nevidljivo, da ih ljubav onoga, što je vidljivo, ne bi odvukla na ono, što je najniže.

Ne gubi, brate, vjere u napredak duhovni; još imaš vremena i časa.

5. Zašto hoćeš na sjutra odgagjati odluku svoju? Ustani, odmah počni i reci: Sada je vrijeme za rad, sada je vrijeme za boj, sada je zgodno vrijeme, da život popravimo.

Kad te snagje zlo i nevolja, tada je vrijeme štogod zaslužiti.

Ognjem ti je i vodom proći, prije nego dogješ do pokoja (Ps. 65, 12).

Ako sebe ne prisiliš, ne ćeš svladati zla.

Dok nosimo ovo krhko tijelo, ne možemo biti bez grijeha ni živjeti bez dosade i bola.

Htjelo bi nam se, da nas nikakva nevolja ne uznemiruje, ali jer smo po grijehu izgubili nedužnost, izgubili smo i pravo blaženstvo.

Zato treba da se potrpimo i da čekamo milosrgje Božje, dok ne progje grješnost i dok ovu umrlost ne proguta život.

6, O kolika je slaboća ljudska, koja je uvijek sklona na zlo?

Danas ispovijedaš svoje grijehe, a sjutra opet činiš, što si ispovjedio.

Sada odlučiš, da ćeš se čuvati, a za čas činiš, kao da nijesi ništa odlučio.

S pravom se dakle možemo poniziti i nikad ne možemo veliko što o sebi misliti, jer smo tako slabi i nestalni.

Brzo se može također iz nemarnosti izgubiti, što se po milosti mnogim trudom jedva postiglo.

7. Što će još na koncu biti od nas, kad tako rano mlaki bivamo?

Jao nama, ako tako hoćemo naginjati k miru, kao da je već mir i sigurnost, dok pravoj svetosti još ni traga nema u našem životu.

Zaisto bi bilo potrebno, da se još jednom kao dobri novaci dademo poučavati u dobru vladanju, ne bi li možda bilo nade, da ćemo se u budućnosti nešto popraviti i duhovno više napredovati.

GLAVA XXIII.

Razmišljaj o smrti.

1. Veoma brzo ne će te ovdje biti; zato gledaj, kako je s tobom: jer danas jesmo, a sjutra nijesmo.

A kako nas ne bude ljudima na očima, ne ćemo im dugo ni na pameti ostati.

O tupa i tvrda srca ljudskoga, koje misli samo na sadašnjost, a za budućnost više ne mari.

Tako bi trebalo da uvijek radiš i misliš, kao da ćeš danas još ili odmah umrijeti.

Da ti je savjest dobra, ne bi se mnogo bojao smrti.

Bolje bi bilo čuvati se grijeha nego smrti se uklanjati.

Ako nijesi danas pripravan, kako ćeš biti sjutra?

Nije se pouzdati na sjutradan, i tko zna, hoće li ga biti?

2. Koja nam korist dugo živjeti, kad se tako malo popravljamo?

Ali po dugom životu nijesmo uvijek bolji nego često još grješniji.

Kamo sreće, da smo jedan dan dobro proveli na ovom svijetu!

Mnogi broje godine, otkada se obratiše, ali im je popravak često slabo urodio.

Ako je strašno umrijeti, možda će biti pogibeljnije dulje živjeti.

Blago onomu, komu je čas smrti uvijek pred očima i svaki se dan na nju sprema.

Ako si kad vidio koga umirati, pomisli, da ćeš i ti istim putem proći.

3. Jutrom misli, da večera ne ćeš dočekati.

A kad se smrkne, ne usugjuj se jutru nadati.

Budi dakle uvijek pripravan i tako živi, da te smrt nikad ne zateče nepripravna.

Mnogi umru naglo i iznenada, jer će Sin čovječji doći, u koju uru ne mislite. (Luka 12, 40).

Kad dodje onaj krajnji čas, o svemu ćeš prošlom životu mnogo drukčije početi misliti i veoma ćeš žaliti, što si bio tako nehajan i mlitav.

4. Kako je srećan i mudar, koji nastoji da sada za života bude onakav, kakav želi da se nagje na smrti!

A na srećnu smrt mnogo se pouzdaj, ako ovaj svijet posve prezreš i živo zaželiš u krepostima napredovati, ako uzljubiš stegu, za pokorom prioneš, brzo posluhneš, sebe se odrečeš i Hristu za ljubav svaku suprotivštinu podneseš.

Dok si zdrav, možeš mnogo dobro činiti; ali kad se razboliš, ne znam, što ćeš moći.

Rijetki s bolesti bivaju bolji, kako se i oni rijetko posvećuju, koji mnogo putuju.

5. Ne uzdaj se u prijatelje i rogjake i ne odgagjaj spasenja svojega na budućnost, jer će te ljudi brže zaboraviti, nego misliš.

Bolje je sada za vremena oskrbiti se i kakvo

dobro pred sobom poslati nego se oslanjati na čiju pomoć.

Ako se sada ne brineš sam za sebe, tko će se tobom brinuti u napredak?

Sadanje je vrijeme veoma dragocjeno. Sada su dani spasenja, sada je vrijeme najbolje. (II. Kor. 6, 2.)

Oh žalosti, što ga korisnije ne trošiš, a po njemu možeš zaslužiti, odakle da živiš na vijeke.

Doći će čas, kad ćeš zaželjeti jedan dan ili uru, da se popraviš, a ne znam, hoćeš li dobiti.

6. Ej, premili moj, iz kakve ćeš se pogibli moći izbaviti, kolikom se strahu oteti, budeš li samo uvijek u strahu Božjem živio i na smrt mislio.

Gledaj sada tako živjeti, da se na smrtni čas možeš više veseliti nego bojati.

Sada se uči odumirati svijetu, da onda s Kristom počneš živjeti.

Sada se uči prezirati sve, da onda možeš slobodan ka Kristu poći.

Sada tijelo svoje karaj pokorom, da onda uzmogneš imati sigurno pouzdanje.

7. O bezumniče, što misliš, da ćeš dugo živjeti, kad ni za jedan dan nijesi ovdje siguran.

Koliko ih se nije prevarilo, (koji mišljahu,

da će dugo živjeti), pa su se iznenada s tijelom rastavili?

Koliko puta si slušao govoriti, da je ovaj od mača poginuo, onaj se utopio; ovaj se s visoka srušio i vrat slomio, onaj se za stolom ukočio, a ovaj je za igrom svršio?

Ovaj je poginuo od vatre, onaj od oružja, ovaj od kuge, onaj od razbojničke ruke, i tako je svakomu konac smrt i život ljudski prelazi kao sjena.

8. Tko će se tebe sjećati, kad umreš? Tko će se za tebe pomoliti?

Čini dakle, moj premili, čini sada, štogod možeš, jer ne znaš, kad ćeš umrijeti, a ni toga ne znaš, što te iza smrti čeka.

Dok imaš kad, skupljaj neumrlo blago.

Ni na što ne misli, nego na spasenje svoje; brini se samo za ono, što je Božje.

Sada sebi pribavljaj prijatelje štujući svece Božje i povodeći se za njihovim djelima, da te, kad dogješ na kraj, prime u vječne stanove. (Luka 16, 9.)

9. Misli, da si stranac i gost na zemlji, na koga ništa ne idu stvari zemaljske.

Čuvaj srce slobodno i k Bogu uzdignuto, jer ovdje nemaš stalne postojbine.

Tamo upravi molitve i svagdašnje uzdahe sa suzama, da ti duh po smrti bude dostojan Gospodu prijeći. Amen.

GLAVA XXIV.

Sud i kazni grješnikove.

1. U svemu se obaziri na konac i kako ćeš stajati pred oštrim sucem, komu nije ništa sakriveno; koji se ne da ublažiti darovima i ne prima izgovora, nego će suditi po pravici.

O prejadni i bezumni grješniče, što ćeš odgovoriti Bogu, koji zna za svako zlo tvoje; ti, koji se kadšto plašiš pogleda čovjeka ljuta?

Zašto sada već ne misliš na sudni dan, kad te nitko drugi ne će moći opravdati ili braniti, nego će svak samomu sebi biti dovoljan teret?

Sad ti je trud rodan, plač primljen, uzdah uslišen, bol je zaslužan i očišćuje.

2. Veliko i spasonosno čistilo imade strpljiv čovjek, koji se trpeći nepravdu više žalosti zbog tugje zlobe nego zbog svoje nepravde, koji se rad moli za svoje protivnike i od srca krivice otpušta; koji ne oklijeva druge moliti, da mu oproste; koji se lakše smiluje nego rasrdi; koji često sebi

silu nanosi i gleda, kako će tijelo posve duhu podložiti.

Bolje je sada očistiti se od grijehova i pogrješke uništiti nego ih ostaviti, da se u budućnosti od njih čistimo.

Zaista sami sebe varamo po neurednoj ljubavi, što je gajimo prema tijelu.

3. Što će onaj oganj drugo sažizati nego grijehe tvoje?

Što se više sada štediš i tijelu služiš, s tim ćeš teže kasnije trpjeti i s tim veću gragju za sažizanje spremaš.

U čemu je čovjek griješio, u onom će se teže kazniti. Ondje će se lijenštine usijanim šiljcima podbadati, a izjelice i pijanice strahovitom žegju i glagju mučiti.

Ondje će se bludnici i ljubitelji slastî polijevati vrelom smolom i smrdljivim sumporom, a zavidnici će od bola zavijati kao bijesni psi.

4. Ne će biti grijeha, koji ne će imati svoju osobitu muku.

Ondje će oholice biti svakojako osramoćene, a tvrdice stisnut će nevoljâ ljuta.

Ondje će jedna ura groznije muke zadavati nego ovdje stotina godina pokore najoštrije.

Ondje osugjenima nema nikakova mira, nikakove utjehe; ovdje se ipak kadšto odmaramo i s prijateljima tješimo.

Sada budi zabrinut i žali grijehe, da na sudni dan budeš siguran s blaženima.

Jer će onda pravednici hrabro stajati s velikom stalnošću prema onima, koji su ih gnjavili i tlačili. (Knj. mudr. 5, 1.)

Onda će ustati da sudi onaj, koji se sada ponizno podlaže sudu ljudskome.

Onda će siromah i ponizan biti pun pouzdanja, a oholica će se prepasti odasvud.

5. Onda će se vidjeti, kako je mudar bio na ovom svijetu onaj, koji je Hrista radi naučio biti lud i preziran.

Tada će omiljeti svaka muka strpljivo podnesena, svaka će nepravda zatisnuti usta svoja. (Ps. 106, 42.)

Tada će se svatko pobožan radovati, a svatko bezbožan žalostiti.

Tada će se tijelo više veseliti, što se mučilo, nego da se svagda raskošno gojilo.

Tada će prosinuti gruba haljina, a tanka potamnjeti.

Tada će se više hvaliti siromašna kućica nego zlatni dvorovi.

Tada će više pomoći strpljivost postojana nego svega svijeta sila.

Tada će se više uzvisiti prosta pokornost nego sva lukavost svjetovna.

6. Tada će nas više veseliti čista i mirna savjest nego učena mudrost.

Tada će više vrijediti preziranje bogatstva nego sve blago sinova zemaljskih.

Tada ćeš se više tješiti nad pobožnom molitvom nego nad slasnom gozbom.

Tada ćeš se više radovati, što si mučao, nego da si se s kim dugo razgovarao.

Tada će više vrijediti sveta djela nego mnoge lijepe riječi.

Tada će više goditi strog život i oštra pokora nego sva raskoš zemaljska.

Nauči se sada malo što podnesti, da se po tom možeš težemu oteti.

Ovdje najprije kušaj, što ćeš moći poslije.

Ako sada tako malo ne možeš podnijeti, kako ćeš moći vječne muke snositi?

Ako te sada mala muka tako nestrpljivim čini, što će tada biti u paklu?

Gle, ne možeš doista imati obje radosti: i na zemlji se naslagjivati i poslije s Kristom kraljevati.

7. Da si sve do danas proživio u častima i nasladama, što bi ti sve koristilo, kad bi za čas morao umrijeti?

Zato je sve taština osim ljubiti Boga i samo njemu služiti.

Jer tko Boga iz svega srca ljubi, taj se ne boji niti smrti, ni muke, ni suda, ni pakla, jer savršena ljubav čini siguran pristup do Boga.

A koga još veseli griješiti, nije čudo, ako se smrti i suda plaši.

Dobro je ipak, da te bar strah pred paklom uspregne, ako te još ljubav ne može od zla odvratiti.

Ali tko ne mari za strah Božji, ne će moći dugo u dobru ostati, nego će se doskora uhvatiti u mreže duha paklenoga.

GLAVA XXV.

Živo popravljajmo sav svoj život.

1. Budi na oprezu i marljivo služi Bogu; i često misli, zašto si došao i svijet ostavio? Zar ne zato, da Bogu živiš i postaneš čovjekom duhovnim?

Pogji dakle živo za napretkom, jer ćeš doskora za svoje trude plaću primiti; i onda će daleko od tebe biti strah ili bol.

Malo ćeš se sada truditi, a naći ćeš velik pokoj, šta više, vječnu radost.

Ako ostaneš vjeran i gorljiv u djelovanju, bez sumnje će i Bog biti vjeran u nagragjivanju.

Treba da imaš dobru i čvrstu nadu, da ćeš pobijediti, ali ti zato ne valja biti bez brige, da ne omlitaviš ili se ne poneseš.

2. Kad se neki bojazljivac često kolebao izmegju straha i nade, pa se svladan tugom jednom u crkvi pred žrtvenikom na koljenima Bogu molio, ovo je u sebi mislio i govorio: „O da mi je znati, hoću li ustrajati!“ I odmah je u sebi čuo Božji odgovor: „Pa da to znaš, što bi učinio? Čini sada, što bi onda htio učiniti i bit ćeš sasvim miran“. Brzo se utješi i ohrabri, Božjoj se volji izruči i bojazljivo kolebanje iščeznu. Nije htio radoznalo istraživati, da bi doznao, što će mu se dogoditi, nego se više trsio doznati, što je ugodna i savršena volja Božja, da počne i dovrši svako dobro djelo.

3. Uzdaj se u Gospoda i tvori dobro (veli prorok); živi na zemlji i hranit ćeš se bogatstvom njezinim. (Ps. 36, 3).

Jedno je, što mnoge od napretka i živa popravka odbija, a to je strah radi teškoće ili trud u borbi.

Jer najviše mimo ostale napreduju u krepostima, koji ono, što im je teže i protivnije, s tim srčanije nastoje svladati.

Jer gdje se sami više svladamo i u duhu ukrotimo, ondje više napredujemo i veću milost zaslužujemo.

4. Ali svi nemaju jednako mnogo, da svladaju i ukrote.

Ipak će marljiv pregalac jače napredovati, premda je u njega više strasti, nego onaj, koji se dobro vlada, a ne nastoji tako živo oko kreposti.

Dvoje nam osobito pomaže, da se mnogo popravimo: ako se silom otimljemo onome, na što je priroda po grijehu sklona, i ako živo nastojimo oko dobra, koje komu više treba.

Još se onoga dobro čuvaj i nastoj svladati, što ti je češće u drugih mrsko.

5. Svuda prihvati što za svoj napredak, da se ražariš i povedeš za dobrim primjerima, ako ih vidiš ili čuješ.

Ako pak ugledaš što prijekorno, pazi, da to isto ne učiniš; ili ako si kad učinio, trsi se, da se što prije popraviš.

Kako tvoje oko druge motri, tako i drugi paze na tebe.

Kako je ugodno i slatko gledati gorljivu i pobožnu braću, koja se dobro vladaju i reda drže!

Kako je žalosno i teško gledati one, koji neuredno žive, koji ne vrše ono, na što su pozvani!

Kako je štetno ono zanemariti, što si odlučio po zvanju svome, pa težiti na ono, što ti nije povjereno!

6. Sjećaj se odluke, koju si prihvatio, i imaj pred očima sliku Propetoga.

Ako promotriš život Isukrstov, zaisto se možeš stidjeti, što dosad nijesi više nastojao da mu se priljubiš, premda si bio dugo na putu Božjem.

Redovnik, koji pomnjivo i pobožno razmatra presveti život i muku Gospodnju, naći će ondje izobila svega, što mu je korisno i potrebno, i ne treba da osim Isusa što bolje traži.

O da propeti Isus u srce naše ugje, kako bismo brzo i dovoljno bili učeni!

7. Gorljiv redovnik sve s veseljem podnosi i čini, što mu se zapovijeda.

Nemaran i mlak redovnik ima teškoću za teškoćom i odasvud trpi nevolju, jer nema utjehe unutrašnje, a izvanje ne smije tražiti.

Redovnik, koji ne živi u stezi, blizu je teškoj propasti.

Onomu, koji traži lakše i ugodnije, svagda će biti tijesno, jer mu ovo ili ono ne će biti po ćudi.

8. Kako čine tako mnogi drugi redovnici, koji su dosta skučeni pod stegom manastirskom?

Malo kad izlaze, na samu žive, veoma se siromašno hrane, grubo se odijevaju, mnogo rade, malo govore, dugo su budni, rano ustaju, dugo mole, često čitaju i u svemu se drže reda.

Gledaj Kartuzijance, Cistercite i različnih redova redovnike i redovnice, kako svaku noć ustaju Gospodu pjevati.

I zato bi bilo sramotno, da ti u tako sveto vrijeme ljenčariš, dok toliko mnoštvo redovnika počinje Boga slaviti.

9. O da nam se ničim drugim nije baviti, nego svim srcem i na sva usta da hvalimo Gospoda Boga svojega!

O da ti nikad nije potrebno ni jesti, ni piti, ni spavati, nego da možeš svagda Boga hvaliti i samo

se duševnim stvarima baviti! Tada bi bio mnogo sretniji nego sada, gdje tijelu služiš iz kakve god potrebe.

Kamo sreće, da nije tih potreba nego da nam je samo duhovne okrepe, koju, na žalost, malo kad okusimo.

10. Kad čovjek do toga dogje, da ni u kakva stvorenja ne ište svoje utjehe, onda mu istom Bog počinje posve sladak biti, onda će takogjer u svemu biti pravo zadovoljan, dogodilo se što mu drago.

Onda se ne će veseliti ni velikoj stvari, niti će se žalostiti nad malenom, nego se posve i pouzdano oslanja na Boga, koji mu je sve u svemu; komu dakako ništa ne gine i ne umire, nego mu sve živi i na mig bez oklijevanja služi.

11. Misli svagda na konac i da se izgubljeno vrijeme ne vraća. Bez brige i nastojanja nikad ne ćeš steći kreposti.

Kako počneš bivati mlak, već je zlo.

A prioneš li uz gorljivost, velik ćeš mir naći i lakše ćeš podnositi trud s Božje milosti i s ljubavi prema kreposti.

Čovjek gorljiv i marljiv na sve je spreman.

Veća je muka opirati se grijesima i strastima nego znojiti se uz tjelesne poslove.

Tko se ne ugiblje manjim pogrješkama, malo po malo pada u veće.

Svagda ćeš se radovati s večera, ako korisno dan provedeš.

Bdij nad samim sobom, pobugjuj se i opominji sam sebe, i bilo s drugima kako mu drago, sebe samog ne zapusti.

Toliko ćeš napredovati, koliko sam sebe svladaš. Amen.

KNJIGA DRUGA.

Opomene, što potiču na unutrašnjost.

GLAVA I.

Unutrašnji razgovor.

1. Kraljevstvo je Božje unutra u vas (Luka 17, 21), veli Gospodin. Obrati se Gospodinu svim srcem i ostavi ovaj bijedni svijet, pa će ti duša naći pokoja.

Nauči se prezirati ono, što je izvana, a pristajati uz ono, što je iznutra, pak ćeš vidjeti, gdje kraljevstvo Božje u tebe dolazi.

Jer kraljevstvo je Božje mir i radost u svetom Duhu, a to se ne daje bezbožnicima.

Hrist će k tebi doći pokazujući ti utjehu svoju, ako mu pripraviš dostojan stan u unutrašnjosti.

Sva je slava njegova i ljepota iznutra, i tamo mu je najmilije.

Često on pohagja čovjeka unutrašnjega, slatko se s njim razgovara, milo ga tješi, u obilju mu donosi mira, i za čudo je, koliko je s njime prijazan.

2. Nu vjerna dušo, spremi srce svoje zaručniku tomu, eda se udostoji k tebi doći i u tebi stanovati.

Jer tako govori: „Ako tko ljubi mene, riječ će moju držati — i k njemu ćemo doći i kod njega ćemo se nastaniti (Ivan, 14, 23).

Daj dakle mjesta Hristu i nikomu osim njega ne daj uljesti.

Ako imaš Hrista, već si bogat i to ti je dosta. On će biti tvoj providnik i u svemu vjeran skrbnik, te ti nije sila u ljude se pouzdavati.

Jer ljudi se brzo mijenjaju i brzo ih nestaje, a Hrist ostaje do vijeka i krepko nas do konca pomaže.

3. Ne valja se mnogo uzdati u čovjeka krhka i smrtna, ako ti i jest koristan i drag; i nemoj se mnogo nad tim žalostiti, ako ti se katkad usprotivi i opre.

Oni, koji su danas s tobom, sjutra ti se mogu oprijeti, i obrnuto: često se mijenjaju kao vjetar.

U Boga se posve pouzdaj, on ti neka bude strah tvoj i ljubav tvoja. On će te zagovarati, on sve učiniti, kako će biti bolje.

Ovdje nemaš stalne postojbine, i gdje mu drago bio, svuda si stranac i putnik; i nikad ne ćeš imati pravoga počinka, ako se tijesno s Hristom ne sjediniš.

4. Što se tu obzireš, kad ovo nije mjesto tvoga otpočinka.

Na nebu treba da ti je stan; a na sve, što je ovdje na zemlji, treba gledati samo kao mimogred.

Svega nestaje, a i tebe s njime.

Pazi, da uza što ne prioneš, da se ne uhvatiš i ne propadneš.

Kod Previšnjega neka je misao tvoja, a molitvu svoju bez prestanka k Hristu upravljaj.

Ako ne umiješ promišljati o visokim i nebeskim stvarima, a ti se odmaraj u muci Hristovoj i rado boravi u svetim ranama njegovim.

Jer ako se pobožno utečeš k ranama Isusovim i dragocjenim znakovima muke njegove, veliku ćeš u bijedi ćutjeti okrepu: i ne ćeš mnogo mariti za preziranje ljudsko, i govorkanje klevetnika lako ćeš podnijeti.

*

5. I Hrista su ljudi, dok je na zemlji bio, prezirali; a u najvećoj nevolji su ga znanci i prijatelji u sramoti ostavili.

Hrist je htio trpjeti i preziran biti, a ti se još usugjuješ na nekoga tužiti!

Hrist je imao protivnike i ljude, koji mu prigovarahu, a ti hoćeš da ti svi budu prijatelji i dobrotvori.

Kako će ti se okruniti strpljivost, ako te ne snagje nikakva suprotivština?

Ako nijesi rad trpjeti nikakove suprotivštine, kako ćeš biti Hristov prijatelj?

Trpi s Hristom i radi Hrista, ako želiš s Hristom kraljevati.

6. Da si jednom potpuno Isusu u srce uljezao i vruće mu ljubavi samo malo okusio, nikad se ne bi brinuo, je li ti što ugodno ili neugodno, nego bi se više veselio pogrdi nanesenoj, jer ljubav k Isusu čini, da čovjek sebe samoga prezire.

Onaj, koji ljubi Isusa i istinu i tko je pravi unutrašnji čovjek i slobodan od neurednih požuda, taj se može slobodno k Bogu obratiti, u duhu se nad sebe samoga uznijeti i uživajući ga u njemu počivati.

7. Koji sve prosugjuje onako, kako jest, a ne kako o tom ljudi govore i sude, taj je odista mudar, i toga je poučio više Bog nego ljudi.

Tko je navikao unutrašnjim životom živjeti i malo držati do izvanjih stvari, taj ne ište mjesta i ne čeka vremena za pobožne duhovne vježbe.

Unutrašnji se čovjek za čas sabere, jer se nikad sav ne gubi u izvanjim stvarima.

Ne smeta mu djelo izvanje ili potreban kakav posao, nego za sve prianja, kako što dogje.

Tko je u unutrašnjosti svojoj sve udesio i uredio, ne mari, što ljudi čine čudnovato ili opako.

Izvanje stvari čovjeku toliko smetaju i toliko ga rastresaju, koliko on uz njih prianja.

8. Da je u tebe sve pravo i da si posve čist, sve bi ti išlo u dobro i u napredak.

Zato ti se puno toga ne mili i često te uznemiruje, jer još nijesi sebi posve umr'o, niti si se raskrstio sa svim, što je zemaljsko.

Ničim se srce tako ne kalja i ne zapleće, koliko nečistom ljubavlju k stvorenjima.

Ako se odrekneš utjehe izvana, moći ćeš razmišljati o onom, što je nebesko, i često se u duši radovati.

GLAVA II.

O poniznoj podložnosti.

1. Ne mari mnogo, tko je za tebe, tko li protiv tebe, nego nastoj oko toga i brini se, da u svemu, štogod činiš, Bog bude s tobom.

Imaj savjest čistu i Bog će te dobro braniti.

Jer koga Bog hoće pomoći, tomu ničija opakost ne će moći škoditi.

Umiješ li mučati i trpjeti, zacijelo ćeš vidjeti Božju pomoć.

Zna on, i kad i kako da te oslobodi, i zato treba da se njemu izručiš.

U Boga je, da pomogne i izbavi od sramote svake.

Da se što više očuvamo u poniznosti, često nam mnogo koristi, što drugi znadu za pogrješke naše i ukoravaju ih.

2. Ako se ponizimo radi pogrješaka svojih, lako ćemo druge umiriti i bez truda one zadovoljiti, koji se na nas srde.

Poniznoga Bog brani i oslobagja, poniznoga ljubi i tješi; poniznomu se priklanja, poniznomu daruje obilje milosti, i bude li ponižen, diže ga na slavu.

Poniznomu otkriva svoje tajne i k sebi ga milo pridiže i prizivlje.

Ponizan, kad bude obružen i posramljen, posve je miran, jer se na Boga oslanja, a ne na svijet.

Ne misli, da si iole napredovao, ako ne držiš, da si niži od sviju.

GLAVA III.

Čovjek dobar i miran.

1. Najprije sebe smiri, pak ćeš moći smiriti i druge.

Veća je korist od čovjeka mirna nego od veoma učena.

Koga su požude smutile, onaj i dobro obraća na zlo, i zlo lako vjeruje.

Dobar i miran čovjek sve na dobro obraća.

U koga je pravi mir, taj ni o kom ne sumnja, ali tko je slabo zadovoljan i uzmućen, toga muče sumnje svakojake; niti sam miruje, ni drugima mirovati daje.

Govori često, što ne bi smio reći, a propušta, što bi bolje bilo po njega, da je učinio.

Gleda, što su drugi dužni činiti, a zanemaruje, što je njegova dužnost.

Nastoj dakle najprije oko samog sebe, onda ćeš moći pravedno nastojati i oko bližnjega svoga.

2. Ti dobro umiješ pravdati svoja djela i kititi, a tugje izgovore ne ćeš da primaš.

Pravednije bi bilo, da sebe optužiš, a brata opravdaš.

Ako hoćeš, da tebe podnose, podnosi i drugoga.

Gledaj, kako si još daleko od prave ljubavi i poniznosti, koja se ni na koga ne zna srditi i ljutiti nego samo na sebe.

Nije ništa osobito drugovati s dobrima i krotkima; to već po prirodi svakomu godi; i mir je svakomu mio i svatko više ljubi one, koji s njim drže.

Ali mirno moći živjeti s onima, koji su opori i opaki, neuredni i svadljivi, velika je milost i djelo hvale vrijedno i junačko.

3. Ima ih, koji se sami drže u miru i s drugima u miru žive.

Ima ih opet, koji niti su sami na miru, niti druge na miru puštaju; drugima su teški, ali sebi još teži.

A ima ih opet, koji i sebe na miru drže, a i druge nastoje na mir skloniti.

No ipak sav naš mir u tom žalosnom životu više je u tom, da suprotivštine ponizno podnosimo, nego da ih ne ćutimo.

Tko umije više trpjeti, uživat će veći mir. Taj je dobitnik svoj i gospodar svijeta, prijatelj Hristov i baštinik nebeski.

GLAVA IV.

Čisto srce i bezazlena namjera.

1. Dvojima se krilima čovjek diže nad zemljom: bezazlenošću i čistoćom.

Bezazleni treba da budemo, kad što naumimo; čisti, kad što zaželimo. Bezazlenost vodi k Bogu, a čistoća ga dobija i uživa.

Nijedno dobro djelo ne će ti smetati, ako si unutra prost od neuredne požude.

Ako samo na to misliš i to tražiš, da Bogu ugodiš, a iskrnjemu da koristiš, uživat ćeš slobodu u srcu.

Da ti je srce pravo, tada bi svako stvorenje bilo ogledalo života i knjiga nauka sveta.

Nema stvorenja tako sitna i neznatna, koje nam ne bi prikazivalo dobrote Božje.

2. Da si unutra dobar i čist, sve bi bez prepreke gledao i pravo shvatao.

Srce čisto prodire u nebo i pakao.

Kakav je tko unutra, tako sudi spolja.

Ako ima radosti na svijetu, to je svakako ima čovjek, koji je čista srca.

A ima li gdje muke i tjeskobe, to je bolje znade zla savjest.

Kao što se željezo, ako ga staviš u oganj, čisti od rgje i sasvim razbijeli, tako i čovjek, koji se posve k Bogu obratio, zbacuje mlitavost i u novoga se čovjeka pretvara.

3. Kad čovjek počne bivati mlak, svakoga se maloga truda plaši, te mu je ugodno iskati utjehu izvanju.

Ali kad se počne posve svladavati i junački stupati po putu Božjem, tada manje drži do onoga, što mu se prije činilo teško.

GLAVA V.

Razmišljaj o sebi.

1. Ne možemo sami sebi previše vjerovati, jer nam često nedostaje milosti i spoznaje.

Malo je svjetlosti u nas, i ta se s nepomnje brzo gasi.

Često takogjer ne vidimo, da smo unutra tako slijepi.

Često zlo činimo, a gore se izgovaramo.

Katkad nas vodi strast, a mislimo, da smo gorljivi.

U drugih i sitno što korimo, a u nas ne pazimo ni na ono, što je krupnije.

Dosta brzo osjećamo i prosugjujemo, što od drugih podnosimo, ali što drugi od nas podnose, toga ne opažamo.

Da dobro i pravo svoje prosugjujemo, ne bismo imali što da na drugom strogo osugjujemo.

2. Čovjek se unutrašnji prije svega brine za sebe, a ako na se dobro pazi, lako muči o drugima.

Nikad ne ćeš biti unutrašnji i pobožan čovjek, ako o drugima ne budeš mučao, te na sebe osobito pazio.

Ako misliš samo o sebi i o Bogu, slabo će te ganuti, što na polju vidiš.

Gdje si, ako nijesi pri sebi, i što si napredovao, ako si sve obišao, a sebe zanemario?

Ako želiš steći mir i pravo jedinstvo, sve ti je ostalo zapustiti i samo sebe na oko uzeti.

3. Mnogo ćeš po tom napredovati, ako se sačuvaš slobodna svake vremene skrbi.

Veoma ćeš nazadovati, ako budeš što vremeno cijenio.

Ništa ti ne budi veliko ni visoko, ništa milo ni prijatno, već samo Bog ili što je Božje.

Svaku utjehu, koja ti od stvorenja dogje, za ništa drži.

Duša, koja ljubi Boga, prezire sve ispod Boga.

Samo je Bog vječan i neizmjeran, koji sve puni; duši utjeha i srcu pravo veselje.

GLAVA VI.

O radosti dobre savjesti.

1. Slava dobra čovjeka svjedočanstvo je dobre savjesti.

Imaj dobru savjest i imat ćeš svagda veselje.

Veoma mnogo može podnijeti dobra savjest i u suprotivštinama veoma je vesela.

Zla savjest svagda je bojazljiva i nemirna.

Slatko ćeš počivati, ako te srce tvoje ne kori.

Samo se tada raduj, ako što dobro učiniš.

Zli ljudi nemaju nikad prava veselja i ne osjećaju unutarnjega mira, jer nije mir u bezbožnika, govori Gospodin (Isaija, 48, 22. i 57, 21).

I ako kažu: Mi smo u miru, ne će doći na nas zlo, i tko će se usuditi nauditi nam? ne vjeruj im, jer će u čas planuti gnjev Božji, te će im se uništiti djela, i misli će njihove propasti.

2. Hvaliti se u nevolji nije teško onomu, tko ljubi, jer tako hvaliti se, to znači hvaliti se križem Gospodnjim.

Kratka je slava, što je ljudi davaju i primaju.

Uz slavu svjetsku svagda imade i žalosti.

Dobrim je ljudima slava u savjesti njihovoj, a nije na ustima ljudskim.

Veselje je pravednima od Boga i u Bogu, a njihova je radost s istine.

Tko traži pravu i vječitu slavu, ne mari za vremenu.

A tko traži slavu vremenu ili tko je iz duše ne prezire, dokazuje, da manje mari za nebesku.

Velik imade mir u srcu, tko ne mari za hvale niti za pogrde.

3. Lako će biti miran i pokojan, komu je savjest čista.

Nijesi svetiji, ako te hvale, niti gori, ako te kude.

Što jesi, jesi; i ne može se reći, da si veći, nego si pred Bogom.

Ako pripaziš, što si sam u sebi, ne ćeš se brinuti, što o tebi govore ljudi.

Čovjek vidi u lice, a Bog u srce.

Čovjek promatra djela, a Bog sudi o namjerama.

Uvijek dobro činiti, malo do sebe držati, po tom se poznaje duša ponizna.

Ne traži li tko utjehe od kojega stvorenja, znak je to velike čistoće i unutrašnjega pouzdanja.

4. Tko sebi spolja svjedočanstva ne ište, vidi se, da se posve Bogu izručio.

Jer nije onaj prokušan, koji se sam hvali, govori sv. Pavao, nego kojega Bog hvali (2. Kor. 10, 18).

Unutra s Bogom živjeti, a spolja ni o što ne prionuti, to je stanje čovjeka unutrašnjega.

GLAVA VII.

Ljubi Isusa nada sve.

1. Blago onomu, koji razumije, što je to Isusa ljubiti, a sebe prezirati Isusa radi.

Treba ostaviti ono, što ljubimo, poradi onoga,

koga ljubimo, jer Isus hoće, da samo njega ljubiš nada sve drugo.

Ljubav k stvorenju prevarljiva je i nestalna; ljubav k Isusu vjerna je i stalna.

Tko se hvata stvorenja, past će s nemoćnim, a tko se drži Isusa, čvrsto će stajati do vijeka.

Njega ljubi i njega čuvaj sebi za prijatelja, koji te ne će zapustiti, kad te svi ostave, a na koncu ne će ti dati da propadneš.

Htio ti ili ne htio, jednom ti se od svega odijeliti.

2. Isusa se drži za života i na samrti; njegovoj se vjernosti izruči, jer ti on sâm može pomoći, kad svi iznemognu.

Dragi tvoj takve je ćudi, da ne će drugoga pustiti uza se, nego hoće sam da ima tvoje srce i kao kralj da sjedi na prijestolju svome.

Da se umiješ dobro svakoga stvorenja otresti, milo bi bilo Isusu s tobom stanovati.

Gotovo sve ćeš izgubiti, što izvan Isusa o ljude prisloniš.

Ne uzdaj se i ne upiri se o trstiku, kojom vjetar njiše: jer svako je tijelo kao trava i slava će mu pasti kao travi cvijet.

3. Brzo ćeš se prevariti, ako budeš sudio ljude samo po izvanjem obličju.

Jer ako tražiš svoju utjehu i dobitak u drugih, često ćeš osjetiti kvar.

Ako tražiš u svemu Isusa, to ćeš Isusa zaista i naći.

Ako pak tražiš samoga sebe, naći ćeš takogjer i samoga sebe, ali na svoju štetu.

Jer čovjek, ako ne traži Isusa, više je sebi na štetu, nego što mu je cijeli svijet i svi protivnici.

GLAVA VIII.

O pouzdanom prijateljstvu s Isusom.

1. Kad je Isus nazočan, sve je dobro i ništa se ne čini teško, a kad Isusa nema, sve je teško.

Kad Isus unutra ne govori, utjeha je slaba; ako pak Isus progovori samo jednu riječ, velika se ćuti utjeha.

Nije li Marija Magdalena odmah ustala s onoga mjesta, gdje plakaše, čim joj Marta reče: „Učitelj je tu i zove te“. (Iv. 11, 28).

Blažen onaj čas, kad Isus dozivlje od suza na duhovno veselje!

Kako si suh i tvrd bez Isusa! Kako bezuman i

tašt, ako žudiš što drugo osim Isusa! Nije li to veća šteta, nego da si sav svijet izgubio?

2. Što ti može dati svijet bez Isusa?

Biti bez Isusa, to je paklena muka, a biti s Isusom slatki je raj.

Ako bude Isus s tobom, ne će ti moći nauditi nikakav neprijatelj.

Tko Isusa nagje, našao je blago dobro, šta više blago nad sve blago.

A tko Isusa izgubi, premnogo je izgubio, i više nego sav svijet.

Najveći je siromah, koji živi bez Isusa, a najveći bogataš, koji je dobar s Isusom.

3. Velika je vještina, ako umiješ s Isusom općiti, a velika mudrost, ako umiješ Isusa zadržati.

Budi ponizan i miroljubiv, pa će biti Isus s tobom.

Budi pobožan i miran, pa će Isus ostati uza te.

Brzo možeš Isusa otjerati i izgubiti njegovu milost, ako se hoćeš svraćati na ono, što je spoljašnje.

I ako njega protjeraš i izgubiš, komu ćeš se uteći i kojega ćeš tada tražiti prijatelja?

Bez prijatelja ne možeš dobro živjeti, a ako ti

Isus ne bude nad sve prijatelje, bit ćeš odveć jadan i kukavan.

Zato bezumno radiš, ako se u koga drugoga uzdaš ili se komu drugomu veseliš.

Bolje je, da ti je sav svijet protivan, nego da si Isusa uvrijedio.

Dakle od sviju tebi dragih neka ti Isus jedini bude osobiti ljubimac.

4. Ljubimo sve ljude radi Isusa, a Isusa radi njega samoga.

Samo Isusa Hrista valja osobito ljubiti, koji je sam dobar i vjeran nad sve prijatelje.

Poradi njega i u njemu prijatelji i neprijatelji neka ti budu mili; i za sve ove treba ga moliti, da ga svi spoznaju i uzljube.

Nikad ne želi, da te tko osobito hvali ili ljubi, jer to samo Bogu pripada, koji ne ima premca.

I ne daj, da se ičije srce tobom bavi ili da se ti baviš čijom ljubavi; nego neka bude Isus u tebi i u svakom dobrom čovjeku.

5. Budi čist i slobodan u srcu bez upletanja ikojega stvorenja.

Treba da budeš prost od svega i da čisto srce Bogu prinosiš, ako hoćeš biti miran i osjetiti, kako je sladak Gospodin.

I zaisto ne ćeš do toga doći, ako te milost njegova ne preteče i ne privuče, da se riješiš i oslobodiš svega, pa se sam s njim samim ujediniš.

Jer kad milost Božja dogje k čovjeku, tada je jak za sve: a kako se ona odmakne, slab će biti i siromašan, i kao bičevima samo prepušten.

No zato čovjek ne smije klonuti i ufanje gubiti, nego mirne duše treba da pristane uz volju Božju, i štogod ga snašlo, na slavu Isusa Hrista da podnese; jer iza zime dolazi ljeto, iza noći dan se vraća, a iza bure nebo se mnogo vedri.

GLAVA IX.

Kad smo bez svake utjehe.

1. Nije teško prezreti utjehu čovječju, kad imamo Božju.

Mnogo je i vrlo mnogo, kad tko može biti i bez ljudske i bez Božje utjehe, i kad Bogu na čast hoće podnositi progon srca i ni u čemu ne će sebe samoga tražiti i na svoju zaslugu gledati.

Koja muka biti radostan i pobožan, kad pristupi milost? Svi sebi žele taj čas.

Dosta ugodno leti onaj, koga milost Božja nosi.

*

I koje čudo, ako čovjek ne osjeti bremena, kad ga nosi Svemogući i vodi vogj najviši?

2. Radi smo, kad nas što tješi, i teško se čovjek samoga sebe odriče.

Predobio je ovaj vijek sv. Lovro mučenik sa svojim svećenikom, jer je sve prezreo, što se na svijetu činilo ugodno; i za ljubav Hristovu još je i to krotko podnosio, da ga rastave sa Sikstom, najvišim svećenikom Božjim, kojega veoma ljubljaše.

Dakle iz ljubavi prema stvoritelju nadjačao je ljubav prema čovjeku, i mjesto utjehe čovječje volio je odabrati volju Božju.

Tako se i ti iz ljubavi prema Bogu nauči odreći kakova potrebna i slatka prijatelja.

I ne žalosti se odveć, ako te prijatelj ostavi, jer znaš, da nam se jednom svima rastati.

3. Mnogo je i dugo boriti se čovjeku u sebi, dok se nauči sebe posve predobiti i svu ljubav svoju k Bogu zanijeti.

Kad se čovjek na sebe samoga upire, lako spadne na utjehe ljudske.

Ali koji zaista ljubi Hrista i živo prianja uz kreposti, ne spada na utjehe i ne traži takove sjetilne naslade, već voli tegotne vježbe i teške muke Hrista radi podnijeti.

4. Kad ti dakle Bog dade duhovnu utjehu, primi je sa zahvalnošću, ali znaj, da je to dar Božji, a nije tvoja zasluga.

Nemoj se ponijeti i odviše radovati i ludo preuzeti, već budi još ponizniji zbog dara, oprezniji i bojazljiviji u svem, što činiš; jer će minuti onaj čas i doći će napast.

Kad ti se oduzme utjeha, ne gubi odmah ufanja, već ponizan i strpljiv pričekaj pohod nebeski, jer je Bog vrstan da te obdari obilatijom milošću i utjehom.

To niti je što novo, ni čudnovato za one, koji poznaju putove Gospodnje, jer u velikih svetaca i proroka starih često bijaše takove izmjene.

5. Zato netko, kad je već imao milost, govoraše: „Ja rekoh u obilju svom: ne ću posrnuti do vijeka“. (Psalm. 29, 7.)

A kad je ponestalo milosti, dodaje, kako mu je bilo, govoreći: „Odvratio si lice svoje od mene i ja sam se smeo“. (Psalm. 8.)

No uza to ipak ufanja ne gubi, nego još usrdnije Gospoda moli i govori: „Tebe ću, Gospode, zazivati i Boga svojega moliti. (Ps. 9.).“

Napokon mu je molitva urodila plodom, te svjedoči, kako je uslišen, govoreći: „Čuo je Go-

spod i smilovao se na me; Gospod je postao moj pomoćnik". (Psalm. 29, 11.)

Ali u čemu? „Promijenio si mi, reče, plač u veselje i opkolio si me radošću. (Psalm. 20, 12.)

Ako se ovako dogagjalo velikim svecima, ne treba da gubimo ufanja mi slabići i siromasi, ako smo katkad gorljivi, a katkad mlitavi, jer duh dolazi i odlazi po miloj svojoj volji. Zato blaženi Job veli: „Pohagjaš ga rano i odmah ga kušaš". (Job 7, 18.)

6. Čemu se dakle mogu nadati ili u koga da se pouzdam, ako ne jedino u veliko milosrgje Božje i samo u nadu nebeske milosti?

Jer makar uza me bili dobri ljudi ili pobožna braća ili vjerni prijatelji; svete knjige ili lijepe rasprave; slatka pjesma i himni, sve to malo pomaže, malo mi godi, kad me ostavi milost i kad ostanem u svome siromaštvu.

Tada ne ima boljega lijeka nego strpjeti se i odreći se sebe prema volji Božjoj.

7. Nikad nijesam našao čovjeka tako pobožna i Bogu mila, kojemu se ne bi katkad ustegnula milost ili koji ne bi katkad ocutio, da mu je žar ohladio.

Nijedan se svetac nije tako visoko digao i nije tako bio prosvijetljen, da ne bi prije ili kasnije bio iskušavan.

Jer onaj nije dostojan da visoko gleda Boga, koji za nj nije podnosio kakovu nevolju. Obično je napast znak buduće utjehe. Jer se onima obećaje nebeska utjeha, koji su iskušani napastima. Koji pobijedi, veli, onomu ću dati okusiti s drveta života. (Obj. 2, 7.)

8. A daje se utjeha Božja, da čovjek bude jači odoljeti nevoljama.

Dolazi i napast, da se ne ponese u dobru.

Gjavao ne spava i tijelo još nije zamrlo; zato svagda da si spreman na boj, jer s lijeva i desna su ti neprijatelji, koji nikad ne miruju.

GLAVA X.

Budi zahvalan za milost Božju.

1. Zašto tražiš počinak, kad si rogjen za posao? Pripravi se više na ustrpljenje nego na utjehe; više na to, da križ nosiš, nego da se veseliš.

Jer tko od svjetovnjaka ne bi rado primio utjehu i radost duhovnu, kad bi je svagda mogao postići?

Jer duhovne utjehe nadilaze svaki raskoš svjetski i sve naslade tjelesne.

Jer sve naslade svjetske ili su isprazne ili sramotne. A samo duhovne naslade ugodne su i časne, nikle iz krepostî i Bogom uljevene u čiste duše.

Ali ove božanske utjehe ne može nitko po svojoj volji uživati, jer vrijeme napasti ne zaostaje dugo.

2. Mnogo smeta višnjemu pohodu kriva sloboda duha i veliko pouzdanje u sebe samoga.

Bog dobro čini, kad daje milost utjehe, ali čovjek čini zlo, kad sve Bogu ne vraća sa zahvalnošću.

I zato ne mogu u nama teći darovi milosti, jer smo nezahvalni davatelju i sve ne navraćamo izvoru, odakle je poteklo.

Jer se svagda duguje milost onomu, koji dostojno za nju zahvaljuje, a oduzet će se oholici, što se obično daje poniznomu.

3. Ne ću utjehe, koja mi oduzima skrušenost, i ne težim na razmatranje, koje vodi do oholosti.

Jer nije sve sveto, što je visoko, i sve dobro, što je slatko; niti je sve čisto, što poželimo, i sve Bogu milo, što je nama drago.

Rado primam milost, po kojoj ću biti ponizniji i bogoljubniji, i spremniji da sebe ostavim.

Onaj, koji bijaše poučen darom milosti pa je zatim ocutio, gdje mu se izmakla, ne će se usuditi pripisivati sebi koje dobro, već će radije priznati, da je siromašan i bijedan.

Daj Bogu, što je Božje, a sebi pripiši, što je tvoje, to jest: Bogu za milost zahvaljuj, pak priznaj, da je samo grijeh tvoj i da dostojnu kazan za grijeh zaslužuješ.

4. Odaberi svagda najniže, i dat će ti se najviše, jer najvišega nema bez najnižega.

Najveći sveci pred Bogom pred sobom su najmanji; i što su slavniji, to su u sebi ponizniji.

Puni istine i slave nebeske nijesu željni tašte slave.

Jer im je temelj u Bogu i u njemu snaga njihova, nikako se ne mogu ponijeti.

I koji sve Bogu pripisuju, što su god dobro primili, ne traže slavu megju sobom, već hoće slavu, koja je od Boga sama; i žele, da se Bog u njima i u svima svecima hvali nada sve, te svagda jedino za tim idu.

5. Budi dakle zahvalan za najmanje i bit ćeš dostojan primiti veće.

I ono, što je najmanje, neka ti bude i najvećim, i ono, što je više preziranja vrijedno, neka ti je darom osobitim.

Ako gledaš dostojanstvo onoga, koji ti daje, nijedan ti se dar ne će činiti malen ili odveć prost. Jer nije maleno, što daruje višnji Bog.

I ako te kazni i bičuje, treba da ti je milo, jer štogod dopušta da nas snagje, uvijek za naše spasenje radi.

Tko želi Božju milost zadržati, neka bude zahvalan za milost, što ju je primio, i strpljiv, ako mu se oduzme. Neka moli, da mu se vrati, neka bude na oprezu i ponizan, da je ne izgubi.

GLAVA XI.

Kako ih je malo, koji Isusov križ ljube.

1. Imade Isus sada mnoge, koji ljube njegovo nebesko kraljevstvo, ali malo ih je, koji bi nosili križ njegov.

Mnogo imade takih, koji žele utjehu, a malo takih, koji žele nevolje.

Više nalazi drugova za stol, a malo za post. Svi se žele s njim radovati, a malo ih hoće za nj što podnijeti.

Mnogi idu za Isusom do lamanja kruha, ali malo tko dotle, da s njim pije čašu muke.

Mnogi se dive njegovim čudesima, a malo tko slijedi sramotu križa.

Mnogi ljube Isusa, dok ih ne snagju nevolje.

Mnogi ga hvale i blagosiljaju, dok kakvu utjehu od njega primaju.

No ako se Isus sakrije i za čas ih ostavi, odmah uzmu jadikovati ili odviše klonu.

2. A oni, koji Isusa ljube radi Isusa, a ne radi svoje utjehe kakve, ti ga blagosiljaju u svakoj nevolji i stisci srca isto tako kao i za najveće utjehe.

I da im nikad ne bi htio dati utjehe, ipak bi ga svagda hvalili i svagda bi mu htjeli zahvaljivati.

3. O koliko može čista ljubav k Isusu, u kojoj čovjek ne traži nikakove svoje koristi ili ljubavi.

Ne valja li ih zvati najamnicima, koji svagda traže utjehe?

Zar se ne pokazuju, da više ljube sebe nego Hrista, koji svagda misle samo o svojoj koristi i dobitku?

Gdje će se naći takav čovjek, koji bi htio Bogu služiti bez plaće?

4. Rijetko se tko nalazi tako duhovan, koji bi bio od svega prost.

Jer pravoga siromaha duhom i takova, koji bi se lišio svakoga stvorenja, tko će naći? Cijena mu je kao dragocjenostima, što se iz daleka dopremaju.

Kad bi čovjek dao sav svoj imutak, još je to ništa.

I kad bi učinio veliku pokoru, još je malo.

I kad bi naučio sav nauk, još je daleko.

I kad bi u njega bila velika krepost i pobožnost veoma gorljiva, još mu mnogo treba, i to jedno, što mu je najpotrebnije.

Što to? Da sve ostavivši ostavi sebe i iz sebe posve izide, te ništa ne zadrži iz ljubavi prema samomu sebi.

I kad je učinio sve, što znade, da mu je valjalo učiniti, neka misli, da nije ništa učinio.

5. Neka ne drži velikim, što bi se moglo držati za veliko, već u istinu neka se prizna nekorisnim slugom, kako Istina veli: „Kad učinite sve, što vam se zapovjedi, recite: Sluge smo nekorisne“. (Luka 17, 10.)

Onda će istom moći biti pravi siromah i duhom nag, te s prorokom govoriti: „Jer sam inokosan i nevoljnik“. (Psalm. 24, 16.)

Ipak nitko nije bogatiji, nitko silniji, nitko slobodniji od onoga, koji umije sebe i sve ostaviti i najniže mjesto odabrati.

GLAVA XII.

Kraljevski put svetoga križa.

1. Mnogima se čini ovo govor tvrd: „Odreci se sebe, uzmi križ svoj i slijedi Isusa“.

Ali mnogo će tvrgje biti slušati onu posljednju riječ: „Odlazite od mene, prokleti, u oganj vječni“. (Mat. 25, 41.)

Jer koji sada rado slušaju i slijede riječ križa, tada se ne će preplašiti slušajući vječnu osudu.

Ovaj će znak križa biti na nebu, kad Gospodin dogje da sudi.

Tada će sve sluge križa, koji su za života postali slični Propetomu, pristupiti Hristu sucu s velikim pouzdanjem.

2. Što se dakle bojiš uzeti križ, kojim se ide u kraljevstvo?

U križu je spasenje, u križu život, u križu obrana od neprijatelja.

U križu je obilje višnje sladosti, u križu snaga srcu, u križu radost duhu.

U križu je vršak kreposti, u križu savršena svetost.

Nema spasenja duši niti ufanja u vječni život osim u križu.

Uzmi dakle križ svoj i pogji za Isusom, pa ćeš ići u život vječni.

On je prvi pošao noseći sebi križ i umr'o je za te na križu, da i ti svoj križ nosiš i želiš umrijeti na križu.

Jer ako s njim umreš, s njim ćeš zajedno i živjeti. I ako mu budeš drug u muci, bit ćeš i u slavi.

Evo sve o križu stoji i o tom, kako ćeš umrijeti, i nema ti drugoga puta k životu i k pravomu unutarnjemu miru osim puta sv. križa i svakidanjega trapljenja samoga sebe.

Hodi, kud hoćeš; išti, štogod hoćeš; i ne ćeš naći gore puta uzvišenijega, ni dolje puta pouzdanijega od puta svetoga križa.

Namjesti i uredi sve, kako ti god srce hoće, i naći ćeš, da ti je svagda nešto trpjeti, htio ti to ili ne htio, i tako ćeš svagda naći križ.

Jer ćeš ili u tijelu ćutjeti bol ili ćeš u duši podnositi duhovnu nevolju.

4. Katkad će te ostaviti Bog, katkad će te uz-

nemiriti bližnji; a što je više, često ćeš sam sebi biti na teret; a ipak se ne ćeš moći osloboditi ili olakšati kakvim lijekom ili utjehom, nego treba da podnosiš do Božje volje.

Jer Bog hoće, da se naučiš trpjeti nevolju bez utjehe, i da mu se posve podložiš, i da po nevolji budeš ponizniji.

Nitko muke Hristove tako k srcu ne prima kao onaj, komu je zapalo slično trpjeti.

Križ je dakle svagda spreman i svuda te čeka.

Ne možeš pobjeći, kamogod potekao; jer kamogod stigneš, sebe sa sobom nosiš i svagda ćeš sebe samoga naći.

Okreni se gore, okreni se dolje; okreni se van, okreni unutra: i tu ćeš svagdje naći križ, i svuda treba da budeš strpljiv, ako hoćeš imati unutrašnji mir i zaslužiti vijenac vječne slave.

5. Ako rado nosiš križ, nosit će te i privesti do žugjene svrhe, gdje će biti kraj trpljenju, premda ovdje ne će biti.

Ako ga nerado nosiš, namećeš sebi breme i sam se više tegotiš, a ipak treba da ga nosiš.

Ako jedan križ odvrgneš, drugi ćeš bez sumnje naći, možda i teži.

6. Misliš li ti izmaknuti onome, što nije moglo

nikoga smrtnoga čovjeka minuti? Koji je svetac na svijetu bio bez križa i muke?

Niti Isus Hrist, Gospodin naš, nije bio jedan čas bez bola i muke, dok je živio. Trebalo je, veli, da Hrist trpi i ustane od mrtvih i tako da ugje u slavu svoju. (Luk. 24, 26.)

I kako ti tražiš drugi put nego ovaj kraljevski, koji je put svetoga križa?

7. Cijeli je život Hristov bio križ i mučeništvo, a ti sebi tražiš pokoja i veselja!

Varaš se, varaš, ako drugo tražiš nego muke, jer je cijeli ovaj smrtni život pun bijeda i obilježen križevima.

I što tko više napreduje duhom, s tim će teže često križeve naći, jer što mu je ljubav veća, to mu je veća kazan progonstva.

8. Pa ipak ovaj tako mnogostruko rastuženi čovjek nije bez olakšanja utjehe, jer čuti, da mu najviše koristi dolazi odatle, što križ svoj nosi.

Jer dok mu se voljno podlaže, sve se breme muka pretvara u pouzdanje utjehe Božje.

I koliko tijelo više tuga tlači, toliko se više duh krijepi unutrašnjom milošću.

I katkad ga sa želje, da križ njegov bude sličan križu Hristovu, ljubav k muci i nevolji toliko krijepi, te ne bi htio biti bez bola i muke; jer vjeruje, da je toliko miliji Bogu, koliko više i teže može za nj podnijeti.

Nije to krepost čovječja, nego je milost Hristova, koja toliko može i radi u krhkom tijelu, da ono žarom duhovnim prihvaća i ljubi, od česa se po prirodi svagda žaca i od čega bježi.

9. Ne prija prirodi čovječjoj: križ nositi, križ ljubiti, tijelo mučiti i ropstvu podlagati, kloniti se časti, pogrde rado podnositi, sebe samog prezirati i željeti, da ga preziru, stradati i štetovati i ne željeti nikake sreće na ovom svijetu.

Ako na sebe gledaš, ništa takovo po sebi ne ćeš moći.

Ali ako se u Boga pouzdaš, dat će ti se snaga s neba i podvrgnut će se tvojoj vlasti svijest i tijelo.

Ali ni neprijatelja gjavola ne ćeš se bojati, ako se naoružaš vjerom i Hristovim križem obilježiš.

10. Zato prioni kao dobar i vjeran sluga Hristov, te ponesi hrabro križ Gospodina tvoga, koji je s ljubavi za te bio propet.

Spremi se podnositi mnoge suprotivštine i svakojake nezgode u ovom bijednom životu; jer će ti

tako biti, gdjegod bio, i tako ćeš zaisto naći, kamo se god sakrio.

Druge nema; i nikako ne možeš izaći iz nevolje zala i iz bola, nego da trpiš.

Čašu Gospodnju željno pij, ako mu želiš biti prijateljem i učenikom.

Utjehe pusti Bogu: neka radi s njima, kako je njega volja.

A ti se daj na to, da podnosiš nevolje, i drži ih za najveće utjehe, jer muke ovoga vijeka nijesu dostojne zaslužiti buduću slavu, sve kad bi ih sam sve mogao podnijeti.

11. Kad do toga dogješ, da ti muka bude slatka i ugodna Hrista radi, onda znaj, da je dobro po tebe, jer si našao raj na zemlji.

A dok ti je trpljenje teško i želiš mu umaći, tako dugo nije dobro po te, i svuda će te, kudgod bježao, goniti muka.

12. Ako si spreman, na što treba da budeš, da trpiš i umreš, brzo će biti bolje i naći ćeš mir.

Da se s Pavlom uzneseš do trećega neba, ne bi bio siguran, da ne ćeš nikaku suprotivštinu pretrpjeti. „Ja ću mu, reče Isus, pokazati, koliko mu valja trpjeti za ime moje. (Dj. ap. 9, 16.)

Ne ostaje ti po tom drugo nego trpjeti, ako si voljan Isusa ljubiti i do kraja mu služiti.

13. O da si dostojan štogod pretrpjeti za ime Isusovo! Kolika bi te velika slava čekala, koliko bi to veselje bilo svima svecima Božjim, koliki još izgled iskrnjemu!

Istina, svi hvale ustrpljenje, premda malo njih hoće trpjeti.

S pravom bi trebalo da rado nešto malo pretrpiš za Hrista, dok mnogi teže trpe za svijet.

14. Znaj zacijelo, da ti je provoditi život čovjeka, koji umire. I što je tko više umr'o sebi, to više Bogu živjeti počinje.

Nitko nije podoban shvatiti, što je nebesko, ako se Hrista radi ne podloži, da podnosi suprotivštine.

Ništa nije Bogu prijatnije, ništa tebi korisnije na tom svijetu, nego drage volje za Hrista trpjeti.

I da ti je na izbor, više bi trebalo željeti, da Hrista radi trpiš suprotivštine, nego da se mnogim utjehama krijepiš; jer bi bio sličniji Hristu i svima svecima podobniji.

Jer ne stoji naša zasluga i napredak našega staleža u mnogim ugodnostima i utjehama, već prije u tom, da velike tegobe i nevolje podnosimo.

*

15. Da je bilo što bolje i korisnije za spasenje ljudsko, nego što je trpljenje, Hrist bi svakako riječju i primjerom to pokazao.

No on i učenike, koji su ga slijedili, i sve, koji žele za njim poći, očito opominje, da nose križ, govoreći: „Tko hoće da ide za mnom, neka se odreče sebe i uzme križ svoj i ide za mnom“. (Luka 9, 23.)

Dakle sve pročitavši i razmislivši, neka bude ovo konačni zaglavak: „da nam kroz mnoge nevolje valja ući u kraljevstvo Božje.“ (Dj. ap. 14, 21.)

KNJIGA TREĆA.

O unutrašnjoj utjehi.

GLAVA I.

Hrist progovara duši vjernoj.

1. Slušat ću, što mi progovara Gospod Bog (Psalm. 34, 9).

Blago duši, koja sluša Gospoda, kako u njoj govori; i s usta njegovih prima riječ utjehe.

Blago ušima, koje se priklanjaju tihomu šapatu božanskomu, a što šapće svijet, ništa ne haju.

Blago istom ušima, koje ne slušaju glasa, što na polju zveči, nego istinu, koja unutra uči.

Blago očima, koje su zatvorene za spoljašnje stvari, a gledaju samo na unutrašnje.

Blaženi, koji posve poznaju svoje srce i sva-

kidanjim se vježbanjem duhovnim nastoje sve više i više pripraviti, da shvate otajstva nebeska.

Blago onima, koji se žele Bogom baviti i svakoj se prepreci svjetskoj izmiču.

Pazi na to, dušo moja, i zatvori vrata svoje pohote, da možeš čuti, što ti govori Gospodin Bog tvoj.

2. To govori tvoj ljubimac: Ja sam tvoje spasenje, tvoj mir i život tvoj.

Mene se drži i naći ćeš mir.

Pusti sve, što je prolazno, i traži, što je vječno.

Što je sve vremeno nego prijevara i zamama? I što ti koriste sva stvorenja, ako te ostavi stvoritelj?

Zato se svega odreci i stvoritelju svome gledaj omiljeti i vjeru mu uščuvati, da uzmogneš postići pravu blaženost.

GLAVA II.

Istina unutra progovara bez šuma riječi.

1. Progovori, Gospode, jer sluša sluga tvoj (I. Kralj. 3, 9.). Ja sam sluga tvoj; urazumi me, da spoznam svjedočanstva tvoja. (Psalm. 118, 125).

Prikloni srce moje na riječi usta tvojih, neka me orosi zborenje tvoje.

Govorahu nekad Mojsiju sinovi Izrailovi: „Progovori nam ti i slušat ćemo; neka nam ne govori Gospod, da možda ne umremo“ (Izlaz. 20, 19.)

Ne tako, Gospodine, ne molim ti se tako, već te više sa Samuilom prorokom ponizno i željno zaklinjem: „Progovori, Gospode, jer sluša sluga tvoj.“ (I. Kralj. 3, 9).

Neka mi ne govori Mojsije ili koji od proroka, već ti radije govori, Gospode Bože, koji si sve proroke nadahnuo i prosvijetlio; jer me ti jedini bez njih možeš savršeno poučiti, a oni bez tebe ne će ništa opraviti.

2. Mogu mi istina riječi zvečati, ali duha ne udahnuše.

Lijepo govore, ali, kad ti šutiš, ognja u srcu ne raspaljuju.

Predaju slova, ali ti otkrivaš smisao; iznose otajstva, ali s tvojim se ona ključevima otvoraju.

Daju zapovijedi, ali ti ih pomažeš izvršiti.

Pokazuju put, ali ti krijepiš za putovanje.

Oni samo spolja rade, ali ti srca upućuješ i rasvjetljuješ.

Oni spolja zaljevaju, a ti daješ plodnost.

Oni viču riječima, a po tebi ih uši razumiju.

3. Dakle neka mi ne govori Mojsije nego ti, Gospodine Bože moj, vječna istino; da možda ne umrem i bez ploda ne ostanem, ako budem samo spolja opomenut, a unutra ne budem razpaljen; da mi ne bude na propast, što sam riječ čuo, a nijesam je ispunio, što sam je spoznao, a nijesam ljubio, vjerovao, a nijesam držao.

Govori dakle Gospode, jer tvoj sluga sluša (1. Kralj. 3, 9.); jer imaš riječi vječnoga života. (Iv. 6, 60.)

Govori mi na kakovugod utjehu duše moje i na popravak svemu životu mojemu, a tebi na hvalu i slavu i na vječnu čast.

GLAVA III.

Riječi Božje treba ponizno slušati, a mnogi ih ne cijene.

1. Slušaj, sinko, moje riječi, preslatke riječi, koje nadilaze svako znanje mudaraca ovoga svijeta.

Riječi su moje duh i život, i ne valja ih mjeriti po osjećanju ljudskom. Ne valja ih navraćati na ugodnost pustu, već ih treba slušati u tišini i primati sa svom poniznošću i s velikom čežnjom.

2. I rekoh: Blago čovjeku, koga ti, Gospode, obučavaš i zakonu ga svomu učiš; da mu bude lakše u zle dane. (Psalm. 93, 12. 13.), i da ne ostane bez utjehe na zemlji.

3. Ja sam reče Gospod, učio proroke od iskona, pa i sada ne prestajem svima govoriti, ali mnogi su na moj glas gluhi i tvrdi.

Mnogi radije slušaju svijet nego Boga; lakše se povode za pohlepom tijela nego za voljom Božjom.

Svijet obećaje ono, što je vremeno i neznatno, i s velikom mu se pohlepom služi; ja obećajem veliko i vječno, a srca ljudska ostaju hladna.

Tko mene sluša i služi u svemu s onom pomnjom, s kojom se služi svijetu i njegovim gospodarima? Stidi se, Sidone, govori more (Isaija 23, 4.).

Ako pitaš zašto, a ti čuj:

Za malen dobitak daleko se putuje; za vječni život koliko ih ni noge ne makne!

Sve ide za neznatnim blagom; za koji novčić mrsko se katkad prepiru, za kakvu tricu ili malo obećanje ne boje se truditi dan i noć.

4. Nu sramote! Za dobro, što se ne da ničim zamijeniti, za nagradu, koja se ne da procijeniti, za najvišu čast i slavu beskrajnu, lijeni su da se i malo trude.

Plani od stida, lijeni slugo jadikovče, gdje su oni spremniji na svoju pogubu nego ti na život. Više se oni raduju taštini nego ti istini.

A njih dosta puta nada i prevari, ali moje obećanje nikoga ne vara i ne pušta onoga prazna, koji se u mene uzda.

Što obećah, dat ću; što rekoh, izvršit ću, samo ako mi tko ostane vjeran u ljubavi do kraja prema meni.

Ja sve dobre ljude darujem i živo kušam sve pobožne.

5. Zapiši riječi moje u srce svoje i pomno ih promišljaj, jer će ti u čas napasti biti veoma potrebne.

Što ne razumiješ, kad čitaš, to ćeš spoznati u dan pohoda.

Svoje odabrane dvojako običajem pohagjati: napašću i utjehom.

I dva im čitanja svaki dan čitam: jedno, gdje im korim pogrješke; drugo, gdje ih nagovaram na sve veće kreposti.

Tko imade riječi moje, pa ih prezire, imade ga, koji će mu suditi u dan posljednji. (Iv. 12, 48.).

Molitva, da se isprosi milost pobožnosti.

6. Gospodine, Bože moj, ti si sve dobro moje, a tko sam ja, da se tebi usugjujem progovoriti?

Ja sam sluga tvoj najsiromašniji i odbačeni crvak, mnogo siromašniji i preziranja vredniji, nego znam i smijem izreći.

Ipak se opomeni, Gospode, da nijesam ništa, ništa nemam i ništa ne mogu.

Ti si jedini dobar, pravedan i svet, ti sve možeš, sve daješ, sve napunjaš, samo grješnika ostavljaš prazna.

Opomeni se svojega smilovanja i ispuni mi srce svojom milošću, koji nijesi rad da budu pusta djela tvoja.

7. Kako se mogu podnositi u ovom bijednom životu, ako me ne okrijepi milosrgje i milost tvoja?

Ne odvrati od mene lica svojega, ne odgodi pohoda svojega, ne ukrati utjehe svoje, da ti ne bude duša moja kao zemlja bez vode (Psalm. 142, 6.)

Gospode, nauči me vršiti volju svoju; nauči me na tvoje oči vladati se dostojno i smjerno; jer mudrost moja si ti, koji me u istini poznaješ i poznavao si me prije nego je postao svijet i prije nego sam se rodio na svijetu.

GLAVA IV.

Pred Bogom treba da si istinit i ponizan.

1. Sinko, hodaj preda mnom u istini i u prostodušnosti srca svojega svagda me traži.

Tko preda mnom hoda u istini, bit će zaštićen od zlih navala, a istina će ga osloboditi od zavoditelja i ocrnjivanja zlikovačkih.

Ako te istina oslobodi, bit ćeš doista slobodan i ne ćeš se brinuti za puste riječi ljudske.

Gospode, istina je, kako govoriš; i molim, da mi tako bude. Istina tvoja nek me uči: ona neka me čuva i sačuva do blaženoga svršetka.

Ona neka me oslobodi od svake zle pohote i neuredne ljubavi, pa ću živjeti s tobom veoma slobodan na srcu.

2. Ja ću te učiti (veli Istina), što je pravo i meni milo.

Misli na grijehe svoje s mržnjom velikom i

tugom, pa nikad ne misli, da jesi nešto zbog dobrih djela svojih.

U istinu si grješnik i mnogim strastima podložan i u njih zapleten.

Po sebi svagda za onim ideš, što ništa ne vrijedi; brzo padneš i brzo si svladan; brzo se smeteš i brzo raspustiš.

Nemaš ništa, po čemu bi se mogao pohvaliti, a mnogo, s čega treba da se poništiš; jer si mnogo slabiji, nego možeš shvatiti.

3. Zato, štogod radiš, ništa neka ti se ne čini veliko.

Ništa neka ti ne bude veliko, ništa dragocjeno i divno, ništa štovanja vrijedno; ništa visoko, pohvalno i poželjno osim onoga, što je vječno.

Neka ti se nada sve mili vječna istina, a svagda neka ti nada sve bude mrska tvoja najveća nevrijednost.

Ničesa se toliko ne plaši, ništa toliko ne grdi i ničemu se toliko ne uklanjaj, koliko opačinama i grijesima svojim; na njih treba više da mrziš nego na ikoju vremenu štetu.

Neki ne hodaju iskreno preda mnom, već se povode nekom radoznalošću i drskošću: hoće da znaju tajne moje i razberu dubljine stvari Božje ne mareći za sebe i za svoje spasenje.

Ovi često padaju u velike napasti i grijehe radi svoje oholosti i radoznalosti, jer sam im protivnik.

4. Boj se suda Božjega, strepi pred gnjevom Svemogućega. Nemoj raspravljati djela Božja, već razmišljaj o svojim zlim djelima, što si ih počinio, i koliko si dobra propustio.

Nekima je sva pobožnost samo u knjigama, nekima u slikama, a nekima opet u spoljašnjim znakovima i likovima.

Neki me nose na ustima, ali me slabo imadu u srcu.

Ima i drugih, kojima je razum progledao i srce se očistilo, ter svagda za vječnim čeznu; o zemaljskim stvarima muka im je i slušati, potrebama prirodnim nerado služe; i ovi osjećaju, što im duh istine progovara, jer ih uči prezirati zemaljske stvari i ljubiti nebeske, za svijet ne mariti i za nebom čeznuti cijeli dan i noć.

GLAVA V.

Čudnovati plod ljubavi Božje.

1. Blagosiljam te, oče nebeski, oče Gospodina mojega Isusa Hrista, što si se udostojao pomisliti na me siromaha.

O oče smilovanja i Bože sve utjehe, hvala ti, što me katkad krijepiš svojom utjehom, gdje nije sam nikakve utjehe dostojan.

Blagosiljam te svagda i slavim s jedinorogjenim Sinom tvojim i s Duhom svetim, tješiteljem u vijeke vijekova.

Ej, Gospode Bože, sveti moj ljubitelju, kad mi ti u srce dogješ, sva će mi se unutrašnjost razigrati.

Ti si moja slava i veselje srca mojega.

Ti si moja nada i utočište u dan nevolje moje.

2. Ali kako sam još slab u ljubavi i nesavršen u kreposti, zato mi treba utjehe i okrepe tvoje; stoga me češće pohodi i uputi u nauke tvoje svete.

Oslobodi me od zlih strasti i iscijeli mi srce od svake neuredne požude, da izliječen i dobro čist iznutra budem vrstan uzljubiti, jak trpjeti i stalan ustrajati.

3. Veliko je čudo ljubav i uopće dobro golemo, jer samo ona čini lakim sve, što je tegotno, i jednako nosi sve, što je nejednako.

Jer breme nosi bez bremena, i sve, što je grko, čini slatkim i ugodnim.

Plemenita ljubav k Isusu nuka na velika djela i potiče nas, da težimo na sve veće savršenstvo.

Ljubav hoće visinu i ne će da je išto zadrži na nizini.

Ljubav hoće biti slobodna i prosta od svake svjetovne požude, da joj se ne spriječi unutrašnji pogled; da se ne zaplete zbog koje vremene koristi ili da ne podlegne zbog neprilike.

Nema ništa slagje od ljubavi, ništa jače, ništa više, ništa šire, ništa ugodnije, ništa punije ni bolje na nebu i na zemlji, jer je ljubav iz Boga nikla i ne može, van u Bogu, počivati nad svijem stvorenjima.

4. Onaj, koji ljubi, taj leti, trči i veseli se; slobodan je i ništa ga ne drži.

On daje sve za sve i ima sve u svemu; jer počiva nada sve u jednom najvišem dobru, iz kojega sve dobro teče i izlazi.

Ne gleda na darove, nego se obraća k darovatelju, koji mu je nad sva dobra.

Ljubav često ne zna mjere, nego nad svakom mjerom vri.

Ljubav ne osjeća bremena i ne mari za muke;

više hoće nego može; a ne tuži se, da je što nemoguće, jer misli, da sve može i smije.

Dakle ljubav sve može, mnogo ispunja i svršuje, gdje onaj, koji ne ljubi, onemogne i podlegne.

5. Ljubav je budna, te ni u snu ne spava; nju trud ne utrudi, stiska ne stisne, strah je ne smete; već kao živ plamen i goruća zublja suče u vis i sigurno prodire.

Ako tko ljubi, on zna, što ta riječ govori.

Velik je vapaj u ušima Božjim sama žarka ljubav duše, koja veli: „Bože moj, ljubav moja; ti si sav moj, a ja sav tvoj!“

6. Raširi me u ljubavi, da naučim unutrašnjim usnama srca svojega kušati, kako je slatko ljubiti, u ljubavi se rastopiti i plivati.

Ljubav nek me obuzme, kad se od silnoga žara i zapanjenosti dignem nad samoga sebe.

Daj mi zapjevati pjesmu ljubavi, daj mi poći za tobom, mili moj, u visinu, duša nek mi onemoća hvaleći tebe i klikujući od ljubavi.

Neka te ljubim više od sebe, a sebe samo tebe radi, i svakoga od onih, koji te u istinu ljube, u tebi, kako to zapovijeda zakon ljubavi, štono sja iz tebe.

7. Ljubav je brza, iskrena, pobožna, ugodna i

prijatna; ona je snažna i strpljiva, vjerna, mudra, dugotrpna, hrabra i nikad sama sebe ne traži.

Gdje tko sam sebe traži, ondje se ljubavi odriče.

Ljubav je oprezna, ponizna i prava; ona nije mekušna i lahkoumna, ne pristaje za pustim stvarima; ona je trijezna, čista, postojana i mirna, a u svima sjetilima čuvana.

Ljubav je starješinama podložna i poslušna, sebe malo cijeni i prezire, prema Bogu je pobožna i zahvalna; u njega se i onda još uzda i nada, kad slasti u Bogu ne nalazi, jer bez bola nitko ne živi u ljubavi.

8. Tko nije spreman sve trpjeti i ljubljenomu biti na volju, nije vrijedan da se zove ljubiteljem.

Onaj, koji ljubi, treba da zbog ljubimca drage volje prigrli sve teško i gorko, a ne smije da se zbog nezgodâ od njega odvrati.

GLAVA VI.

Pravi ljubitelj.

1. Sinko, još nijesi ljubitelj snažan i mudar!

Zašto, Gospode?

Jer za malu nepriliku odustaješ od onoga, što si počeo, i odveć požudno tražiš utjehu.

Jak ljubitelj stoji u napastima i ne vjeruje lukavim nagovaranjima neprijateljevim. Kako sam mu drag u sreći, tako mu ni za nevolje nijesam nedrag.

2. Razborit ljubitelj ne gleda toliko na dar onoga, koji ljubi, koliko na ljubav, kojom ga daje.

Više gleda na ljubav nego na cijenu, i miliji mu je onaj, kojega ljubi, nego svi darovi.

Plemenit se ljubitelj ne smiri u daru, nego u meni nad sve darove.

Nije zato sve propalo, ako katkad manje dobro o meni i mojim svecima misliš, nego bi htio.

Ono dobro i slatko čuvstvo, što ga katkad ćutiš, učin je milosti nazočne, i neki prethodni okus rajske domovine: ali za njim ne valja odveć nastojati, jer ono odlazi i dolazi.

Ali boriti se sa zlim sklonostima duševnim i prezirati šaptanje gjavolovo, to je znak kreposti i velike zasluge.

3. Ne daj se dakle mutiti kojekakim tugjim pomislima, ma o kojoj stvari došle.

Drži čvrsto odluku i pravu namisao prema Bogu.

I nije opsjena, da se katkad iznenada visoko zaneseš, pa se odmah k običnim tričarijama srca povratiš.

*

Jer ih toliko ne radiš, koliko preko volje trpiš, pak dok ti se gadi od njih, te im se opireš, zasluga je, a nije gubitak.

4. Znaj, da stari neprijatelj na svaki način radi, kako bi želju tvoju za dobro zapriječio i lišio je svakog pobožnog činjenja: štovanja svetačkoga, pobožne uspomene moje muke, korisnoga sjećanja grijehova, straženja nad srcem tvojim i čvrste odluke napredovati u kreposti.

Mnoge ti on zle misli prišapćuje, da ti sve to dosadi i ogadi, da te od molitava odvrati i od sveta čitanja.

Nije mu po ćudi ponizna ispovijed, i da može kako, od pričesti bi te uklonio.

Ne vjeruj mu i ne brini se za nj, makar ti češće zapinjao zamke prijevare.

Ako na zlo i nečisto navodi, njemu pripiši. Reci mu:

Nosi se, nečisti duše; stidi se, jadniče! Veoma si nečist, kad mi tim uši zamećeš.

Odlazi od mene, najgori zavodniče, ne ćeš od mene imati nikakoga dijela; nego će sa mnom biti Isus kao hrabar borilac, a ti ćeš ostati posramljen.

Volim umrijeti i svaku muku podnijeti nego uza te pristati.

Šuti i zanijemi; ne ću te više slušati, makar mi i više neprilika spremiš. „Gospod je vidjelo moje i spasenje moje; koga da se bojim? (Ps. 26, 1.)

„Ako protiv mene vojska u òkô stane, ne će se uplašiti srce moje". (Ps. 26, 3.) Gospod mi je pomoćnik, on mi je otkupitelj.

5. Vojuj kao dobar vojnik, a ako koji put iz slaboće padneš, uz veću snagu i opet na noge skoči u veću se uzdajući milost moju; a mnogo se čuvaj tašte oholosti i ponosa.

Zbog toga mnogi u zabludu padaju i katkad greznu u sljepotu, kojoj nema lijeka.

Ova zla kob oholicâ, koji se ludo sobom zanose, neka te čuva i svagda poniznosti uči!

GLAVA VII.

Kako treba milost sakrivati i u poniznosti čuvati.

1. Korisnije je, sinko, po tebe i pouzdanije, ako sakriješ milost pobožnosti, i ako se s toga ne poneseš, i ako mnogo o tom ne govoriš i ne pre-

mećeš; nego sam sebe više da prezireš i da se bojiš, kao da ti je dana nedostojnu.

Ne valja ti uz to čuvstvo življe prianjati, jer se u tren može promijeniti u protivno.

Razmišljaj, dok si u milosti, kako si obično bijedan i nevoljan bez milosti.

Nije samo u tome napredak duhovnoga života, kad imadeš milost utjehe, nego kad ponizno, smjerno i strpljivo podnosiš, ako ti se oduzme; tako da ti želja za molitvom ne zamre i da ne propustiš ostala djela, koja si činiti navikao, nego što bolje možeš i umiješ, radosno čini, koliko je do tebe; i nemoj se posve zanemariti, ako si suhoparan ili nemiran u srcu.

2. Jer mnogo ih ima takih, koji odmah postanu nestrpljivi i nemarni, kad im ne ide pravo za rukom.

Nije svagda na našu, kojim putem da idemo; već Bogu pripada dati i tješiti, kad hoće, i koliko hoće, i komu hoće, kako je njega volja, i ništa više.

Neki neoprezni sami sebe uništiše radi milosti pobožnosti, jer su više htjeli raditi, nego su mogli, ne misleći, kako su maleni, već pristajući više za nagonom srca nego za sudom razuma.

I jer su više namjeravali, nego se Bogu svidjelo, zato su milost brzo izgubili.

I tako oni, koji su po nebesima gnijezda vili, postadoše ubogi i kukavni; da poniženi i osiromašeni nauče ne uzlijetati svojim krilima nego uzdati se u moje okrilje.

Koji su još novi i nevješti na putu Gospodnjem, lako se mogu prevariti i omaći, ako ih ne upravljaju ljudi razboriti.

3. Pa ako se povedu više za svojom glavom, nego da vjeruju onima, koji su vješti, zlo će svršiti, ako od svoje nikako ne će da otpuste.

Malo kad onaj, koji je sam sebi mudar, ponizno trpi, da ga drugi vodi.

Bolje je, da manje umiješ i malo znaš u poniznosti, nego da imaš veliko blago nauke, pa da tašt sebi omiliš.

Bolje ti je, da manje imaš nego mnogo, čim bi se mogao uzoholiti.

Malo je razborit, tko se sav podaje veselju zaboravljajući prijašnje svoje uboštvo i čisti strah Gospodnji, koji se boji izgubiti podijeljenu milost.

Ni onaj nema dosta duhovne kreposti, tko u vrijeme nesreće ili kakve teškoće odviše očajava i ne misli na mene s takim pouzdanjem, kako treba.

4. Tko u vrijeme mira hoće da bude odveć siguran, često će se naći u vrijeme rata odveć plašljiv i strašljiv.

Da umiješ ostati u sebi ponizan i smjeran i duhom tvojim dobro vladati i upravljati, ne bi tako brzo pao u pogibao i grijeh.

Dobro je pomisliti, dok si gorljiv duhom, što će biti, kad oganj utrne.

Kad se to dogodi, pomisli, da se može svjetlost opet vratiti, jer sam ti je oduzeo za koji čas sebi na slavu, a tebi zato, da budeš na oprezu.

5. Često je takovo kušanje korisnije, nego da bude svagda na tvoju, kako ti hoćeš.

Jer zasluge ne valja cijeniti po tome, što tko više ima prikaza ili utjeha; ili što je dobro izučio sv. Pismo, ili što je visoko zasio; nego po tom, ako je utvrgjen u pravoj poniznosti i ako je pun ljubavi prema Bogu; ako čast Božju svagda čisto i potpuno traži; ako do sebe ništa ne drži i u istinu se prezire, pa voli, da ga drugi preziru i ponizuju, nego da ga časte.

GLAVA VIII.

Pred Bogom sama sebe malo cijeni.

1. „Progovorio bih Gospodu, ako i jesam prah i pepeo“. (Mojs. I. 18, 27.) Ako što više o sebi pomislim, evo ti si protiv mene, i istinu svjedoče opačine moje, a ja ne mogu pobijati.

Ako pak sam sebe ponizim i poništim, pa od svake hvale svoje uzmaknem, te se prahom, što i jesam, provrgnem, bit će mi sklona milost tvoja i srcu na domak svjetlost tvoja; i svako će štovanje samoga sebe, kako mu drago bilo neznatno, utonuti u dolini ništavila mojega, te će ga nestati za vijeke.

Ondje mi pokazuješ mene samoga, što sam, što sam bio i kamo dospjeh; jer ništa nijesam, a nijesam znao.

Ako ostanem sam o sebi, evo već sam ništa i sama sam slabost; no kako me iznenada pogledaš, odmah sam jak i pun sam novoga veselja.

I za čudo, kako se odjednom pridignem i kako me blagostivo obujmiš, dok po svojoj težini sveudilj duboko padam.

2. To čini ljubav tvoja, kojom me pretječeš

bez ikake zasluge moje i u tolikim mi nevoljama pomažeš, čuvaš me od teških nezgoda i zlu me otimlješ, pravo reći nebrojenu.

Dok sam sebe ludo ljubio, tim sam sebe pogubio; no čim tebe poiskah i čisto uzljubih, i tebe nagjoh i sebe, te se s ljubavi tvoje dublje u ništavilo otiskoh. Jer ti, preslagjahni, više sa mnom činiš, nego sam zaslužio, i više, nego se usugjujem nadati i prositi.

3. Da si blagosloven Bože moj; jer premda nijesam dostojan nikakoga dobra, ti plemenit budući i beskonačno dobar nikad ne prestaješ dobro činiti i onima, koji su ti nezahvalni, i daleko se od tebe odvratiše.

K sebi nas obrati, da budemo zahvalni, ponizni i pobožni; jer ti si spasenje naše, ti krepost i hrabrost naša.

GLAVA IX.

Sve treba da upravimo k Bogu kao k posljednjoj svrsi.

1. Sinko, ja treba da ti budem najvišom i posljednjom svrhom, ako zaisto želiš biti blažen.

S takve namisli srce će ti se očistiti, koje se prečesto k tebi ili kojemu stvorenju grješno obratilo.

Jer čim budi u čemu sebe samog išteš, odmah gineš i veneš.

Dakle sve k meni upravljaj kao k svome izvoru; jer ja sam onaj, koji sam sve dao.

Na sve gledaj kao na stvari, što iz najvišega dobra potječu, i zato valja sve k meni navoditi kao k izvoru svome.

2. Iz mene malašan i velik, siromah i bogat kao iz živa vrutka crpe vodu živu. I oni, koji me rado i drage volje služe, milo će za drago primiti.

No onaj, tko se misli bez mene dičiti ili drugim se posebnim dobrom naslagjivati, ne će se ustaliti u pravom veselju niti će se u srcu svome raširiti, nego će mu odasvud biti prepreke i stiske.

Dakle ništa dobro ne smiješ sebi pripisivati niti kojemu čovjeku krepost pridavati, već sve daj meni, Bogu, bez koga čovjek ništa nema.

Ja sam sve dao i sve hoću da natrag primim, pa veoma oštro tražim zahvalnost.

3. To je istina, kojom se taština slave razgoni.

Unigje li ti u dušu milost nebeska i ljubav prava, ne ćeš ocutjeti zavisti, srce ti se ne će stegnuti i ne će ga zapremiti sebeznala ljubav.

Jer božanska ljubav sve predobiva i širi sve sile duševne.

Ako si pravo mudar, samo ćeš se u meni radovati, samo u meni nadati, jer nitko nije dobar do samo Bog, koga valja nada sve hvaliti i u svemu blagosiljati u sve vijeke vijekova. Amen.

GLAVA X.

Prezrevši svijet slatko je služiti Bogu.

1. Sada ću opet govoriti, Gospode, i ne ću mučati; reći ću na uši Boga svoga, Gospodara svoga i kralja svoga, koji je na visini.

„Kako je mnogo u tebe slasti, Gospode, što je čuvaš za one, koji te se boje“. (Psalm. 30, 20.) A što si tek onima, koji te ljube; što onima, koji te iz svega srca služe?

Zaisto je neizrečena slast o tebi promišljavati, koju daješ onima, štono te ljube.

U tome si mi najvećma pokazao sladost ljubavi svoje, što si me stvorio, kad me ne bijaše; i kad sam daleko od tebe lutao, natrag si me doveo, da ti služim, i naložio si mi, da te ljubim.

2. O vrelo ljubavi vjekovite, što da kažem o tebi?

Kako ću tebe moći zaboraviti, koji si izvolio na me pomisliti, kad bijah usahnuo i poginuo.

Nad svako ufanje pomilovao si slugu svoga, i milost si pokazao i prijateljstvo, kakvo nikad zaslužio nijesam.

Čim ću ti povratiti ovu milost? Nije svima dosugjeno svega se odreći, od svijeta se odbiti i primiti život manastirski.

Zar je tebi služiti što veliko, kad ti ima služiti svako stvorenje?

Ne smije mi se činiti nešto veliko u tome, da tebi služim; nego u tom prije vidim nešto veliko i divno, što si izvolio tako nevoljna i nevrijedna primiti za slugu i svojim ga milim slugama pridružiti.

3. Gle, štogod imam i čim ti god služim, sve je tvoje.

Pa ipak nasuprot ti meni više služiš nego ja tebi.

Jer gle nebo i zemlja, što si ih stvorio za službu ljudima, tu su, i što si god naredio, svaki dan i čine.

Pa i to je malo; šta više i angjele si dao u službu čovjeku.

To pak sve nadilazi, što si sam izvolio služiti čovjeku i obrekao si, da ćeš mu i sebe samoga pokloniti.

4. Što ću ti dati za sve te hiljade dobara? Ej da ti mogu služiti u sve dane života svoga!

Ej kad bih mogao bar jedan dan dostojno službu vršiti!

Ti si odista dostojan svake službe, svake časti i hvale vjekovite.

Odista si Gospodin moj, a ja ubog sluga tvoj, koji sam ti dužan služiti svima silama i nikad mi ne smije hvala tvoja dosaditi.

Tako hoću, tako želim, a čega mi nedostane, ti izvoli dopuniti.

5. Velika je čast, velika je slava tebi služiti i tebe radi svega se odreći.

Jer će imati veliku milost, koji se svojom voljom podvrgnu tvojoj presvetoj službi.

Naći će svetoga Duha utjehu preslatku, koji se s ljubavi prema tebi odreknu svake tjelesne naslade.

Postići će veliku slobodu srca, koji radi imena tvoga tijesnim putem udare i svu svjetsku brigu od sebe otisnu.

6. O mile i vesele službe Božje, s koje čovjek pravo biva svet i slobodan!

O svetoga li zvanja službe slugu Božjih, koje

čovjeka čini jednaka angjelima, Bogu ugodna, gjavolima strašna i svima vjernicima preporučena!

Oh službe, koju da zagrliš i svagda požudiš, s koje najveće dobro zaslužuješ i pribavljaš sebi veselje, kojemu ne će biti konca!

GLAVA XI.

Želje srca valja ispitivati i stezati.

1. Mnogo ti, sinko, valja naučiti, čega još nijesi pravo naučio.

Što je to, Gospode?

Da požudu svoju posve upravljaš prema mojoj odluci, i da ne budeš ljubitelj sebe samoga već moje volje željan nasljedovač.

Požude te često ražižu i živo te podbadaju, ali pazi, dali te više potiče moja čast ili tvoja korist.

Ako sam ja uzrok tomu, što si odabrao, bit ćeš posve zadovoljan, kakogod ja odredim: ali ako je tu štogod tvoje koristi sakriveno, eto to je, što ti smeta i što te muči.

2. Čuvaj se dakle, da se ne držiš previše požude prije zasnovane, nego si u mene pitao svjeta; da se možda kasnije ne pokaješ i da ti ono ne

omrzne, što ti se isprva svidjelo, i za čim si kao za boljim žurno pristao.

Jer ne valja odmah za onim poći, što si zaljubio i što ti se čini dobrim; niti se opet s prvoga maha onomu uklanjati, što je protivno prvašnjemu.

Nije s gorega i u dobru se katkad nastojanju i željenju obuzdati, da ti se misli u nezgodnim prilikama ne razidu; da se drugi s tebe ne smute, kad se reda ne držiš; da se iznenada ne uzmutiš i ne oboriš, ako se na otpor u drugih namjeriš.

3. A katkad treba i silu u pomoć dozvati i pohotljivosti tijela našega junački se odaprijeti i ne obazirati se na to, što bi tijelo htjelo ili ne htjelo, nego se živo upeti, da bude i nehotice podloženo duhu.

I dotle ga valja krotiti i siliti na ropstvo, dok bude spremno na sve i dok nauči zadovoljiti se malim, a naslagjivati se jednostavnim i ne mrmljati, nije li mu što po volji.

GLAVA XII.

Uči se ustrpljivosti i bori se protiv požuda.

1. Vidim, Gospode Bože, da mi je prijeka potreba ustrpjeti se, jer se u ovom životu mnoge suprotivštine dogagjaju.

Jer kakogod uredim o miru svome, ne može biti bez rata i bola život moj.

2. Tako je, sine. Ali ne ću da ideš za takim mirom, koji je bez napasti ili ne ćuti suprotivština, nego hoću da i onda držiš, da si mir stekao, kad si mučen svakojakim napastima i kušan u mnogim suprotivštinama.

Ako kažeš, da ne možeš mnogo trpjeti, kako ćeš podnijeti oganj u čistilu?

Ako su dva zla, svagda odaberi manje.

Dakle da uzmogneš budućoj muci vječnoj uteći, gledaj da sadašnje zlo Boga radi ustrpljivo podnosiš.

Ili misliš li, da ljudi vijeka ovoga malo ili ništa ne trpe? Ne ćeš to naći, ako i najveće raskošnike potražiš.

3. Ali imadu, reći ćeš, mnogo naslada i idu za svojom voljom, pa zato im je malo stalo za koju nevolju.

4. Recimo, da je tako i da imaju, čega im se hoće; no što misliš, kako će dugo to trajati?

Eto, poput dima nestat će svjetskih obilnika i ne će ostati spomena prošloj radosti.

No ni sad, dok su na životu, ne uživaju ih bez grčine, dosade i straha.

Jer odakle primaju nasladu, odanle često dobivaju bol za kazan.

I pravo im biva, jer neuredno traže naslade i idu za njima, da ih ne uživaju bez sramote i grčine.

O kako su kratkovječne, himbene, neuredne i sramotne sve naslade!

Ali, kako su opojeni i slijepi, ne vide, već kao nijemo blago zbog majušne naslade prolaznog života u propast srću i dušu gube.

Dakle, sinko, „za požudama se ne povedi i od volje se svoje ukloni“. (Crkv. 18, 30.)

„Raduj se u Gospodinu i učinit će ti, što ti srce želi“. (Psal. 36, 4.)

5. Ako se hoćeš zaisto radovati i obilnije po meni utješiti; eto kad prezreš sve zemaljsko i odrežeš sve niske naslade, to će ti biti blagoslov i bogatu ćeš dobiti utjehu.

I što ćeš se više odbiti od utjehe budi kojega stvorenja, sve to ugodnije i snažnije utjehe naći ćeš u meni.

Ali iz početka bez žalosti neke i muke u borbi ne ćeš do njih doći.

Oprijet će se stari običaj, ali će ga nadvladati bolji običaj.

Mrmljat će tijelo, ali će se uspregnuti žarom duha.

Podbadat će i dražiti stara guja, ali ćeš je molitvom otjerati; osim toga i korisnim poslom u velike ćeš joj zakrčiti put.

GLAVA XIII.

Budi poslušan i pobožan kao Isukrst.

1. Sinko, tko se ište posluhu oteti, taj se sam izmiče milosti; a tko traži, da ima što napose, gubi ono, što je zajedničko.

Tko se rado i od svoje volje starješini svojemu ne podlaže, znak je, da još nije posve upokorio tijela, već se često opire i mrmlja.

Zato se privikni starješini svomu što brže podložiti, ako si rad svoje tijelo u jaram upregnuti.

Jer ćeš brže predobiti neprijatelja izvana, ako ne bude unutrašnji čovjek zapušten.

Nema duši neprijatelja dosadnijega i gorega, nego si sam sebi, ako se s duhom dobro ne slažeš.

Svakako živo upri i prioni, da prezreš samoga sebe, ako se misliš održati protiv tijela i krvi.

*

Jer se još odveć neuredno ljubiš, zato se plašiš posve podložiti tugjoj volji.

2. No što je to, ako se ti, koji si prah i ništa, Boga radi čovjeku podložiš; kad ja svemoguć i najviši, koji sam sve iz ničesa stvorio, tebe radi čovjeku se smjerno podvrgoh?

Postadoh od sviju najponizniji i najzadnji, da oholost svoju svladaš svojom poniznošću.

Posluhu se nauči, ti praše zemaljski; poniziti se uči, ti zemljo i blato, i svijati se pod svačijim nogama.

Nauči se volju tvoju lamati i u svaku se podvrženost davati.

3. Na sebe uzavri i ne pusti, da nadutost u tebi živi; nego tako podložan i malašan budi, da svatko može preko tebe proći i po tebi gaziti kao po blatu na ulici.

No što da se tužiš, čovječe pusti! Što možeš, tamni grješniče, zabaviti onima, koji te kore, kad si toliko puta Boga uvrijedio i mnogo puta pakao zaslužio?

Nego poštedjelo te je oko moje, jer je dragocjena bila duša tvoja u očima mojim, da spoznaš ljubav moju i da svagda budeš zahvalan dobročinstvima mojim; i da se trajno podaš pravoj podložnosti i poniznosti, pa da strpljivo podnosiš preziranje samoga sebe.

Glava XIV.

Promatrajmo tajne sudove Božje, da se u dobru ne ponesemo.

1. Grme nada mnom sudovi tvoji, Gospode, od straha i trepeta sve mi se kosti tresu i duša mi se silno zgraža.

Stojim zapanjen i razmišljam, jer nebo nije čisto pogledu tvome.

Kad si u angjelâ našao zloću, pa ipak nijesi poštedio; što će biti sa mnom?

Zvijezde su s neba popadale, a ja, koji sam prašina, što se usugjujem?

Oni, kojima se djela činjahu hvale vrijedna, u dno se skotrljaše, i one, koji blagovahu kruh angjelski, vidjeh, gdje se mahunama svinjskim naslagjuju.

2. Nema dakle svetosti, Gospode, ako ruku svoju ustegneš; nikakova mudrost ne pomaže, ako prestaneš upravljati; nikakova hrabrost ne koristi, ako je ne učuvaš; nije sigurna čistoća, ako je ne štitiš.

Ne koristi mi, da se sam čuvam, ako ti sveto ne paziš na mene.

Jer kako nas ostaviš, tonemo i propadamo; a kako nas pohodiš, podižemo se i oživljujemo.

Nepostojani smo, a s tebe se krijepimo; mlaki smo, ali s tebe se uspaljujemo.

3. O kako ponizno i jadno treba da o sebi mislim; kako treba da se ničim držim, ako se čini, da imam što dobro.

O kako duboko mi se skloniti pod nedokučljive sudove tvoje, Gospode; gdje ne nahodim, da sam išta, nego ništa i ništa!

O silna tereta, pučine nepreplovne, gdje ništa o sebi ne nalazim, nego u svemu ništa!

Gdje je dakle skrovište slave, gdje pouzdanje u zamišljenu krepost.

Nestalo je svega taštoga hvastanja u dubini sudova tvojih nada mnom.

4. Što je svakolika put pred okom tvojim?

Ilovača da se hvali prema lončaru, koji je gnjete i mijesi?

Kako se može ponijeti, da tašto govori onaj, komu je srce u istinu podložno Bogu?

Vas svijet ne će onoga uznijeti, kojega je istina

sebi podložila; niti će ičija hvala ganuti onoga, koji je svu nadu svoju utvrdio u Bogu.

Jer i oni, gle, koji govore, ništa nijesu; nestat će ih sa zvekom riječi njihovih: Istina pak Gospodnja traje do vijeka. (Psalm. 116, 2.)

GLAVA XV.

Kako nam se vladati i govoriti za ono, što smijemo zaželjeti.

1. Sinko, uza svaku reci: Gospode, ako je tvoja volja, budi tako.

Gospode, ako je tebi na čast, budi to u ime tvoje.

Gospode, ako vidiš, da mi prudi i što nagješ za korisno, daj mi, da se na čast svoju time služim.

Ali ako misliš, da će mi biti škodljivo i da ne će koristiti spasenju duše moje, uzmi od mene takovu želju.

Jer nije svaka želja od Duha svetoga, ako se i čini čovjeku, da je prava i dobra.

Teško je pravo rasuditi, je li dobar duh ili zao, što te nagovara, da želiš ovo ili ono; ili te možda sam tvoj duh nutka.

Mnogi su na koncu prevareni, koji isprva mišljahu, da ih dobar duh svjetuje.

2. Dakle svagda sa strahom Božjim i s poniznim srcem valja željeti i moliti, štogod se pameti čini vrijednim želje; a osobito sebe treba da se odrečeš i sav meni izručiš govoreći:

Gospode, ti znaš, kako je bolje; neka bude ovo ili ono, kako hoćeš.

Daj, što hoćeš, koliko hoćeš i kad hoćeš.

Učini sa mnom, kako znaš i kako voliš i kako će ti biti veća slava.

Postavi me, kamo hoćeš, i čini sa mnom u svemu, što ti je drago.

U tvojoj sam ruci: prevrći me i okreći, na koju hoćeš.

Evo me sluge tvoga, spremna i gotova na sve; jer nijesam voljan živjeti sebi, nego tebi: samo da to mogu dostojno i savršeno!

MOLITVA,
da se vrši volja Božja.

3. Daruj mi, predobrostivi Isuse, milost tvoju, da bude sa mnom, sa mnom da radi i sa mnom da ustraje do kraja.

Ono mi daj svagda žudjeti i htjeti, što je tebi prijatnije i draže.

Tvoja volja budi mojom, a moja neka svagda tvoju slijedi i najljepše se s njom slaže.

Što tebi, to se i meni htjelo ili ne htjelo i da ne mogu što ino htjeti ili ne htjeti, nego što ti hoćeš i ne ćeš.

4. Daj da svemu umrem, što je na svijetu, i zbog tebe da mi bude milo, ako me preziru i ako budem nepoznat u ovom svijetu.

Daj mi, da nad svaku želju u tebi otpočinem i srce moje da se u tebi smiri.

Ti si pravi mir srcu i pokoj mu jedini, izvan tebe sve je teško i nemirno. U tom miru, to jest u tebi jedinom, najvećem i vječnom dobru, spavat ću i počivati. Amen.

GLAVA XVI.

Pravu utjehu valja tražiti samo u Bogu.

1. Štogod mogu žudjeti ili misliti na utjehu svoju, ne očekujem ovdje, nego u buduće.

Kad bih sam imao sve utjehe svijeta, pa da mogu sve naslade uživati, zacijelo ne bi mogle dugo trajati.

Zato ne možeš, dušo moja, potpuno da se utješiš i savršeno okrijepiš, osim u Bogu, koji tješi uboge i prima ponizne.

Potrpi se malo, dušo moja, pričekaj božansko obećanje i imat ćeš obilje svakoga dobra na nebu.

Ako se odveć uzlakomiš na sadanje koje dobro, izgubit ćeš vječno i nebesko.

Služi se dobrima vremenim, ali teži na vječna.

Nikako te dobro vremeno ne može zasititi, jer nijesi stvorena, da ih uživaš.

2. Da imaš sva dobra, koja su stvorena, ne bi mogla biti srećna i blažena; nego u Bogu, koji je sve stvorio, sve je blaženstvo i sreća tvoja.

Nije onakova, kakova se čini i kako je hvale ljudi ljubitelji ovoga svijeta, nego onakova, kakvu očekuju dobri Hristovi vjernici i kakvu katkad naprijed okuse ljudi duhovni i čista srca, kojima je općenje na nebu.

Tašta je i kratka svaka utjeha ljudska.

Ona je utjeha istinita i blažena, koja dolazi iznutra od istine.

Pobožan čovjek svagda uza se nosi svojega tješitelja Isusa i govori mu: Gospode Isuse, budi mi u pomoć na svakom mjestu i u svako vrijeme.

To mi neka bude utjehom, da dragovoljno hoću biti bez svake ljudske utjehe.

A ako mi ne bude tvoje utjehe, neka mi bude tvoja volja i pravedna kušnja mjesto najveće utjehe.

Jer se ne ćeš uvijek ljutiti i do vijeka prijetiti. (Ps. 102, 9.)

GLAVA XVII.

Svaku brigu Bogu izruči.

1. Pusti, sinko, da s tobom radim, što hoću; ja znam, što ti je probitačno.

Ti misliš, kako ljudi misle; ti u mnogim stvarima ćutiš, kako te nagovara ljudska ćud.

Pravo govoriš, Gospode! Veća je briga tvoja za mene nego sva skrb, što je ja mogu imati za sebe.

Jer odviše labavo stoji, tkogod svu brigu svoju tebi ne prepusti.

Gospode, samo dok volja moja pravo i čvrsto uza te pristaje, čini od mene, što te je volja.

Jer što mu drago od mene učinio, ne može biti nego dobro.

2. Ako hoćeš, da budem u mraku, budi blagosloven; a ako me hoćeš u svjetlosti, i opet budi

blagosloven. Ako me držiš vrijednim utjehe, budi blagosloven; a ako hoćeš da trpim, jednako budi blagosloven na vijeke.

3. Takvu ti je biti, sinko, ako si rad sa mnom drugovati.

Isto ti tako valja biti spremnu da trpiš kao da se raduješ.

Tako dragovoljno treba da budeš ubog i siromašan, kako pun i bogat.

4. Tebe radi, Gospode, sve ću rado pretrpjeti, štogod hoćeš, da na me dodje.

Iz tvoje ruke bez razlike sve sam rad primiti, bilo dobro ili zlo, slatko ili gorko, veselo ili žalosno; i za sve ti, što mi dopadne, zahvaliti.

Od svakoga me grijeha čuvaj, i ne ću se plašiti ni smrti ni pakla.

Samo da me ne odbaciš na vijeke i ne izbrišeš iz knjige života, ne će mi škoditi, štogod na me došlo muka i napasti.

GLAVA XVIII.

Nevolje vremene treba da po Hristovu primjeru mirne duše podnosimo.

1. S neba sigjoh, sinko, da te spasem; primio sam tvoje nevolje ne iz nužde, već iz ljubavi, da

se naučiš trpjeti i rado podnositi nevolje vremene.

Jer od časa, kako se rodih, pa do smrti na križu, nikada bez bola ne bijah.

Stvari vremenih mnogo mi je nedostajalo, često sam čuo mnoge tužbe na me; poruge i pogrde blago sam primao; za dobročinstva sam nezahvalnost primao, za čudesa hule, za nauk ukore.

2. Jer si ti, Gospode, za svojega života bio strpljiv vršeći u tome najviše zapovijed oca svojega, pravo je, da se ja siromah grješnik po tvojoj volji strpljivo držim, i dok je volja tvoja, da nosim za svoje spasenje breme propadljiva života.

Jer premda se ćuti težak ovaj život, ipak je po milosti tvojoj postao veoma zaslužan; i po primjeru tvome i po primjeru tvojih svetaca slabićima lakši i jasniji.

Ali je i mnogo utješniji, nego bijaše nekoć u zakonu starom, kad su vrata nebeska bila zatvorena i kad se takogjer put do neba činio tamnijim, te ih je tako malo nastojalo tražiti kraljevstvo nebesko.

Ali ni oni, koji tada pravedni bijahu i imagjahu se spasti, ne mogahu unići u kraljevstvo

nebesko prije tvoje muke i prije zasluge svete smrti.

3. O koliko si me zadužio, što si izvolio meni i svima vjernicima pokazati prav i dobar put do vječnoga kraljevstva tvojega?

Jer tvoj život naš je put i po svetoj strpljivosti k tebi prihodimo, koji si kruna naša.

Da nas nijesi pretekao i poučio, tko bi htio poći tim putem?

Ej koliki bi daleko zaostajali, da ne gledaju tvoje sjajne primjere!

Gle još smo mlaki, premda čujemo za tolike znakove tvoje i nauke; a što bi bilo, da nemamo toliku svjetlost, da za tobom idemo?

GLAVA XIX.

Kako treba podnositi nepravde i tko je zaisto strpljiv?

1. Što to govoriš, sinko? Prestani se tužiti, ako uzmeš na um, što sam ja trpio i što su drugi sveci trpjeli.

Još se ti do krvi nijesi opirao.

Malo je, što ti trpiš, kad isporediš one, koji su tako mnogo pretrpjeli, toliko napasti imali, toliku

žalost podnosili, te su ih na svaku ruku mučili i kušali.

Treba dakle da u pamet sebi dozoveš teže muke drugih, da lakše podneseš svoje, koje su najmanje.

A ako ti se one ne čine najmanje, pazi, da i tomu nije kriva tvoja nestrpljivost.

Bile one megjutim male ili velike, nastoj sve strpljivo podnositi.

2. Što se bolje na stradanje pripraviš, to mudrije činiš i više sebi zasluga stječeš; lakše ćeš podnijeti, ako si voljom i običajem na to valjano spreman.

I ne reci: Toga ja od takoga čovjeka ne mogu podnijeti i takvo što ne treba da podnosim; jer mi je veliku štetu nanio i nečim me kori, na što nikad pomislio nijesam; ali od drugoga rado ću podnijeti i kako vidim, da mi valja trpjeti.

Luda je takva misao, koja ne gleda na krepost strpljivosti i tko će je imati okruniti, već više gleda na lica i uvrede nanesene.

3. Nije zaisto strpljiv, tko ne će da trpi, nego koliko mu se hoće i od koga mu se hoće.

Tko je zaisto strpljiv, taj ne gleda, tko ga je kušao, dali njegov starješina ili koji vršnjak ili

niži od njega, dali dobar i svet čovjek ili opak i nevrijedan.

Nego bez razlike od svakoga stvorenja, kolikogod i koliko puta mu se što neprilično dogodi, sve to on iz ruke Božje dragovoljno prima i za velik svoj dobitak drži, jer kod Boga ništa, makar kako maleno bilo, ako se Boga radi pretrpi, ne će moći minuti bez zasluge.

4. Dakle budi spreman na boj, ako misliš pobijediti.

Bez borbe ne možeš doći do krune strpljivosti.

Ako ne ćeš trpjeti, nije ti za krunom ni stalo.

A ako želiš biti okrunjen, junački se bori, strpljivo podnosi.

Bez truda se ne teži na pokoj, a bez borbe se ne dolazi do pobjede.

5. Daj, Gospodine, da mi bude moguće po milosti, što mi se čini nemoguće po prirodi.

Ti znaš, da ne mogu mnogo trpjeti i da brzo klonem, čim se pojavi mala neprilika.

Neka mi bude kakvagod muka, nevolja i suprotivština radi imena tvojega ljupka i željna, jer trpjeti i biti mučenu za te, duši je mojoj veoma spasonosno.

GLAVA XX.

Priznaj, da si slab i nevoljan u ovom životu.

1. Ispovjedit ću protiv sebe nepravdu svoju, ispovjedit ću tebi, Gospode, svoju slaboću.

Često je sitnica kakva, koja me obori i ražalosti.

Odlučim držati se hrabro, ali čim dogje mala napast, u velikoj sam stisci.

Katkad je velika trica, pa iz nje izlazi teška napast.

I dok mislim, da sam za koji čas na miru, kad ne osjećam, nagjem se katkad oboren, kako malo dune.

2. Pogledaj dakle, Gospode, poniznost moju i krhkost tebi odasvud poznatu.

Pomiluj i iz kala me izvuci, da ne ugreznem i ne ostanem zabačen od svih i svakoga.

To je, što me često muči i pred tobom smućuje, što sam tako slab i nemoćan napastima se oduprijeti.

I ako posve uz njih ne pristajem, ipak mi je dosadan i težak njihov progon, te me veoma mrzi tako svaki dan u borbi živjeti.

Odatle mi dolazi poznata moja slaboća, jer svagda mnogo lakše navale gadne misli, nego otidu.

3. O da pogledaš, prejaki Bože Izrailjev, koji revnuješ za duše vjerne, muku i bol sluge svojega, i da mu pomogneš u svem, kamogod pogje.

Okrijepi me nebeskom snagom, da ne prevlada stari čovjek, jadno tijelo, što ga duh još nije potpuno pokorio; tijelo, protiv kojega će trebati borbe, dok se diše u ovom životu vele bijednom.

Oh kakav je to život, gdje nema ništa bez muke i nevolje; gdje je sve puno zamki i neprijatelja!

Jer čim nas jedna muka ili napast mine, druga dolazi; šta više, dok se s prvom još borimo, više drugih i nenadano dolazi.

4. Pa kako se može ljubiti život, koji ima toliko grčine, te je podložen tolikim nevoljama i bijedama?

Kako se i zove životom, kad ragja toliko smrti i kuge?

Pa ipak ga ljube i mnogi traže, da se u njemu naslagjuju.

Često se kudi svijet, da je prevarljiv i tašt, pa ipak ga lako ne ostavljamo, jer je odveć preotela mah požuda tjelesna.

Ali je drugo, zbog česa ga ljubimo, a drugo, zbog česa ga preziremo.

Što nas potiče, da svijet ljubimo, pohota je tijela, pohota očiju i oholost života, ali jer iza toga s pravom dolaze kazni i nevolje, zato nam je svijet mrzak i gadi nam se.

5. Ali na žalost pobjegjuje zla naslada duh, koji je svijetu sklon, i drži za nasladu, dok je u trnju, a to zato, jer nije vidio ni okusio sladosti Božje i unutrašnje ugodnosti od vrline.

Ali oni, koji svijet potpuno preziru i žele Bogu služiti u svetoj stezi, dobro poznaju božansku sladost, obećanu onima, koji se doista odrekoše svijeta i jasno vide, kako svijet teško luta i svakojako se vara.

GLAVA XXI.

U Bogu se smiri nad sva dobra i sve darove.

1. Na sve i u svemu svagda se, dušo moja, smiri u Gospodu, jer je on svecima pokoj vječni.

Daj, o preslatki i premili Isuse, da u tebi nad svako stvorenje otpočinem, nad svako zdravlje ljepotu, nad svaku slavu i čast, nad svaku silu i dostojanstvo, nad svaku znanost i tančinu, nad sve

*

blago i umijeće, nad sve veselje i uznošenje, nad svaki dobar glas i hvalu, nad svaku sladost i utjehu, nad svaku nadu i obećanje, nad svaku zaslugu i želju.

Nad sve darove i prikaze, što ih možeš dati i uliti, nad svako veselje i klicanje, što ga duh može obuhvatiti i očutjeti.

Napokon nad angjele i arhangjele i nad svu vojsku nebesku, nad sve vidljivo i nevidljivo, i nad sve, što ti, moj Bože, nijesi.

2. Jer si ti, Gospode Bože moj, nada sve dobar, ti si sam najuzvišeniji, ti sam najsilniji, ti sam najdovoljniji i najbogatiji, ti sam najslagji i najutješljiviji.

Ti sam najljepši i najljubazniji, ti sam najplemenitiji i najslavniji nada sve, u kome su sva dobra zajedno i savršeno, i svagda su bila i bit će.

I zato je premalo i nedovoljno, štogod mi podaješ osim sebe samoga, ili što od sebe samoga otkrivaš ili obećaješ, ako tebe ne vidim i posve ne stečem.

Jer mi srce nc može pravo otpočinuti i posve se smiriti, ako se ne smiri u tebi i ako se ne uzdigne k tebi nad sve darove i nad svako stvorenje.

3. O moj preslatki vjereniče, Isuse Hriste, prečisti ljubitelju, gospodaru svakoga stvorenja, tko će mi dati krila prave slobode, da poletim i u tebi odahnem?

O kad će mi biti dano da potpuno odahnem i vidim, kako si ugodan, Gospode Bože moj!

Kad ću se posve sabrati u tebi, da od ljubavi k tebi ne osjetim sebe, nego samo tebe nad svako osjećanje i nad svaki način, na način, koji nije svima poznat?

A sada često uzdišem i nesreću svoju teško podnosim, jer mnoga zla dolaze u ovoj dolini nevolja, koja me često smućuju, žaloste i oblakom zastiru, često mi smetaju i rastresaju me, zamamljuju i zapleću, da ne mogu slobodno k tebi pristupiti i da ne uživam ugodne zagrljaje, kojima se uvijek naslagjuju blaženi duhovi.

Neka te gane moj uzdah i mnogostruki očaj na zemlji.

4. O Isuse, ti sjaju slave vječne, utjeho duši putnici, kod tebe su usta moja bez glasa i muk ti moj progovara.

Kako dugo oklijeva doći Gospod moj?

Neka dogje k meni, siromašku svome, da ga

razveseli. Neka pošalje ruku svoju i bijednika otme nevolji svakoj.

Dogji, dogji; jer bez tebe ne će biti vesela dana ni časa, jer si ti radost moja, a bez tebe je prazan stol moj.

Jadan sam i kao u tamnici teško okovan, dok me ne okrijepiš sjajem svoje nazočnosti, slobodi ne povratiš i umiljato lice ne pokažeš.

5. Neka drugi mjesto tebe traže, štogod ih volja; meni se megjutim ništa ne mili niti će se militi osim tebe, Bože moj, ufanje moje, vječno spasenje.

Ne ću zašutjeti i prestati moliti, dok se milost tvoja ne vrati i dok mi ti unutra ne progovoriš.

6. Evo me, tu sam. Evo me k tebi, jer si me zazvao. Suze tvoje i želja duše tvoje, poniznost tvoja i skrušeno srce skloniše me i k tebi privedoše.

7. I rekoh: Gospode, zazvao sam te i zaželjeh te uživati, spreman sve odbiti tebe radi.

Jer ti si me prije potakao, da te ištem.

Da si dakle blagosloven, Gospode, koji si bio tako dobar sa slugom svojim po množini milosrgja svojega.

Što još ima da kaže sluga tvoj pred tobom,

nego da se veoma ponizi pred tobom sjećajući se svagda svoje nepravičnosti i nedostojnosti?

Jer nema slična tebi kod sviju čudesa neba i zemlje.

Djela su tvoja vele dobra, sudovi istiniti, i sve upravlja tvoja providnost.

Dakle hvala ti i slava, mudrosti očina; tebe neka hvale i blagosiljaju usta moja, duša moja i sva stvorenja zajedno.

GLAVA XXII.

Sjećaj se mnogih dobročinstava Božjih.

1. Otvori, Gospode, srce moje zakonu tvome, i po zapovijedima tvojima uči me hòdati.

Daj mi da razumijem volju tvoju i da se s velikim poštovanjem i marljivim razmišljanjem spominjem dobročinstva tvojih uopće i napose; da ti tako mogu dati dostojnu hvalu.

Dobro znam i ispovijedam, da ti ne mogu ni najmanje dostojnu hvalu dati za milosti.

Manji sam od sviju dobara, što su mi iskazana, i kad gledam tvoju plemenitost, nestaje mi duha s veličanstva tvoga.

2. Sve, što imademo u duši i tijelu i štogod

držimo spolja ili iznutra, prirodnim ili vrhunaravnim načinom, sve je to tvoje dobročinstvo i hvali te milostiva, blaga i dobra, od kojega smo primili sva dobra.

Premda je ovaj više dobio, onaj manje, ipak je sve tvoje i bez tebe se ne može imati ni najmanje.

Onaj, tko je dobio više, ne može se hvaliti svojom zaslugom niti se dizati nad druge i podsmijevati se manjemu, jer je onaj veći i bolji, koji sebi manje pripisuje i koji je ponizniji i pobožniji, kad zahvaljuje.

I tko misli, da je od sviju gori, i drži, da je nevredniji, taj je prikladniji da primi veće milosti.

3. A onaj, tko je manje primio, ne smije se žalostiti i zlovoljiti, pa bogatijemu zavigjati, nego treba da na tebe gleda i tvoju dobrotu osobito hvali, što tako obilno, bez uzdarja i dragovoljno dijeliš svoje darove ne gledajući, tko je tko.

Sve je od tebe i zato u svemu treba tebe hvaliti.

Ti znaš, što je komu potrebno dati; i zašto ovaj ima manje, a onaj više; to nije nama, nego tebi suditi, kod koga su odregjene zasluge svakoga pojedinoga.

4. Zato, Gospode Bože, i za veliko dobročinstvo držim, da nemam mnogo, zbog čega izvana i na ljudsku izlazi hvala i slava; tako da onaj, tko pomisli na siromaštvo i ništavilo svoje, ne samo da se ne smije žalostiti, jaditi i pokunjiti, već se ima utješiti i vele razveseliti, jer si ti, Bože, siromašne, ponizne i ovomu svijetu zazorne sebi odabrao za prijatelje i domare.

Svjedoci su sami apostoli tvoji, koje si postavio za glavare nad svom zemljom.

Ni na što se na svijetu tužili nijesu, bili su tako krotki i ponizni, bez zlobe i prijevare, da su i pogrde rado podnosili tvoga imena radi i s velikom su ljubavlju prigrlili ono, od čega se svijet grozi.

5. Ničemu se po tom onaj, koji te ljubi i poznaje dobročinstva tvoja, ne ima toliko radovati, koliko tomu, da je volja tvoja u njemu i odluka vječne naredbe tvoje, s koje mu se toliko zadovoljiti i utješiti, da hoće tako dragovoljno biti najmanji, kako bi drugi želio biti najveći, i da će na najzadnjem mjestu biti tako miran i zadovoljan kao na prvom i tako rado preziran i odbačen, pa bez imena i dobra glasa, kao da je od ostalih časniji i veći na svijetu.

Jer volja tvoja i ljubav do časti tvoje sve treba da nadilazi; i više treba da ga tješi i većma mu ugagja nego sva dobročinstva, koja su mu dana li će mu se dati.

GLAVA XXIII.

Četvoro, što velik mir donosi.

1. Sinko, sad ću te naučiti put mira i prave slobode.

2. Učini, Gospode, što govoriš, jer mi je to milo čuti.

3. Nastoj, sinko, da više činiš volju drugoga nego svoju.

Radije imaj uvijek manje nego više.

Išti svagda niže mjesto i svima se podloži.

Želi svagda i moli, da bude u tebi potpuno u svemu volja Božja.

Takav čovjek, glē, ulazi u krajeve mira i pokoja.

4. Gospode, taj tvoj kratak govor ima u sebi mnogo savršenstva.

Malen je riječima, ali pun smislom i rodan plodom.

A da ga mogu vjerno sačuvati, ne bih se smio tako lako uznemiriti.

Jer kad se god osjećam nemiran i kad mi je teško, vidim, da sam od toga nauka odstupio.

Nego ti, koji sve možeš, i svagda ljubiš napredak duševni, umnoži mi milost, da mogu izvršiti tvoje riječi i postići spasenje svoje.

MOLITVA

protiv zlih misli.

5. Gospode Bože moj, ne odmiči od mene, Bože moj na pomoć moju gledaj, jer na mene rupiše svakojake misli i velike strahote, što mi dušu muče.

Kako ću se izbaviti neozlijegjen? Kako ću ih razbiti?

6. Ja ću, reče, ići pred tobom i ponizit ću one, koji su slavni na zemlji. Otvorit ću tamnici vrata i otkrit ću ti tajne otajstva.

7. Učini, Gospode, kako govoriš, i neka se razbjegnu ispred lica tvoga sve zle misli.

To je nada i jedina utjeha moja, što mogu u tuzi svakoj k tebi pribjeći, u tebe se pouzdati, tebe iz dna srca prizivati i strpljivo tvoju utjehu iščekivati.

MOLITVA,
da ti se rasvijetli um.

8. Prosvijetli me, dobri Isuse, sjajem unutrašnje svjetlosti i iz kućišta srca mojega istjeraj tmine svekolike.

Obuzdaj mnoge raštrkane misli i satri napasti silovite.

Bori se hrabro za mene i svladaj zle zvijeri, mislim zamamne požude, da bude mir u kreposti tvojoj i obilje slave tvoje da odjekuje u dvoru svetom, to jest u čistoj savjesti.

Zapovjedi vjetrovima i nepogodama; reci moru: miruj, a sjeveru: ne duvaj; i bit će velika tišina.

9. Pošlji svjetlost i istinu svoju, da svijetle nad zemljom, jer sam zemlja pusta i prazna, dok me ne prosvijetliš.

Izlij milost tvoju odozgo, srce mi oblij rosom nebeskom, podaj vodu pobožnosti, da se nakvasi lice zemaljsko, da ponese rod dobar i najbolji.

Podigni mi dušu, koju teški grijesi pritiskoše, i svaku želju moju prema nebu upravi, da okusivši ugodnost višnje sreće zamrzi misliti o zemaljskim stvarima.

10. Otmi me i otkini od svake netrajne utjehe

ikojega stvorenja, jer što je god stvoreno, ništa ne može moje želje potpuno smiriti i stišati.

K sebi me pripaši nerazdruživim vezom ljubavi, jer si ti sam dovoljan onomu, tko te ljubi, a bez tebe je sve bez ikakve cijene.

GLAVA XXIV.

Kako ćeš se ukloniti radoznalomu istraživanju, kako drugi žive?

1. Sinko, ne propitkuj za svašto i ne razbijaj glave koječim.

Što je tebi za ovo ili za ono? Ti mene slijedi.

Što je tebi do toga, je li onaj ovakav ili onakav, ili taj ovako i onako radi ili govori?

Ti ne treba da odgovaraš za druge, nego ćeš za sebe samoga račun davati. Što se dakle pleteš?

Gle, ja poznajem sve i sve vidim, što pod suncem biva, i znam, kako je sa svakim pojedinim, što misli, što hoće i kamo smjera njegova nakana.

Dakle meni treba sve izručiti, a ti lijepo miruj, pa pusti, neka svatko radi, što ga je volja.

Sve će njega snaći, štogod učinio ili rekao, jer mene ne može prevariti.

2. Ne brini se za sjenu imena glasovita, za mnoga poznanstva i za ljubav kojega čovjeka.

Stoga se misli samo rasteplju, a srce obuzimlje debeli mrak.

Rado bih ti priopćio riječ svoju i tajne otkrio, da marljivo paziš na moj dolazak i otvoriš mi vrata k srcu.

Budi na oprezu i bdij u molitvama, pa se ponizi u svemu.

GLAVA XXV.

U čemu je pravi mir srca i pravi napredak.

1. Sinko, ja sam rekao: Mir vam ostavljam, mir svoj dajem vam, ne dajem vam ga kao što svijet daje. (Ivan 14, 27.)

Mir svi žude, ali čega se hoće pravomu miru, za to se svi ne brinu.

Moj je mir s onima, koji su ponizni i srca krotka. Mir će tvoj biti u velikoj strpljivosti.

Ako mene poslušaš i za glasom mojim pogješ, moći ćeš uživati mnogo mira.

2. Što dakle da činim?

3. Pazi na se u svemu što činiš i što govoriš,

i svu pomnju svoju na to upravi, da meni samu ugodiš, a izvan mene da ništa ne želiš i ne tražiš.

Ali ni o onom, što drugi kažu ili učine, prenaglo ne sudi, niti se pleti u ono, što ti nije povjereno, te bi moglo biti, da se malo i rijetko uzmutiš.

Ali nikada ne očutjeti smutnju i ne pretrpjeti nevolju na srcu ili tijelu, to nije dosugjeno životu sadašnjemu nego pokoju vječnomu.

Zato ne misli, da si pravi mir našao, ako ne očutiš nikakve tegote, i ne misli, da je tada sve dobro, ako ti se nitko ne uspriječi, i da je to savršeno, kad sve ide, kako ti srce hoće.

Ni onda što veliko o sebi ne pomišljaj i ne misli, da si odabrani ljubimac, ako osjećaš veliku pobožnost i slast, jer se u tom ne poznaje pravi ljubitelj kreposti, niti je u tome napredak i savršenstvo čovječje.

4. Da u čemu je, Gospode?

5. U tom, da se svim srcem svojim volji Božjoj izručiš ne tražeći, što je tvoje niti u malom ni u velikom, niti sada, ni u vječnosti, tako da Bogu hvaleći isti ostaneš u dobru i u zlu sve jednakom mjerom mjereći.

Ako budeš tako hrabar i strpljiv u nadi, da

pripraviš srce svoje još i za veće trpnje, kad ostaneš bez unutarnje utjehe, te se ne ćeš pravdati, kao da ne bi imao ovo i toliko trpjeti.

Nego ćeš me u svima odredbama kao pravedna i sveta hvaliti, tada ćeš biti na istinitom i pravom putu mira i moći ćeš se pouzdano ufati, da ćeš opet u slavi i veselju moje lice gledati.

Pa ako dogješ do toga, da sebe potpuno prezreš, znaj, da ćeš tada uživati obilat mir, koliko je to na zemlji moguće.

GLAVA XXVI.

O uzvišenosti slobodne ćudi, koju više zaslužuje ponizna molitva nego čitanje.

1. Gospode, to je djelo savršena čovjeka, da mu duša nikad ne prestane gledati na nebeske stvari i da kod mnogih briga kao bez brige prolazi; ne poput mlitavca, već po pravu nekom slobodne ćudi, jer se ni uz koje stvorenje nije neurednom željom prilijepio.

2. Zaklinjem te, preblagi Bože moj, sačuvaj me od briga ovoga života, da me odviše ne zapletu; od mnogih potreba tjelesnih, da me ne obuzme naslada putena; od svih prepreka duševnih, da me nevolje ne slome i ne sruše.

Ne govorim, da me sačuvaš od onoga, za čim sa svom željom ide svijet i taština njegova, nego od onih nevolja, koje po nekom prokletstvu, što je na svem smrtnom, sluzi tvojemu poput kazni dušu tegote i usprežu, te ne može u slobodu duha svuda unići, kud bi htio.

3. O moj Bože, sladosti neizrečena, obrni mi u čemer svaku nasladu tjelesnu, koja me odbija od ljubavi k onome, što je vječno, a primamljuje k sebi zbog kakovagod ugodna vremenoga dobra.

Nek me ne nadvlada, Bože moj, nek me ne nadvlada tijelo i krv; neka me ne prevari svijet i kratka slava njegova, neka me ne sruši gjavao i lukavština njegova.

Daj mi hrabrost, da se oprem, strpljivost, da podnesem, stalnost, da ustrajem.

Za sve utjehe, što ih ima svijet, ti me preugodnim duhom svojim pomaži i mjesto ljubavi putene ulij mi ljubav k imenu tvojemu.

4. Evo jelo, piće, odjeća i ostalo sve, što je potrebno za uzdržavanje tijela, sve je to tegotno duhu gorljivomu.

Takove mi okrepe daj umjereno okusiti, da se odveć željno u njima ne zapletem.

Sve nije slobodno odbaciti, jer priroda hoće

svoje; ali zahtijevati suvišnje i što više godi, to brani sveti zakon, jer će se inače tijelo preuzeti protiv duha.

Megjutim molim, da me tvoja ruka vodi i uči, da ne bude što odviše.

GLAVA XXVII.

Samoljublje najviše odvraća od najvišega dobra.

1. Treba dati, sinko, sve za sve i ništa ne smije biti tvoje.

Znaj, da ti ljubav samoga sebe više škodi nego išta drugo na svijetu.

Kako koju stvar zamiluješ i uzljubiš, tako ona više ili manje za te prione.

Bude li tvoja ljubav čista, prosta i dobro uregjena, nijedna te stvar ne će zasužnjiti.

Ne požudi, čega ne smiješ imati.

Nemoj imati ono, što ti može smetati i lišiti te slobode srca.

Za čudo je, što se iz dna srca meni ne povjeriš sa svijem, što možeš željeti ili imati.

2. Što se u ludo žalostiš i izjedaš? Zašto se kiniš suvišnjim brigama?

Uz mene pristani i ne ćeš biti na kvaru.

Ako tražiš ovo ili ono i ako hoćeš sad ovdje biti, sad ondje radi svoje koristi i da ti bude ugodnije, nikad ne ćeš biti miran i bez brige, jer će se u svemu naći kakav nedostatak i na svakom će ti se mjestu tkogod oprijeti.

3. Ne pomaže ti dakle, ako koju stvar stečeš ili umnožiš spolja, već prije ako je prezreš i s korijenom iz srca iščupaš.

Nije to rečeno samo za novac i bogatstvo, već takogjer ako nastojiš oko časti i želiš pustu slavu, jer svega toga nestaje sa svijetom.

Slabo će te zaštititi mjesto, ako nemaš duha gorljivosti; i ne će dugo trajati onaj mir, što si ga stekao spolja, ako nema u srcu pravoga osnova, to jest ako ne budeš stajao u meni; promijeniti se možeš, ali se ne možeš popraviti.

Jer uz prvu priliku, što će doći i što je prihvatiš, naći ćeš, čemu si se uklanjao, pače i više.

MOLITVA,

da očistiš srce i nebesku mudrost stečeš.

4. Po milosti Duha svetoga okrijepi me, Bože!

Daj mi krepost, da se učvrstim u unutrašnjosti i da mi se srce od svake nekorisne brige i straha

*

isprazni, pa da ga ne razdiru svakojake želje bilo za kojom stvari, prostom ili dragocjenom; nego na sve da gledam kao na prolazno, s kojim će i mene nestati.

Jer nije ništa stalno pod suncem, gdje je taština i muka duhu. O kako je mudar, tko tako misli!

5. Daj mi, Gospode, mudrost nebesku, da naučim tebe nada sve iskati i nahoditi, tebe nada sve ljubiti i u tebi uživati i ostalo, po zakonu mudrosti tvoje, shvatati, kako jest.

Daj mi se mudro ukloniti onomu, koji mi se umiljava, a strpljivo podnositi onoga, koji se protivi.

Jer to je veoma mudro po svakom se vjetru riječî ne uvijati i ne priklanjati ušiju zamamljivoj sireni; tako se bez straha nastavlja put, kojim udarismo.

GLAVA XXVIII.

Protiv opadljivih jezika.

1. Sinko, ne budi ti teško na srcu, ako tko o tebi zlo misli, te i koju reče, što ne ćeš rado čuti.

Ti o sebi treba da još i gore sudiš i ne smiješ misliti ni za koga, da je od tebe slabiji.

Ako si vikao duhovno živjeti, ne ćeš mnogo mariti za riječi, što ih vjetar pronosi.

Nije malena mudrost mučati u zlo vrijeme i dušom se k meni obrnuti, pa se ne smesti ljudskim sudom.

2. Neka ti ne bude mira na ustima ljudskim; jer govorili oni pravo ili krivo, nijesi zato drugi čovjek. Gdje je pravi mir i prava slava? Nije li u mene?

Tko ne ide za tim, da ljudima ugodi, pa se ne boji ne ugoditi im, taj će uživati mnogo mira.

Iz neuredne ljubavi i pusta straha izlazi svaki nemir srca i sjetila se rastresaju.

GLAVA XXIX.

Kako u tuzi i nevolji treba Boga prizivati i blagosiljati.

1. Blagosloveno bilo ime tvoje, Gospode, na vijeke, što si htio, da ova napast i nevolja dogje na mene.

Ne mogu joj se izmaći, nego mi se k tebi valja primaći, da mi pomogneš i na dobro je svrneš.

Gospode, sada sam u nevolji i nije mi dobro na srcu, nego me mnogo muči, što trpim.

A sada, oče mili, što da kažem? Zatekli su me u stisci. Izbavi me iz ovoga časa.

Ali zato dogjoh u čas ovaj, da tvoja slava sine, kad budem veoma ponižen i kad me ti izbaviš.

Izvoli me, Gospode, izvući, jer ja siromah što mogu činiti i kamo ću bez tebe?

I ovaj put, Gospode, daj mi strpljivosti.

Pomozi mi, Bože moj, i ne ću se bojati, kolikogod me nevolja stislo.

2. A sada megjutim što da kažem? Gospode, budi volja tvoja. Zaslužio sam muku i nevolju.

Treba da trpim — i kamo sreće, da trpim strpljivo — dok ne progje oluja i ne bude bolje.

A silna je svemoguća ruka tvoja, da i ovu napast od mene ukloni i silu joj ukroti, da posve ne podlegne, kako si i prije češće radio sa mnom, Bože moj, milosrgje moje!

I koliko je meni teže, toliko je tebi lakša ova promjena desnice Svevišnjega.

GLAVA XXX.

Kako treba moliti Božju pomoć i uzdati se, da ćeš natrag dobiti milost?

1. Sinko, ja sam Gospod, koji te krijepim u dan nevolje.

Kad ti ne bude dobro, dogji k meni.

To najviše smeta utjehi s neba, jer se prekasno k molitvi svraćaš.

Jer prije nego mene vruće zamoliš, megjutim tražiš mnoge utjehe i naslagjuješ se onim, što je spoljašnje.

I zato se dogagja, da sve malo koristi, dok ne opaziš, da sam ja onaj, koji izbavljam one, štono se uzdaju u mene; i da izvan mene nema pomoći krepke, ni korisna svjeta, ni lijeka za dugo.

Ali iza oluje opet odahni i oporavi se na svjetlosti mojih smilovanja, jer evo me tu (govori Gospod), da obnovim sve ne samo potpuno, već i obilno i bogato.

2. Zar je meni išta teško; ili ću biti sličan onomu, koji govori, a ne čini?

Gdje je vjera tvoja? Krepko stoji i ustrajno.

Budi dugo strpljiv i hrabar junak, doći će ti utjeha u svoje vrijeme.

Čekaj me, čekaj: doći ću i izliječit ću te. Napast je, što te muči i isprazni strah, što te plaši.

Na što ti se starati za ono, što će biti, osim da imaš žalost nad žalošću? Dosta je svakomu danu zla svoga. (Mat. 6, 34.)

Ludo je i bez koristi uznemirivati se ili veseliti zbog onoga, što će doći, jer se to možda nikad i ne će dogoditi.

3. Po navadi je ljudskoj takvim se utvarama zamamljivati i još je znak slaba duha, ako se tako lako onim zanosiš, na što neprijatelj nagovara.

Jer on ne mari, dali te opsjenjuje i vara istinom ili neistinom; dali te obara po onom, što sada ljubiš, ili po onom, čega se u napredak plašiš.

Zato neka se ne uznemiruje srce tvoje i neka se ne straši.

U mene vjeruj i uzdaj se u moje milosrgje.

Kad misliš, da si daleko od mene, često sam ti veoma blizu.

Kad držiš, da je gotovo sve izgubljeno, tada često nastaje veći dobitak zasluga.

Nije sve izgubljeno, kad se što dogodi protivno.

Ne smiješ suditi po sadašnjem čuvstvu; i ne smiješ tako prionuti za nevolju koju, odaklegod došla, i primiti je tako, kao da ti je oduzeta sva nada, da ćeš iz nje izaći.

4. Ne misli, da si posve zapušten, ako ti i pošljem za čas koju nevolju ili ustegnem željenu utjehu; jer tako se prelazi u kraljevstvo nebesko.

I bez sumnje više koristi tebi i ostalim slugama mojim, da se vježbate u protivštinama, nego da sve imadete po volji.

Ja znam skrovite misli, jer mnogo koristi spasenju tvome, da katkad ostaneš bez utjehe, da se možda s dobra uspjeha ne poneseš i da ne želiš omiljeti sebi u onom, što nijesi.

Što sam dao, mogu odnijeti i natrag dati, kad me bude volja.

5. Ako dam, moje je; ako uzmem, tvoje nijesam uzeo; jer svaki dar dobar i poklon savršen od mene je.

Ako na tebe navalim nezgodu ili suprotivštinu kakvu, ne ljuti se i srcem ne kloni.

Ja mogu brzo pomoći i svaki teret u veselje obrnuti.

Ali sam pravedan i vrijedan hvale, kad tako činim s tobom.

6. Ako pravo sudiš i po istini motriš, nikada se ne smiješ zbog neprilika tako kukavički žalostiti, već se prije smiješ radovati i zahvaljivati.

Šta više samo to treba da držiš za veselje, da te ne štedim šibajući te nevoljama.

Kako je mene otac ljubio, tako i ja vas ljubim, rekoh ljubljenim učenicima svojim,

koje dakako nijesam poslao na vremene radosti nego na velike borbe; ne na časti, nego na pogrde; ne na odmor, nego na rad; ne da počivaju, nego da donesu obilan plod u strpljivosti. Ove riječi, sinko moj, dobro upamti.

GLAVA XXXI.

Pusti svako stvorenje, da uzmogneš naći Stvoritelja.

1. Gospode, još mi treba veća milost, ako mi je tamo doprijeti, gdje mi nitko i nikakvo stvorenje ne će moći na put stati.

Jer doklegod me nešto zadržava, ne mogu slobodno k tebi letjeti.

Htio je slobodno letjeti, koji govoraše: „Tko će mi dati krila golubinja, i odletjet ću i počinuti“. (Ps. 54, 7.)

Što je mirnije od bezazlena oka, a što je slobodnije od čovjeka, koji ništa ne žudi na zemlji?

Treba dakle da mimoigješ svako stvorenje i da sam sebe potpuno ostaviš, a umom se uzneseš i upoznaš, da ti, stvoritelj sviju, nemaš ništa slično sa stvorenjima.

I ako se tko ne riješi sviju stvorenja, ne će moći slobodno misliti na ono, što je Božje.

Zato se nalazi malo ljudi, koji razmišljaju, jer ih se malo umije potpuno otrgnuti od prolaznih dobara i od stvorenjâ.

2. Tomu se hoće velika milost, koja će dušu dići i nad sebe uznijeti.

A nijesi li se u duhu uzvisio, svakoga stvorenja oslobodio i s Bogom se posve ujedinio, štogod umiješ i štogod imaš, ne vrijedi mnogo.

Dugo će biti malen i dolje će ležati, tko išta mnogo cijeni osim jedino vječno dobro, koje je bez kraja i konca.

I štogod nije Bog, ništa nije i treba da se drži ni za što.

Velika je razlika izmegju mudrosti prosvijetljena i pobožna čovjeka i izmegju nauke književna i pomnjiva duhovnika.

Mnogo je plemenitija nauka, što s visine kaplje Bogom uljevena, nego ona, što se stječe velikom mukom ljudskoga uma.

3. Mnogi se nahode, koji žude za razmatranjem, ali ne nastoje ono raditi, što se za nj traži.

Velika je prepreka, što ljudi ostaju u znamenjima i očutnim stvarima, a malo im je do toga, da se savršeno trape.

Ne znam, što je, kakav duh nas vodi i što mislimo mi, koji hoćemo da nas zovu ljudima duhovnim, kad se toliko trudimo i brinemo koje o čemu, što je prolazno i sitno, a o onom, što je unutrašnje, jedva ikad pamet potpuno skupimo, te o tom pomišljamo.

4. Na žalost jedva se i malo što sabrasmo, već i na vrata provalismo i ne ispitujemo strogo djela svoja.

Ne marimo, gdje nam leže želje i ne žalimo, kako je u nas sve nečisto.

Jer je svako tijelo pokvarilo put svoj i zato je došao veliki potop.

A budući da su želje srca našega vrlo pokvarene, nužno se kvari i djelo, što iz njih izlazi, kao znak, da u srcu nema života.

Iz čista srca izlazi plod dobra života.

5. Pita se, koliko je tko učinio, a ne mjeri se tako pomno, kolikom krepošću to čini.

Istražuje se, je li tko bio hrabar, bogat, lijep, sposoban, je li bio dobar pisac, dobar pjevač, dobar radnik, a kako je siromašan duhom, kako strpljiv i blag, kako pobožan i duhovan, o tom mnogi šute.

Priroda na čovjeku gleda samo na ono, što je spolja, a milost se svraća na ono, što je u njemu.

Ona se često vara, ova se u Boga uzda, da se ne prevari.

GLAVA XXXII.

Sebe se odriješi i svake požude odreci.

1. Sinko, ne možeš imati potpune slobode, ako se posve ne odrečeš samoga sebe.

Sužnji su svi sebeznali, samoljupci, lakomci, radoznali i skitnice, koji traže svagda, što je ugodno, a ne traže, što je Isukrstovo; već često to smišljaju i slažu, što ne će biti.

Jer će svega nestati, što nije iz Boga poniklo.

Zapamti ovu kratku i savršenu riječ: Pusti sve i naći ćeš sve; ostavi se požuda i naći ćeš mir.

To dobro promozgaj, pa ako ispuniš, sve ćeš razabrati.

2. Gospode, to nije djelo jednoga dana niti je to igra za djecu, već je u toj kratkoj riječi sva savršenost redovnička.

Ne smiješ se, sinko, odmah odvratiti i pokunjiti, kad čuješ za put savršenih ljudi, već se na uzvišenije stvari tim potakni ili bar za tim željno uzdahni.

Kad bi tako s tobom bilo i da si došao do

toga, da sebe samoga ne ljubiš, već da posve stojiš na moj mig i na mig oca onoga, što sam ti ga dao za starješinu, tada bi mi bio veoma po volji i cio bi život tvoj protekao u veselju i miru.

Još imaš mnogo, što ti valja ostaviti, a ako se toga posve ne odrečeš, ne ćeš dobiti, što išteš.

Svjetujem te, da u mene kupiš zlata žežena, da obogatiš, to jest nebesku mudrost, koja gazi sve, što je nisko.

Ne mari za zemaljsku mudrost, ne mari ni za što, što ljudima i tebi godi.

3. Rekoh, prostije treba da kupuješ mjesto dragocjenog i visokog u stvarima ljudskim.

Jer se čini veoma prosta i neznatna, gotovo zaboravu predana prava mudrost nebeska, koja ne smišlja o sebi visoko i ne traži da se uzvišuje na zemlji: nju mnogi na usta hvale, a životom daleko se razilaze; ona je ipak dragocjeni biser, mnogima sakriven.

GLAVA XXXIII.

O nestalnosti srca i kako treba da konačno u svem k Bogu smjeramo.

1. Sinko, nemoj vjerovati srcu tvome; kakvo je sada, brzo će se drukčije promijeniti.

Doklegod živiš, i preko volje ćeš biti podvrgnut promjenljivosti, te ćeš čas biti radostan, čas žalostan; čas smiren, čas uznemiren; sad pobožan, sad marljiv, sad nemaran; sad ozbiljan, sad lakouman.

Ali nad ovom promjenljivošću stoji mudar i u duhu dobro poučen čovjek ne pazeći na to, što u sebi ćuti ili s koje strane duše vjetar nestalnosti, već na to, da sva misao pameti njegove napreduje k pravoj i žugjenoj svrsi.

Jer će tako moći ostati jedan isti i nepomičan, ako bude bezazleno oko namjere svoje vazda k meni upravljao, zbivalo se što mu drago.

2. Koliko je oko namjere čistije, toliko se pouzdanije ide sred svakojakih bura.

Ali mnogomu se oko čiste namjere zasjeni, jer se brzo obazre na kakvu nasladu, što mu na put dogje.

Jer se i rijetko tko nahodi čitav slobodan od ljage svoga samoljublja.

Tako su bili negda Judejci došli u Betaniju k Mariji i Marti ne samo Isusa radi, nego da vide i Lazara.

Treba dakle očistiti oko namjere, da bude bezazleno i pravo, i kroz sve, čim će biti put zakrčen, valja ga k meni upraviti.

GLAVA XXXIV.

Bog je sladak nada sve i u svemu onomu, koji ga ljubi.

1. Evo Bože moj i sve moje! Što hoću više i koju bolju sreću mogu zaželjeti!

O riječi ugodne i slatke, ali onomu, tko ljubi Riječ, a ne ljubi svijeta i ono, što je na svijetu!

Bože moj i sve moje! Koji to razumije, dosta mu je rečeno, a često ponavljati ugodno je onomu, tko ljubi.

Jer kad si ti s nama, sve je ugodno, a kad tebe nema, sve čovjeku dotuži.

Ti činiš srce mirno, veliki mir i svečano veselje.

S tebe o svemu dobro pomišljamo i u svemu te hvalimo i ništa bez tebe ne može dugo omiljeti; nego ako hoćemo, da nam je što milo i ugodno, treba tvoje milosti i začina tvoje mudrosti.

2. Komu si ti u slast, što mu ne će pravo biti u slast?

A komu ti nijesi u slast, što će mu moći biti ugodno?

Ali nemaju mudrosti tvoje mudraci svjetski i

oni, koji ljube tijelo, jer je ondje najviše taštine, a ovdje nahodiš smrt.

A koji za tobom polaze preziruć svjetske stvari i trapeći tijelo, o njima se može reći, da su pravi mudraci, jer s taštine na istinu, a s tijela na duh prehode.

Takima je Bog slastan i što se god nahodi u stvorenjima, sve pišu u slavu svojega stvoritelja.

A različita je, i to mnogo različita slast stvoriteljeva i slast stvorenja, vječnosti i vremena, svjetlosti nestvorene i svjetlosti obasjane.

3. O svjetlosti vječna, koja nadilaziš sve stvorene svjetlosti, sijevni munjom s visine, pa prodri u dno srca mojega.

Očisti, proveseli, razbistri i oživi duh moj sa silama njegovim, da se od radosti zanesem i k tebi prionem.

O kad će doći taj blaženi i željeni čas, da me zasitiš svojom nazočnošću i da mi budeš sve u svemu?

Dok toga ne bude, ne će ni radost biti puna.

Na žalost u meni još živi stari čovjek; nije sav na križ pribijen; nije potpuno umr'o.

Još živo žudi protiv duha, podiže unutrašnje ratove i ne dopušta, da kraljestvo duševno bude mirno.

4. Nego ti, koji gospoduješ nad silom morskom, i ublažuješ gibanje njegovih struja, digni se i pomozi mi.

Raspršaj narode, koji hoće rat; satri ih snagom svojom.

Pokaži, molim te, veličanstvo svoje i neka se slavi desnica tvoja, jer mi nema druge nade ni utočišta, nego u tebi, Gospode Bože moj.

GLAVA XXXV.

U ovom životu nijesmo prosti od kušanja.

1. Sinko, nikad nijesi u ovom životu siguran, nego, dok si živ, svagda ti je potrebno duhovno oružje.

Živiš megju neprijateljima, koji te s desna i s lijeva napadaju.

Ako se dakle odasvud ne služiš štitom strpljivosti, ne ćeš dugo biti bez rane.

Osim toga, ako svoje srce ne položiš čvrsto u mene s čistom voljom, da sve pretrpiš mene radi, ne ćeš moći podnijeti ovu žestinu i doći do pobjede blaženih.

Zato treba da srčano sve progješ i da se snaž-

nom rukom braniš od navala, jer se pobjedniku daje hljeb nebeski, a mlakonji ostaje velika bijeda.

2. Ako u ovom životu tražiš pokoja, kako ćeš tada doći na pokoj vječni?

Ne spremi se za mnogi pokoj, nego za veliku strpljivost.

Ne traži pravi mir na zemlji, nego na nebu, ne traži ga megju ljudima i ostalim stvorenjima, nego samo u Bogu.

Za ljubav Božju treba sve rado podnijeti: muke i boli, kušanja, uznemirivanja, tjeskobe, neprilike, slaboće, nepravde, ogovaranja, korbe, poniženja, sramote, prigovaranja i preziranja.

Sve to pomaže do kreposti; sve to kuša učenika Hristova i gradi nebesku krunu.

Ja ću vječnom platom naplatiti kratak posao i dat ću beskonačnu slavu za prolaznu sramotu.

3. Misliš li, da ćeš svagda po svojoj volji imati duhovne utjehe?

Moji ih sveci nijesu svagda imali, nego su trpjeli mnoge teškoće, svakojaka kušanja i velike tuge.

Ali su strpljivo sve podnijeli više se pouzdavajući u Boga nego u se, jer su znali, da „muke ovoga vremena nijesu dostojne da buduću slavu“ (Rim. 8, 18.) zasluže.

*

Hoćeš li ti da odmah imaš, što su drugi jedva postigli iza mnogih suza i velikih napora?

Čekaj Gospodina, radi srčano i okrijepi se; nemoj očajavati i odlaziti, nego tijelo i dušu postojano polaži za slavu Božju.

Ja ću najobilnije vratiti, ja ću biti s tobom u svakoj nevolji.

GLAVA XXXVI.

Protiv taštih ljudskih sudova.

1. Sinko, postavi svoje srce krepko u Gospoda, pa se ne boj ljudskoga suda, gdje te savjest čini čistim i nevinim.

Dobro je i blaženo tako trpjeti i ne će to biti teško poniznu srcu, koje se više uzda u Boga nego u samoga sebe.

Mnogi govore mnogo i zato im je malo vjerovati.

Ali i svima ugoditi nije moguće.

Premda je Pavao nastojao svakomu omiljeti u Gospodu i svima je postao sve, ipak je najmanje držao do toga, što ga je ljudski sud osudio.

2. Dosta je radio, da druge digne i spase, koliko po sebi bijaše i mogaše, ali da ga drugi jednom ne sude ili ne preziru, nije mogao spriječiti.

Zato je sve povjerio Bogu, koji je znao sve, a branio se strpljivo i ponizno protiv zlih jezika i protiv onih, koji smišljaju laž i taštinu, pa se po volji o svemu razmeću.

Ipak je katkad odgovorio, da se slabići ne bi sablaznili s njegova mučanja.

3. Tko si ti, da se bojiš smrtna čovjeka? Danas jest, a sutra ga nije.

Boj se Boga, pa se ne ćeš bojati ljudskih strahota.

Što ti tko može riječima ili pogrdama? Prije škodi sebi nego tebi, i ne će moći umaći sudu Božjemu, tkogod bio.

Ti imaj Boga pred očima i nemoj se prepirati i jadati riječima.

Pa ako se za sada čini, da si podlegao i da trpiš sramotu, koju nijesi zaslužio, nemoj se zbog toga ljutiti i po nestrpljivosti svojoj nemoj umanjivati svoju krunu:

Nego k meni radije pogledaj na nebo, jer sam jak oteti te svakoj sramoti i pogrdi i svakomu vratiti po djelima njegovim.

GLAVA XXXVII.

Čisto i potpuno se sebe odreci, da postigneš slobodu srca.

1. Sinko, ostavi sebe i naći ćeš mene.

Ne biraj ništa i budi bez svakoga imutka, pa ćeš svagda biti na dobitku.

Jer će ti se i dodati veća milost, čim se odrečeš sebe i to ne porečeš.

2. Gospode, koliko ću se puta odreći i u čemu ću sebe ostaviti?

3. Svagda i u svaki čas, kako u malim, tako velikim stvarima. Ništa ne izuzimljem, već hoću da te nagjem lišena svega.

Inače kako ćeš moći biti moj, a ja tvoj, ako ne budeš lišen svake svoje volje iznutra i spolja?

Što brže to učiniš, s tim bolje će biti po tebe, a što bolje i iskrenije, s tim više ćeš mi omiljeti i više ćeš steći.

4. Neki se odriču, ali s nekim izuzetkom; jer se posve ne uzdaju u Boga, zato se brinu za sebe.

Neki se opet isprva posve prikazuju, a kasnije se gonjeni napašću vraćaju na svoje, pa tako najmanje u kreposti napreduju.

Ovi ne će doći do prave slobode čista srca i

do milosti ugodna prijateljstva sa mnom, ako se prije potpuno ne odreku i ako se svaki dan ne prikažu, jer bez toga nema i ne će biti blažena sa mnom jedinstva.

5. Veoma često sam ti rekao i sad ti opet kazujem: Ostavi se, odreci se, pa ćeš uživati veliki mir u srcu.

Daj sve za sve, ništa ne izbiraj, ništa natrag ne traži, uza me pristani čisto i bez oklijevanja, pa ćeš me imati.

Bit ćeš slobodan u srcu i tama te ne će prevladati.

To pokušaj, to moli, to žudi, oko toga nastoj, da se možeš svega otresti, što je tvoje, i da možeš gol stupiti za golim Isusom, sebi umrijeti, a meni u vijeke živjeti.

Tada će nestati svih taštih sanja, zlih smutnja i suvišnjih briga.

Tada će takodjer odstupiti neumjeren strah i zamrijet će neuredna ljubav.

GLAVA XXXVIII.

Dobro se vladaj u spoljašnjem svijetu i uteci se k Bogu u pogiblima.

1. Sinko, na to treba da pomno paziš, da budeš na svakom mjestu i kod svakog izvanjeg čina ili

posla u srcu potpuno slobodan i sebi u vlasti, i da bude sve pod tobom, a ti da ne budeš ni pod čim.

Da budeš gospodar i upravitelj svojih djela, a da ne budeš sluga ni najamnik:

Nego više da budeš izabrani i pravi Jevrejin prelazeći u nasljedstvo i slobodu sinova Božjih:

Koji stoje nad sadašnjošću i gledaju vječnost:

Koji gledaju lijevim okom ono, što prolazi, a desnim nebeske stvari:

Koje vremene stvari ne vuku, da uz njih prionu, već više oni vuku vremene stvari, da im dobro služe, kako su uregjene od Boga i odregjene od vrhovnoga stvoritelja, koji nije ostavio ništa neuregjeno u svojem stvoru.

2. Ako se ni u kojoj zgodi ne budeš držao spoljašnjega privigjenja i ako na ono, što gledaš i čuješ, ne budeš gledao okom tjelesnim, već ako odmah u svakoj stvari ugješ s Mojsijem u šator, da pitaš Boga za savjet, čut ćeš katkad Božji odgovor i vratit ćeš se poučen o mnogim sadašnjim i budućim stvarima.

Jer se Mojsije svagda svraćao u šator, da rieši sumnje i pitanja i utjecao se u pomoć molitvi, da pogibli i opačine ljudske umanji.

Tako i ti treba da pribjegavaš u skrovište srca svojega moleći što usrdnije Božju pomoć.

Zato čitamo, da su Josua i sinovi Israiljevi prevareni od Gabaonićana, što prije nijesu pitali usta Gospodnja, već se odveć lakovjerni dadoše prevariti slatkim riječima i lažnom pobožnošću.

GLAVA XXXIX.

Ne budi prenagao u poslovima.

1. Sinko, povjeri mi uvijek svoju stvar; ja ću dobro urediti u svoje vrijeme.

Iščekuj moje odregjenje, pa ćeš ocutjeti napredak, što će odatle izaći.

2. Gospode, rado ti izručujem sve svoje, jer misao moja može malo napredovati.

Kamo sreće, da ne prianjam mnogo za buduće dogagjaje, već da se bez oklijevanja predajem tvojoj volji.

3. Sinko, često čovjek živo ide za nečim, što žudi, a kad do toga dogje, počinje drukčije misliti; jer želja za jednu stvar nije trajna, već više s jedne na drugu goni.

Zato nije najmanje, da i u najmanjem samoga sebe ostaviš.

4. Pravi je napredak čovjeku, ako se sam sebe odreče i takav je čovjek vele slobodan i siguran.

Ali stari neprijatelj, što se protivi svakomu, tko je dobar, ne prestaje napredovati, već danju i noću sprema teške zasjede, ne bi li slučajno neoprezna bacio u zamku prijevare.

„Bdijte i molite se, veli Gospod, „da ne padnete u napast“. (Mat. 26, 41.)

GLAVA XL.

Čovjek nema ništa dobro po sebi i ne može se ničim pohvaliti.

1. Gospode, šta je čovjek, te ga se opominješ, ili sin čovječji, te ga polaziš? (Psalm. 8, 5.)

Što je čovjek zaslužio, da mu daješ svoju milost?

Gospode, što se mogu potužiti, ako me ostaviš? Ili na što se mogu s pravom pozvati, ako ne učiniš, što tražim?

Zaisto to mogu u istinu pomisliti i kazati: Gospode, ništa nijesam, ništa ne mogu, ništa dobro nemam po sebi, već sam u svemu slab i svagda težim na ništa.

I ako me ti ne pomožeš i dušu mi ne uputiš, sav ću postati mlak i raspušten.

2. A ti si, Gospode, svagda isti i ostaješ u vijeke, svagda dobar, pravedan i svet; dobro, pravedno i sveto radiš sve i razregjuješ u mudrosti.

Ali ja, koji sam više sklon nazadovati nego napredovati, ne mogu svagda izdržati u jednom, jer se sedam vremena mijenja nada mnom.

Ali brzo biva bolje, kad je tvoja volja i kad pružiš pomoćnicu ruku, jer ti sam možeš pomoći bez ljudske pomoći i toliko me okrijepiti, da mi se lice više svakojako ne mijenja, već da se srce moje samo k tebi svrne i u tebi da počine.

3. Zato, da znam kako od sebe odvaliti svaku utjehu ljudsku ili zbog toga, da stečem pobožnost, ili zbog nužde, koja me goni da tebe ištem, jer nema čovjeka, koji bi me utješio:

Tada bih se mogao s pravom nadati milosti tvojoj i radovati se daru nove utjehe.

4. Tebi hvala, od koga sve dolazi, kolikogod puta mi što dobro za rukom pogje.

Ja sam pak taština i ništa pred tobom, nepostojan i slab čovjek.

Čim se dakle mogu podičiti ili zašto tražim, da me slave?

Tim što sam ništa? I to je najveća taština.

Zaisto je isprazna slava, ljuta kuga i najveća taština, jer od prave slave zavodi i nebesku milost otimlje.

Jer dok je čovjek sebi mio, nije mio tebi, dok ide za ljudskom hvalom, nestaje mu pravih kreposti.

5. A prava je slava i sveto veselje tobom se slaviti, a ne sobom: radovati se u imenu tvome, a ne u svojoj kreposti, ne naslagjivati se nikakvim stvorenjem osim tebe radi.

Neka se ne hvali ime moje, već tvoje, nek se ne veliča djelo moje, već tvoje; da je blagosloveno sveto ime tvoje, a meni neka se ništa ne daje od hvala ljudskih.

Ti si moja slava, ti veselje srca mojega.

U tebi ću se slaviti i radovati cijeli dan, a sobom se ne ću hvaliti, već ako slabostima svojim.

6. Neka Židovi traže slavu, što se zamjenito daje; ja ću samo onu slavu tražiti, koja je od Boga sama.

Jer sva slava ljudska, svaka čast vremena, sva uzvišenost svjetska, ako je isporediš s vječnom tvojom slavom, taština je i ludost.

O istino moja i milosrgje moje, Bože moj, blažena Trojica, samo tebi hvala, čast, moć i slava u sve vijeke vijekova.

GLAVA XLI.

Prezri svaku vremenu čast.

1. Sinko, nemoj uzimati k srcu, ako vidiš, da druge časte i dižu, a tebe preziru i ponizuju.

Digni srce svoje k meni na nebo i ne će te žalostiti preziranje ljudsko na zemlji.

2. Gospode, slijepi smo i taština nas brzo vodi.

Ako se dobro gledam, nikada mi koje stvorenje nije učinilo krivo, pa zato se ne mogu s pravom na tebe potužiti.

A jer sam tebi često i teško zgriješio, pravo je, da se svako stvorenje na me oruža.

Stoga mene ide s pravom sramota i preziranje, a tebe hvala, čast i slava.

I dok ne budem na to spreman, da drage volje podnosim, što me svako stvorenje prezire i ostavlja i do mene posve ništa ne drži, ne mogu se u duši umiriti i ustaliti, duševno rasvijetliti i s tobom se posve ujediniti.

GLAVA XLII.

Ne prisloni svojega mira o ljude.

1. Sinko, ako prislanjaš svoj mir o kojega čovjeka, što jednako s tobom ćuti i s tobom živi, bit ćeš nestalan i zapleten.

Ali ako pribjegavaš k istini, koja svagda živi i ostaje, ne će te ražalostiti prijatelj, kad odlazi ili umire.

U meni treba da leži ljubav k prijatelju i mene radi valja ljubiti svakoga, tko bi se učinio dobar i mnogo drag u ovom životu.

Bez mene ne vrijedi i ne će trajati prijateljstvo, a prave i čiste ljubavi nema, što je ja ne vežem.

Tako treba da umreš za taku ljubav milih ljudi, da bi želio biti bez svakoga ljudskoga društva, koliko je do tebe.

Toliko se čovjek više približuje Bogu, koliko se više udaljuje od svake utjehe zemaljske.

I toliko se više uspinje k Bogu, koliko dublje u sebe silazi i što manje do sebe drži.

2. A tko sebi koje dobro pripisuje, taj priječi milosti Božjoj, da dogje u nj, jer milost Duha svetoga svagda traži ponizno srce.

Da se umiješ posve zatrti i riješiti se ljubavi

prema svemu stvorenomu, tada bih se morao na tebe prosuti s velikom milošću.

Dok ti gledaš na stvorenja, odmiče ti se pogled k stvoritelju.

Nauči se u svemu svladavati stvoritelja radi, tada ćeš moći doprijeti do božanske spoznaje.

Makar kako bilo što maleno, ako to neuredno ljubiš i gledaš, zadržava te na putu k najvišemu i kvari te.

GLAVA XLIII.

Proti ispraznog i svjetskog znanja.

1. Sinko, neka te ne diraju lijepe i duboke ljudske riječi. Jer kraljevstvo Božje nije u riječima nego u kreposti.

Pazi na moje riječi, koje raspaljuju srca i rasvjetljuju pamet, pobugjuju skrušenje i donose utjehu svake ruke.

Nikad zato ne čitaj riječ, da se možeš pričiniti učeniji ili mudriji. Nastoj da zatreš pogrješke, jer će ti to više koristiti nego znanje mnogih teških pitanja.

2. Kad si mnogo pročitao i saznao, svagda treba da se vratiš na jedan izvor.

Ja sam onaj, koji učim čovjeka nauci i mali-

šima podajem bistrije spoznanje, nego ga može naučiti čovjek.

Komu ja govorim, brzo će biti mudar i mnogo će napredovati u duhu.

Jao onima, koji mnogo iz radoznalosti ljude zapitkuju, a malo mare, kako će meni služiti.

Doći će vrijeme, kad će se ukazati učitelj nad učiteljima Hrist, Gospodar angjelima, da sasluša znanje sviju, to jest da svakomu pojedincu ispita savjest.

Tada će se pretražiti Jerusolim svjetionicama i doći će na vidjelo, što je sakrivao mrak, i zašutjet će mudrolije jezikâ.

3. Ja sam onaj, što poniznu dušu u čas pridižem, da shvata više razloga istine vječne, nego da tko uči deset godinu u školama.

Ja učim bez žamora riječî, bez zbrke mislî, bez želje za čašću, bez borbe dokazima.

Ja sam onaj, koji učim zemaljsko prezirati, na sadašnje mrziti, vječno tražiti, vječno ljubiti, bježati od časti, smutnje podnositi, svu nadu u mene polagati, osim mene ništa ne željeti i nada sve me živo ljubiti.

4. Jer netko, kad me srdačno ljubi, izučio je božanske stvari i govoraše čudesa.

Više je napredovao ostavljajući sve nego učeći stvari duboke.

Ali jednima govorim općene stvari, drugima osobite; jednima se slatko pokazujem u znakovima i slikama, a drugima u velikoj svjetlosti otkrivam otajstva.

Jednako govore knjige, ali svakoga jednako ne uče, jer unutra sam učitelj istine, ispitivač srdaca, razbirač misli, poticalac djela, koji svakomu pojedincu dijelim, kako mislim da je pravo.

GLAVA XLIV.

Pusti ono, što je spoljašnje.

1. Sinko, u mnogom treba da si neznalica i da se držiš kao mrtav na zemlji, komu je umr'o cijeli svijet.

Na mnoge stvari treba da si gluh, pa da više misliš o onom, što je tvoj mir.

Korisnije je oči odvratiti od onoga, što ti nije milo, i ostaviti svakomu, da svoje misli, nego se puštati u svagje i prijepore.

Ako dobro stojiš s Bogom i ako budeš gledao na njegov sud, lakše ćeš podnositi, ako si pobijegjen.

2. O Gospode, dokle smo došli? Eto plačemo s vremene štete, mučimo se i trčimo zbog malašna dobitka, a štetu duševnu zaboravljamo i jedva se kasno vraćamo.

Što je malo i ništa ne koristi, na to pazimo, a što je najpotrebnije, to zanemarujemo, jer je sav čovjek spao na spoljašnje stvari; pa ako se brzo ne osvijesti, rado leži u izvanjskim stvarima.

GLAVA XLV.

Ne valja svakomu vjerovati i lako se riječ izmakne.

1. Daj mi u nevolji pomoć, Gospode, jer je pomoć ljudska uzalud.

Kako često nijesam ondje našao vjere, gdje sam se nadao?

Koliko sam je puta i ondje našao, gdje sam manje očekivao?

Pusta je dakle nada u ljude, a spasenje je pravednicima u tebi, Bože!

Da si blagosloven, Gospode Bože moj, u svemu, što nam se dogagja.

Slabi smo i nestalni, brzo se varamo i mijenjamo.

2. Tko je taj čovjek, što se može tako oprezno i razumno u svemu čuvati, da katkad ne dogje u kakvu prijevaru ili zabunu?

Ali tko se u tebe, Gospode, uzda i čistim te srcem traži, taj tako lako ne posrne.

I ako padne u kakvu nevolju, makar kako se i zapleo, brzo će se izvući s tvojom pomoću ili ćeš ga ti utješiti, jer ti ne ostavljaš onoga, tko se u tebe uzda do konca.

Rijedak je vjeran prijatelj, koji ustraje u svakoj nevolji prijateljevoj.

Ti, Gospode, ti si jedini najvjerniji u svemu i osim tebe nema drugoga takoga.

3. O kako je mudra bila ona sveta dušica, koja je rekla: Moja je pamet čvrsta i u Hristu osnovana. (U životu sv. Agate.)

Da je tako sa mnom, ne bi me tako lako uznemirivao strah ljudski, niti bi me uzbunile strjelice riječi.

Tko je vrstan sve naprijed vidjeti i uklanjati se budućemu zlu?

Ako često vrijegja i ono, što si naprijed vidio, kako ne će ljuto udariti ono, što iznenada dogje.

Ali zašto se nijesam za sebe jadnika bolje po-

*

brinuo? Zašto sam takogjer tako lako drugima vjerovao?

Ali ljudi smo i nijesmo drugo nego slabašni ljudi, premda nas mnogi drže za angjele i tako zovu.

Komu da vjerujem, Gospode? Komu nego tebi? Ti si istina, koja ne vara i ne možeš prevaren biti.

I opet: Svaki je čovjek laža (Psalm. 115, 2.), slab, nestalan, te lako griješi, najviše u riječima, da jedva i ono smiješ odmah vjerovati, što se na pogled čini da pravo zveči.

4. Kako si mudro opomenuo, da se treba čuvati ljudi, jer su „neprijatelji čovjeku domašnji njegovi“ (Mat. 10, 36), pa ne valja vjerovati, ako tko kaže: „Evo ovdje ili evo ondje“.

Poučila me je šteta moja, samo da budem bolje na oprezu, a da ne budem lud.

Budi oprezan, reče netko, budi oprezan, čuvaj za sebe, što ti govorim. I dok ja šutim i mislim, da je skrovito, a on ne može zamučati, o čemu je molio da se šuti, već odmah izdaje mene i sebe, pa ode.

Od tako brbljavih i neopreznih ljudi sačuvaj

me, Gospode, da im ne padnem u ruke i da nikad tako što ne počinim.

Riječ istinitu i stalnu stavi u usta moja i daleko ukloni od mene lukav jezik.

Što ne ću da trpim, toga mi se svakako čuvati.

5. O kako je dobro i miru u prilog o drugima mučati i ne vjerovati svaku bez razlike i lako je dalje pronositi:

Malo se komu otkrivati i tebe svagda tražiti srcu nadziratelja:

I ne dati se pronositi svakim vjetrom riječi, već željeti, da se sve iznutra i spolja svrši po odredbi tvoje volje!

Kako je sigurno, da očuvamo nebesku milost, kloniti se ljudskoga privigjenja i ne tražiti ono, s česa će nam se ljudi možda spolja diviti; već da ono tražimo cijelim marom, što nam popravlja život i s čega izlazimo gorljiviji.

Kako je mnogima škodilo, što su drugi za krepost njihovu znali i prebrzo je pohvalili.

A kako je zaisto koristila milost zamučana u ovom lomnom životu, koji je sav u boju i napasti!

GLAVA XLVI.

Uzdaj se u Boga, kad navale strijele riječi.

1. Sinko, stoj tvrdo i uzdaj se u me. Ta što su riječi nego riječi? Zrakom lete, ali kamena ne vrijegjaju.

Ako si kriv, misli, da si rad popraviti se.

Ako si prav, razmišljaj, da si rad Boga radi to podnositi.

Dosta je malo, da barem riječi katkad podnosiš, kad još nijesi jak podnositi čvrstih udaraca.

I zašto ti take sitnice k srcu prodiru, nego zato, što si još puten i više paziš na ljude, nego je potrebno?

Jer zato, što se bojiš preziranja, ne ćeš da te kore za prestupke i tražiš sjenu opravdanja.

2. Bolje se pogledaj i spoznat ćeš, da u tebi još živi svijet i tašta ljubav, da omiliš ljudima.

Jer kako se žacaš biti ponižen i osramoćen za pogrješke, stalno je, da nijesi pravo ponizan i nijesi za svijet pravo umr'o, niti ti je svijet propet.

Nego čuj moju riječ i ne ćeš mariti za deset hiljada riječi ljudskih.

Eto, da se sve govori na te, što se može

najzlobnije zamisliti, što bi ti škodilo, da to sasvim pustiš da progje i da to ne držiš za više nego za trun? Mogu li ti samo jedan vlas iščupati?

3. Ali tko nema srca u sebi, a Boga pred očima, lako ga smete riječ korbe.

A tko se u mene uzda i ne želi se oslanjati o svoj sud, bit će bez straha ljudskoga.

Jer ja sam sudac i gospodar sviju tajna; ja znam, kako se što dogodilo; ja poznajem onoga, koji krivicu čini i koji je trpi.

Od mene je izišla ta riječ; s mojim se dopuštenjem to dogodilo, da bi se otkrile misli mnogih srdaca.

Ja ću suditi prava i kriva, ali sam tajnim sudom htio jednoga i drugoga prije iskušati.

4. Svjedočanstvo ljudsko često vara; moj je sud istinit; stajat će i ne će se srušiti.

Ponajviše je sakriven i malo je komu posve otvoren, ipak nikad ne griješi i ne može pogriješiti, makar se nerazumnim očima i ne čini prav.

Dakle k meni valja priteći u svakom sudu i ne valja se oslanjati na svoju volju.

Jer se pravednik ne će smesti, štogod mu se od Boga dogodilo. Ako se i što nepravedno na nj iznese, ne će mnogo mariti.

Ali ne će se ni tašto radovati, ako ga drugi s razlogom obrane.

Jer misli, da sam ja onaj, što ispitujem srca i bubrege, te ne sudim po licu i ljudskom običaju.

Jer se često u očima mojim nalazi, što je vrijedno, da se pokudi, a po sudu ljudskom misli se, da treba pohvaliti.

5. Gospode Bože, pravedni suče, hrabri i strpljivi, koji poznaješ slabost i zloću ljudsku, budi moja snaga i sve moje pouzdanje, jer mi nije dovoljna savjest moja.

Ti znaš, što ja ne znam: i zato na svaki ukor trebalo je da se ponizim i krotko da podnesem.

Oprosti mi dakle milostivo, kadgod nijesam tako radio i podaj mi opet milost veće strpljivosti.

Bolje mi je tvoje obilato milosrgje, da postignem oproštenje, nego moja tobožnja pravednost za obranu skrovite savjesti.

Ako i ne znam ništa na sebi, ipak se u tom ne mogu opravdati, jer bez tvojega milosrgja ne će se pred tobom opravdati nitko živ. (Psalm. 142, 2.)

GLAVA XLVII.

Sve teškoće treba podnositi vječnomu životu za volju.

1. Sinko, neka te ne slome poslovi, što si ih primio mene radi i nevolje nek te posve ne obore; nego moje obećanje u svakom dogagjaju neka te okrijepi i utješi.

Ja sam dovoljan da vratim nad svaki način i mjeru.

Ne ćeš dugo ovdje raditi i ne će te svagda bolovi mučiti.

Malo počekaj, pa ćeš brzo vidjeti konac nevoljama.

Doći će čas, kad će prestati svaka muka i buka.

Malo je i kratko sve, što prolazi s vremenom.

2. Radi, što radiš; vjerno posluj u vinogradu mojem, ja ću ti biti plata.

Piši, čitaj, pjevaj, uzdiši, muči, moli se, podnosi ljudski suprotivštine; život vječni vrijedan je svega toga, a i većih bojeva.

Doći će mir u dan, koji je poznat Gospodinu; i ne će biti dan ni noć, dakako ovoga vremena,

nego vječno vidjelo, neograničena jasnoća, mir stalan i pokoj siguran.

Ne ćeš tada reći: „Tko će me izbaviti od tijela smrti ove?“. (Rim. 7, 24.) I ne ćeš vapiti: „Jao meni, jer je boravljenje moje oduljalo! (Psalm. 119, 5.), jer će se smrt strmoglaviti i spasenje će biti potpuno, nikakva tjeskoba, blažena ugodnost, društvo slatko i časno.

3. O da si vidio na nebu vječne krune svetačke, kolikom se i sada slavom raduju, a nekoć ih je ovaj svijet prezirao i držao za nevrijedne istoga života; zaisto bi se odmah ponizio do zemlje i volio bi svima biti podložan nego jednomu zapovijedati.

I ne bi želio vesele dane ovoga života, već bi se više veselio Boga radi trpjeti nevolje i za najveći bi dobitak držao, da te ljudi ništa ne cijene.

4. O da ti je to ugodno i da ti se duboko u srce usadi, kako bi se usudio makar i jednom potužiti?

Ne valja li vječnomu životu za volju sve muke podnositi?

Nije tek štogod kraljevstvo Božje izgubiti ili ga dobiti.

Zato podigni lice svoje k nebu. Evo ja i svi sveci moji sa mnom, koji su na ovom svijetu imali mnogo borbe, sada se vesele, sada su utješeni, sada su sigurni, sada počivaju i ostat će bez kraja sa mnom u kraljevstvu oca mojega.

GLAVA XLVIII.

O danu vječnosti i o tjeskobama ovoga života.

1. O preblažena stana u višnjem gradu! O prevedri dane vječnosti, što ga noć ne mrači, već višnja istina svagda obasjava: svegjer veseli, svegjer sigurni dane, što se nikad ne mijenjaš u protivno.

Da mi je kojom srećom svanuo onaj dan i sve se ovo vremeno svršilo!

Svijetli on istina svecima vječnom sjajnom svjetlošću, ali putnicima na zemlji samo iz daleka i kao kroz zrcalo.

2. Znadu gragjani nebeski, kako je veseo onaj dan; uzdišu prognani sinovi Evini, što je ovaj grk i mrzak.

Dani ovoga vremena maleni su i zli, puni muka i nevolja: gdje se čovjek mnogim grijesima skvrni,

u mnoge se strasti zapleće, mnogi ga strah steže, mnoge ga brige raspinju, mnoga ga radoznalost rastresa; u mnoge se taštine plete, mnoge ga zablude optječu, mnoge muke taru, napasti tište, naslade slabe i siromaštvo muči.

3. O kad će biti konac ovim nevoljama? Kad ću se osloboditi iz jadnoga ropstva opačina?

Kad ću se opominjati samo tebe, Gospode?

Kad ću se potpuno radovati u tebi?

Kad ću biti bez svake prepreke u pravoj slobodi, bez svake teškoće duše i tijela?

Kad će biti mir tvrdi, mir nepomućen i siguran, mir iznutra i spolja, mir sa svake strane čvrst?

Isuse dobri, kad ću stajati pred tobom, da te gledam? Kad ću promatrati slavu kraljevstva tvojega? Kad ćeš mi biti sve u svemu?

Kad ću biti s tobom u kraljevstvu tvojem, što si ga pripravio izabranima tvojima od vijeka?

Ostadoh ubog i izagnan u zemlji neprijateljskoj, gdje je svaki dan rat i najveća nesreća.

4. Utješi me u progonstvu mojem, ublaži bol moj, jer k tebi uzdiše sva želja moja.

Jer sve mi je teret, što mi ovaj svijet nudi za utjehu.

Želim te posve uživati, ali te ne mogu doseći.

Želim prionuti uz nebesko, ali me potiskuju stvari vremene i neugušene strasti.

Dušom hoću da budem nad svima stvarima, ali i nehotice me tijelo sili, da im se podložim.

Tako se ja nesrećan čovjek sam sobom borim i otežao sam sebi samomu, dok duša hoće gore, a tijelo vuče dolje.

5. O koliko trpim u sebi, kad se u duši bavim nebeskim stvarima, pa mi se odjednom u molitvi opriječi množina putenih misli! Bože moj, ne udalji se od mene i ne ukloni se u gnjevu od sluge svojega.

Sini munjom svojom i raspršaj ih: odapni strijele svoje i neka se smetu sve prazne misli neprijateljske.

Saberi sve moje misli k sebi: daj da zaboravim sve, što je zemaljsko, daj da brzo zbacim i prezrem sve utvare grijehova.

Poteci mi u pomoć, vječna istino, da me nikakva taština ne zavede.

Dogji, ugodnosti rajska, i nek ti se ispred lica ukloni svaka nečistoća.

I to mi oprosti i milostivo propusti, kad osim tebe što drugo u molitvi prevraćam.

Jer istinito ispovijedam, da sam navikao biti veoma rastresen.

Jer mnogo puta nijesam ondje, gdje tijelom stojim ili sjedim, nego sam više ondje, kamo me misli nose.

Ondje sam, gdje mi je misao. Ondje mi je često misao, gdje je ono, što ljubim.

Ono mi brzo dolazi na um, što od prirode naslagjuje i što mi se s navike mili.

6. Zato si ti, Istino, otvoreno rekla: „Jer gdje je tvoje blago, ondje je i srce tvoje". (Mat. 6, 21.)

Ako nebo ljubim, rado o nebeskim stvarima mislim.

Ako ljubim svijet, radujem se uz radost svjetsku i žaloste me njegove nesreće.

Ako ljubim tijelo, često razmišljam o onom, što je tjelesno.

Ako ljubim duh, veseli me misliti o duhovnim stvarima.

Jer štogod ljubim, o tom rado govorim i slušam, pa od toga slike sa sobom kući nosim.

Ali blažen onaj čovjek, koji je poradi tebe, Gospodine, svakomu stvorenju dopustio da slobodno otide; blažen onaj, tko je prirodu u jaram

upregao i požude tjelesne žarom duha svoga propeo, da ti vedre savjesti prikazuje čistu molitvu i da bude dostojan pristati megju zborove angjelske izlučivši spolja i iznutra sve, što je zemaljsko.

GLAVA XLIX.

O želji za životom vječnim i koliko je dobra obećano onima, koji se bore.

1. Sinko, kad ćutiš, da ti se odozgo ulijeva želja za vječnim blaženstvom i kad žudiš izaći iz šatora tijela svojega, da možeš promatrati sjajnost moju bez sjene promjene; raširi srce svoje i primi svom željom to sveto nadahnuće.

U velike zahvali višnjoj dobroti, koja s tobom tako dostojno radi, blagostivo te pohagja, živo potiče, silno podupire, da se od svoga tereta na zemlju ne spuziš.

Što napreduješ u krepostima i sve većoj poniznosti i što se spremaš na buduće bojeve, pa nastojiš svim srcem uza me prianjati i žarkom mi voljom služiti, to ne primaš po svojoj misli ili naporu, već samo po milosti višnjoj i po nebeskom obziru.

2. Sinko, često oganj gori, ali bez dima se plamen ne uzvija.

Tako gdjekomu želje u nebo plamsaju, pa ipak nijesu slobodni od napasti tjelesne želje.

Zato i posve čisto za čast Božju ne rade, što tako željno od njega traže.

Takva je često i tvoja želja, o kojoj misliš da će biti tako žarka. Jer nije ono čisto i savršeno, što je natrušeno tvojom ugodnošću.

3. Ne išti ono, što je tebi slatko i ugodno, već ono, što je meni milo i časno, jer ako pravo sudiš, moja odredba treba da je nad svaku tvoju želju i zahtjev i nje treba da se držiš.

Znam za tvoju želju i čuo sam često tvoje uzdisanje.

Ti bi već htio biti u slobodi slavnoj sinova Božjih, već te veseli kuća vječna i nebeska domovina puna veselja, ali još nije došao taj čas, jer je sada još drugo vrijeme, vrijeme rata, vrijeme muke i kušanja.

Želiš se napuniti najvišega dobra, ali to ne možeš još sada postići.

Ja sam: čekaj me (veli Gospod), dok dodje kraljevstvo Božje.

4. Još te na zemlji treba iskušati i u mnogom izvježbati.

Katkad će ti se dati utjeha, ali ti se ne će dopustiti, da se obilato zasitiš.

Zato da si mi krepak i jak koliko radeći, toliko trpeći ono, što je protivno prirodi.

Treba da obučeš nova čovjeka i da se promijeniš drugim.

Treba ti često raditi, što ne ćeš, a što hoćeš, treba ostaviti.

Što je drugima milo, napredovat će, a što je tebi milo, ne će za rukom polaziti.

Što drugi kažu, slušat će se: što ti govoriš, ne će ništa vrijediti.

Drugi će tražiti i dobit će; ti ćeš tražiti i ne ćeš dobiti.

5. Drugi će biti veliki u ustima ljudskim, a o tebi će se šutjeti.

Drugima će se ovo ili ono povjeriti, a tebe ne će držati korisnim ni za što.

Toga radi priroda će se katkad ražalostiti; i mnogo, ako mučke podneseš.

U tom i mnogom sličnom obično se kuša vjeran sluga Gospodov, koliko se može odreći sebe i u svemu skršiti.

Jedva je što takovo, u čemu treba da toliko umreš, kao što je gledati i trpjeti ono, što se pro-

tivi tvojoj volji, a najviše kad ti se zapovijeda, da činiš ono, što ti je neprilično i što ti se čini manje korisnim.

I jer se ne usugjuješ oprijeti višoj sili postavljen pod njezinim gospodstvom, zato ti se čini teško, da drugomu na mig hodaš i svakoga se svoga mnijenja odričeš.

6. Nego misli, sinko, na plod ovih muka, na brzi konac i na preveliku nagradu, pa ti s toga ne će biti teško, već najjača utjeha strpljivosti tvojoj.

Jer i za neznatnu ovu volju, koju sada svojevoljno ostavljaš, imat ćeš svagda volju svoju na nebu.

Jer ćeš ondje naći sve, što hoćeš; sve što uzmogneš zaželjeti.

Ondje ćeš imati svako dobro bez straha, da ćeš ga izgubiti.

Ondje volja tvoja svagda jedna sa mnom ne će ništa željeti tugje ili osobito.

Ondje ti se nitko ne će opirati, nitko se ne će tužiti na te, nitko ne će smetati, ništa se ne će opriječiti, nego sve, što zaželiš, odmah će biti tu i svaku će želju tvoju zasititi i napuniti do vrha.

Ondje ću dati slavu za pretrpljenu pogrdu;

plašt hvale za tugu, za posljednje mjesto sjedište u kraljevstvu na vijeke.

Ondje će izaći na vidjelo plod poslušnosti, radovat će se trud pokore i ponizna će se poslušnost slavom ovjenčati.

7. Sada se dakle ponizno skloni pod svačiju ruku; i ne brini se, tko je to rekao ili zapovjedio.

Nego o tom se veoma brini, da sve za dobro primiš, tražio od tebe što ili ti namignuo starješina, mlagji ili vršnjak, i da nastojiš iskrenom voljom ispuniti.

Neka ovaj ište ovo, onaj ono; neka se slavi onaj onim, taj tim, i nek se hvali tisuću puta tisuća, a ti se ne veseli ni tomu ni onomu, već preziranju samoga sebe, volji i časti mene sama.

To treba da želiš, da se ili životom ili smrću svagda Bog tobom proslavlja.

GLAVA L.

Kako čovjek ostavljen treba da se dade u ruke Božje.

1. Gospode Bože, Oče sveti, da si blagosloven sada i na vijeke, jer kako hoćeš, tako je učinjeno, i što činiš, dobro je.

Neka se u tebi raduje sluga tvoj, a ne u sebi, ni u kom drugom, jer si ti sam veselje pravo, ti si moja nada i kruna moja, ti si radost moja i čast moja, Gospode.

Što ima sluga tvoj, osim što je od tebe primio, takogjer bez zasluge svoje?

Sve je tvoje, što si dao i učinio.

Siromašan sam i mučim se od mladosti svoje, a katkad mi se duša ražalosti sve do suza; katkad se i u sebi uznemiri zbog strasti, što joj prijete.

2. Želim veselje mira, zahtijevam mir sinova tvojih, koje paseš u sjaju svoje utjehe.

Ako podaš mira i uliješ svetoga veselja, bit će duša sluge tvojega puna pjesama i pobožna u hvali tvojoj.

Ali ako se odmakneš, kako veoma često biva, ne će moći trčati putem tvojih naloga; nego mu se više koljena sagiblju, da se bije u prsi, jer mu nije kao jučer i prekjučer, kad mu je nad glavom sjao tvoj svjetionik i kad je pod sjenom tvojih krila bio čuvan od napasti, štono navirahu.

3. Oče pravedni i svagda hvale dostojni, došao je čas, da se kuša sluga tvoj.

Oče ljubavi dostojni, pravo je, da u taj čas nešto za tebe pretrpi sluga tvoj.

Oče vječnoga poštovanja dostojni, došao je čas, za koji si od vijeka znao, da će doći, da na kratko vrijeme napolju podlegne sluga tvoj, a da svagda kod tebe živi unutra.

Malo neka bude pogrgjen, ponižen i umaljivan pred ljudima, neka ga lome strasti i slaboće, da opet s tobom u zoru novoga dana uskrsne i u nebu se proslavi.

Oče sveti, tako si ti odredio, tako si htio; i to bi, što si sam naredio.

4. Jer to je milost prema prijatelju tvome, da trpi muke i nevolje na svijetu tebi za ljubav, kolikogod puta i od kogagod dopustiš, da to bude.

Bez odluke i providnosti tvoje i bez uzroka ništa ne biva na zemlji.

„Dobro mi je, Gospode, što si me ponizio, da se naučim naredbama tvojim“. (Psalm. 118, 71.) i da se kanim svakoga uzvisivanja i nadimanja u srcu.

Korisno je za mene, što mi je stid lice obasuo, da radije tebe nego ljude potražim za utjehu.

Iz toga sam takogjer naučio plašiti se tvojega

suda nedokučljiva, jer ti udaraš i prava i kriva, ali ne bez pravičnosti i pravednosti.

5. Zahvaljujem ti, što nijesi poštedio grijehe moje, već si me ljutim bičevima udarao zadajući boli i puštajući tjeskobe spolja i unutra.

Nema toga pod nebom, koji će me utješiti, ako ne ćeš ti, Gospode Bože moj, nebeski liječniče duša, koji biješ i iscjeljuješ, bacaš u kraljevstvo smrti i iz nje izbavljaš.

Strah tvoj neka je nada mnom i tvoja šiba sama će me učiti.

6. Evo, Oče ljubljeni, u tvojim sam rukama, sklanjam se pod šibom tvojom, koja me popravlja.

Udari po hrptu i šiji mojoj, da po volji tvojoj priklonim tvrdokornost svoju.

Učini me pobožnim i poniznim učenikom, kako si obikao dobro činiti, da idem na svaki mig tvoj.

Tebi preporučujem sebe i sve svoje, da me popraviš; bolje je, da me ovdje karaš nego u buduće.

Ti znaš sve i svaku pojedinu i ništa ti nije sakriveno u ljudskoj savjesti.

Prije nego se dogodi, znaš, što će doći; i ne treba ti nikoga, da te pouči ili opomene o onom, što se dogagja na zemlji.

Ti znaš, što koristi mojemu napretku i koliko vrijedi nevolja, da se očisti rgja grijehâ.

Učini sa mnom željenu volju tvoju i ne preziri grješan život moj, što ga nitko bolje i jasnije ne poznaje nego ti sam.

7. Daj da znam, Gospode, što mi treba znati; daj da ono ljubim, što treba ljubiti; ono da hvalim, što ti najvećma godi; ono cijenim, što se tebi čini dragocjeno; ono da kudim, što je tvojim očima gnusno.

Ne dopusti mi, da sudim po onom, što mi izvanje oči vide, i da odsugjujem po onom, što uši slušaju od nevještih ljudi; već daj da pravim sudom odlučujem i o onom, što je vidljivo i što je duhovno, i da nada sve svagda tražim, što se tebi mili i što je volja tvoja.

8. Često se vara ćućenje ljudsko u sudu, varaju se i ljubitelji ovoga svijeta ljubeći samo ono, što se vidi.

Što je čovjek zato bolji, ako ga ljudi drže većim?

Prevarljiv prevarljiva, tašt tašta, slijep slijepa, slabić slabića vara, kad ga uzvišuje; i u istinu više ga smućuje, kad pusto hvali.

Jer koliko tko vrijedi u tvojim očima, toliko vrijedi i ništa više, veli ponizni svetac Francisko (Bonav. u životu njegovu, gl. 6).

GLAVA LI.

Nastoj oko nižih djela, kad ne možeš oko najviših.

1. Ne možeš, sinko, svagda željom gorjeti za kreposti, a ni s mislima svojim biti na visini, nego treba da katkad zbog istočnoga grijeha na niže sigješ i teret ovoga propadljivoga života snosiš, ako i preko volje i mučno.

Dok smrtno tijelo nosiš, bit će ti gadno i teško na srcu.

Treba dakle često u tijelu uzdisati nad bremenom tjelesnim, jer nijesi vrstan neprestano prianjati uz duhovna nastojanja i uz božansko razmatranje.

2. Tada ti je najbolje pribjeći k poniznim i izvanjim poslovima i krijepiti se u dobrim djelima; živim pouzdanjem očekivati moj dolazak i višnji pohod, progonstvo svoje i sušu duše strpljivo podnositi, dok te opet ne pohodim i od sviju tjeskoba oslobodim.

Jer ću učiniti, da zaboraviš muke i da uživaš unutrašnji mir.

Rasprostrijet ću pred tobom livade sv. Pisama, da širim srcem počneš bježati putem mojih zapovijedi.

I reći ćeš: Stradanja sadašnjega vremena nijesu ništa prema budućoj slavi, koja će se na nama javiti. (Rimlj. 8, 18.)

GLAVA LII.

Nek ne misli čovjek, da je vrijedan utjehe, nego ga prije idu kazni.

1. Gospode, nijesam vrijedan utjehe tvoje, niti kakova duhovna pohoda: i zato pravo sa mnom činiš, kad me ostavljaš siromašna i zapuštena.

Jer da mogu lijevati suze poput mora, još ne bih bio vrijedan tvoje utjehe.

Po tom ništa nijesam vrijedan, nego da me šibaš i kazniš, jer sam te ljuto i često uvrijedio i u mnogom sam vele pogriješio.

Ako dakle pravo razmislim, nijesam vrijedan ni najmanje utjehe.

Ali Ti, blagi i milosrdni Bože, koji ne ćeš da poginu tvoja djela, i mimo svaku moju zaslugu,

da pokažeš bogatstvo svoje dobrote prema posudama milosrgja, hoćeš da se utješi sluga tvoj, kako ljudi tješiti nijesu vikli.

Jer tvoje utjehe nijesu kao ljudska pričanja.

2. Što sam učinio, Gospode, da mi podaš kakovu nebesku utjehu? Ne opominjem se, da sam što dobro učinio, već sam svagda bio sklon na grijeh i spor na popravak.

Istina je i ne mogu tajiti. Da drukčije govorim, ti bi stajao protiv mene i ne bi bilo nikoga, da me brani.

Što sam zastužio za svoje grijehe nego pakao i oganj vječni?

Istinu ispovijedam, da sam dostojan svakoga podsmijeha i preziranja, i ne pristoji se da me spominju megju pobožnima tvojim. I premda to teško slušam, ipak ću protiv sebe istine radi okriviti svoje grijehe, da lakše zaslužim dobiti tvoje milosrgje.

3. Što da kažem, kad sam kriv i sav smeten?

Usta mi ne imaju što da progovore nego samo ovu riječ: Sagriješio sam, Gospode, sagriješio sam; smiluj mi se, oprosti mi.

Pusti me koji časak, da isplačem bol svoj, prije negoli pogjem u zemlju tamnu i mrakom zakrivenu smrtnim.

Što tako navlastito išteš od krivca i grješnika bijedna, nego da se skruši i za krivice svoje ponizi?

U pravom skrušenju i poniženju srca niče nada oproštenja, smiruje se uzrujana savjest, milost se izgubljena opet zadobiva, čovjek je sačuvan od budućega gnjeva; i sastaju se megju sobom u cjelivu svetom Bog i pokajnica duša.

4. Ponizna skrušenost grješnikova tebi je žrtva prijatna, Gospode; ona mnogo ugodnije miriše pred licem tvojim nego kad od tamjana.

To je takogjer ugodna mast, kojom ti htjede da se pomažu svete noge tvoje, jer srca skrušena i ponižena nikad prezirao nijesi.

Ondje je pribježište od lica gnjeva neprijateljskoga. Ondje se popravlja i pere, što je god tko igdje počinio i čim se oskvrnio.

GLAVA LIII.

Milost se Božja ne sjedinjuje s onima, koji teže na zemaljske stvari.

1. Dragocjena je, sinko, milost moja i ne dopušta da se miješa sa spoljašnjim stvarima i utjehama zemaljskim.

Dakle sve, što milosti smeta, treba odbaciti, ako želiš primiti njeno ulijevanje.

Išti sebi mjesto skrovito, rado boravi sam sa sobom; ne traži ničijega razgovora, već radije Bogu izlijevaj pobožnu molitvu, da održiš pamet skrušenu i čistu savjest.

Do čitavoga svijeta ništa ne drži; do razgovora s Bogom neka ti bude više nego do svega, što je izvanje.

Jer se ne ćeš moći sa mnom baviti i jednako se naslagjivati onim, što je prolazno.

Od poznanika i od onih, što su ti mili, treba se udaljiti i pamet držati čistu od svake vremene utjehe.

Tako zaklinje blaženi apostol Petar, da se Hristovi vjernici na ovom svijetu drže kao za pridošlice i strance.

2. O koliko će biti pouzdanje onomu na samrti, koga ljubav ni za kojom stvari ne drži na svijetu.

Ali imati srce tako odijeljeno od svega, slab duh još ne shvata; i čovjek puteni ne zna za slobodu čovjeka unutrašnjega.

Ali ako zaista hoće biti duhovan, treba da se odreče i daljega i bližega; i nikoga ne treba da se više čuva nego sebe samoga.

Ako sam sebe potpuno pobijediš, ostalo ćeš lakše podvrgnuti.

Potpuna je pobjeda, ako sam nad sobom slaviš pobjedu.

Jer tko sam sebe drži podvrgnuta, da se tijelo razumu, a razum u svemu pokorava meni, taj je pravo pobijedio sebe i gospodar je svijeta.

3. Ako se žudiš uspeti do toga vrha, treba junački primiti se posla i sjekiru postaviti uz korijen, da iščupaš i istrgneš skrovitu neurednu sklonost prama sebi samom i svakom osobitom i tjelesnom dobru.

O toj pogrješki, što čovjek sam sebe odveć neuredno ljubi, visi gotovo sve, štogod treba s klicom istrijebiti; čim to zlo svladaš i ukrotiš, odmah će biti veliki mir i pokoj trajan.

Ali jer ih je malo, koji nastoje da sami sebi potpuno umru i iz sebe potpuno izagju, zato ostaju u se zapleteni i ne mogu se nada se duhom podignuti.

A tko želi sa mnom u slobodi općiti, potrebno je da sve opake i neuredne strasti svoje priguši i da ni uz kakvo stvorenje s osobitom ljubavi požudno ne prione.

GLAVA LIV.

O različitim putovima prirode i milosti.

1. Sinko, dobro pazi na gibanja prirode i milosti, jer se veoma protivno i neopaženo miču, pa ih jedva razlikuje samo čovjek duhovan i unutra rasvijetljen.

Tà svi teže na dobro i hoće da nešto dobro u svojim riječima ili djelima pokažu, zato se pod izlikom dobra mnogi varaju.

2. Priroda je lukava i mnoge privlači, zapleće i vara, a sebe ima svagda za svrhu.

A milost prosto hoda i uklanja se svakoj sjeni zla; ne namješta prijevare i sve radi čisto Boga radi, u kojem najzad i otpočine.

3. Priroda nije rada umrijeti, ne će da bude potiskivana, ni da je nadvladaju, ni da služi, ni da se s voljom podjarmi.

A milost radi oko toga, da se trapi, opire se puti, traži da bude podložena, ide za tim, da bude pobijegjena i ne će da se služi svojom slobodom; milo joj je, ako je drže u stezi i ne želi nikomu gospodovati, nego svagda želi pod Bogom živjeti, stajati i biti; te je spremna Boga radi pokloniti se svakomu ljudskomu stvorenju.

4. Priroda radi za svoju korist i pazi, kakvu će korist od drugoga imati.

A milost više gleda na to, što će mnogima koristiti, a ne što je njoj korisno i probitačno.

5. Priroda rado prima čast i poštovanje.

A milost svaku čast i slavu vjerno Bogu daje.

6. Priroda se plaši sramote i preziranja.

A milost se veseli, da podnosi pogrdu za ime Isusovo.

7. Priroda ljubi nerad i mir tjelesni.

A milost ne može biti praznih ruku, nego se rado laća posla.

8. Priroda traži da ima ono, što je zanimljivo i lijepo, a od onoga se grozi, što je prosto i grubo.

A milost veseli ono, što je prosto i nisko; ona ne prezire ono, što je neugodno, i ne žaca se odijevati starim haljinama.

9. Priroda gleda na stvari vremene, raduje se dobitku zemaljskome; žalosti se, kako bude štete, a srdi se zbog neznatne uvrede riječju.

Ali milost gleda na ono, što je vječno, ne prianja uz stvari vremene; ne uznemiruje se, ako što izgubi, i ne ljuti se na oštrije riječi, jer svoje blago i veselje postavlja na nebo, gdje ništa ne pogiba.

10. Priroda je lakoma i voli primati nego davati, te je rada sebi i svome.

A milost je pobožna i zajednička, ne ište ništa za sebe, zadovoljava se malim; misli, da je bolje dati nego primiti.

11. Priroda se priklanja stvorenjima, svojemu tijelu, taštinama i razgovorima kojekakovim.

Ali milost privlači k Bogu i krepostima, odriče se stvorenja, bježi od svijeta, mrzi na požude tjelesne, obuzdava skitnju, stid ju je javno se pokazati.

12. Priroda ljubi kakovu utjehu izvana, da sebi tjelesno ugodi.

A milost samo u Bogu traži utjehu i nasladu u najvišem dobru nad svim, što se vidi.

13. Priroda sve radi radi dobitka i svoje koristi; ništa ne može učiniti bez plaće, već se nada dobiti ili jednako što ili bolje, ili hvalu ili milost za dobra djela, te žudi, da joj mnogo važu djela i darovi.

A milost ne traži ništa, što je vremeno; i za plaću ne traži druge nagrade do samo Boga; i više ne želi od potrebnih vremenih stvari, nego koliko mogu služiti, da postigne vječna dobra.

14. Priroda se veseli mnogim prijateljima i

svojti, ponosi se plemenitim rodom i plemenom, smješka se vlasteljima, laska bogatašima i pristaje uz sebi slične.

A milost i neprijatelje ljubi i ne uznosi se gomilom prijatelja; ne mari za rod i pleme, već ako je ondje bila veća krepost.

Voli više siromahu nego bogatašu, više je srcem uz nevina čovjeka nego uz vlastelja; raduje se s iskrenim, a ne s himbenim.

Potiče svagda dobre ljude, da nastoje sve bolje milošte steći i da budu krepostima slični Sinu Božjemu.

15. Priroda se brzo tuži s nedostatka i tegobe.

Milost postojano podnosi oskudicu.

16. Priroda sve k sebi svraća, za se se bori i prepire.

A milost sve k Bogu privodi, otkuda potječe kao iz izvora svoga; ništa dobro sebi ne pripisuje i drzovito se ne diže; ne prepire se i nije joj više do svojega mišljenja nego do tugjega, nego se u svemu, što osjeća i misli, podvrgava vječnoj mudrosti i Božjemu sudu.

Priroda želi znati tajne i čuti novine; hoće da se pokaže i da mnogo ćutilima iskusi; žudi, da je poznaju i da radi, s čega izlazi hvala i divljenje.

Ali milost ne mari doznati nove i čudne stvari, jer je sve to izišlo iz stare pokvarenosti, budući da ništa nije novo i trajno na zemlji.

I tako ona uči obuzdavati ćutila, izbjegavati tašto umiljavanje i hvastanje, ponizno sakrivati, što je hvale vrijedno, pa u svakoj stvari i u svakoj nauci tražiti rad koristan i Božju slavu i čast.

Ona ne će, da ljudi nju i njezina djela hvale, nego želi, da se Bog blagosilja u svojim darovima, koji sve daje iz čiste ljubavi.

17. Ova je milost vrhunaravna svjetlost i neki osobiti dar Božji i navlastice biljeg odabranicima i zalog vječnoga spasenja, koja čovjeka uznosi sa zemlje do ljubavi nebeskih stvari, ter ga od tjelesna čovjeka čini duhovnim.

Zato što se više priroda tlači i nadvlagjuje, to veća se milost ulijeva; i svaki dan se novim pohodima unutrašnji čovjek po slici Božjoj obnavlja.

GLAVA LV.

Kako je priroda pokvarena i koliko može milost Božja.

1. Gospode Bože moj, koji si me stvorio na sliku i priliku svoju, daj mi tu milost, koju si po-

kazao tako veliku i potrebnu za spasenje, da svladam zlu prirodu svoju, koja vuče na grijehe i u propast.

Jer ćutim u tijelu svojem zakon grijeha, koji se protivi zakonu mojega duha, te me sužnja vodi, da se mnogo u čemu pokoravam putenosti i ne mogu se oprijeti njezinim strastima, ako mi ne pomogne tvoja presveta milost, u žarko mi srce ulivena.

2. Treba milosti tvoje, i to velike milosti, da se svlada priroda, koja je na zlo brza od mladosti svoje (I. Mojs. 8, 21).

Jer je po prvom čovjeku Adamu pala i grijehom se iskvarila, te je kazan te ljage prešla na sve ljude, da se sama priroda, koju si ti dobru i pravu stvorio, uzima već za grijeh i slaboću pokvarene prirode, jer njezino poticanje sebi prepušteno vodi na zlo i na niske stvari.

Jer ono malo sile, što je preostalo, kao iskra je neka sakrivena u pepelu.

To je sam prirodni razum, koji je gusta magluština obastrla, te još raspoznaje dobro i zlo, i razliku izmegju istine i laži, premda ne može ispuniti sve, što odobrava, te već nema potpune svjetlosti istine, ni svojih zdravih sklonosti.

*

3. Odatle dolazi, što ja, Bože moj, imam radost u zakonu tvojemu po unutrašnjemu čovjeku (Rim. 7, 22) znajući, da će tvoja zapovijed biti dobra, pravedna i sveta, koja kori i svako zlo i grijeh, od kojega treba bježati.

A tijelom služim zakonu grijeha, dok sam više poslušan pohoti nego razumu.

Odatle dolazi, što htjeti imam u sebi, ali učiniti dobro ne nalazim. (Rim. 7, 18.)

Zato često mnogo dobro odlučujem, ali kako nema milosti, da pomogne mojoj slabosti, kod slaba otpora uzmičem i iznemažem.

Tako se dogagja, da spoznajem put savršenosti i dosta jasno vidim, kako treba da radim.

Ali pritisnut težinom svoje pokvarenosti ne podižem se do savršenosti.

4. O kako mi je najvećma potrebna, Gospode, tvoja milost, da počnem dobro, da ga nastavim i završim.

Jer bez nje ne mogu ništa učiniti, a sve mogu u tebi, kad me krijepi milost.

O milosti zaisto nebeska, bez koje nema nikakih svojih zasluga, niti što vrijede prirodni darovi!

Bez tvoje milosti, Gospodine, ništa ne vrijede

pred tobom vještine, ne vrijedi ljepota, ni hrabrost; ništa ne vrijedi ni um, ni rječitost.

Jer darovi prirodni zajednički su dobrima i zlima, a osobit je dar odabranicima milost ili ljubav, kojom urešeni drže se za dostojne života vječnoga.

Ova je milost tako uzvišena, da se bez nje ništa ne cijeni ni dar proročki, ni sila čudotvorna, ni umovanje kako mu drago visoko.

Ali ni vjera, ni nada, ni druge kreposti nijesu ti mile bez ljubavi i milosti.

5. O preblažena milosti, koja siromaha duhom činiš bogata krepostima i bogata mnogim blagom činiš ponizna srcem.

Dogji, sigji k meni, napuni me rano utjehom svojom, da sa slabosti i duhovne suše ne klone duša moja.

Zaklinjem Te, Gospode, da nagjem milost u očima tvojim; ta dostaje mi milost Tvoja, ako i ne dobijem drugo, što priroda traži.

Ako me budu iskušavale i mučile mnoge nevolje, ne ću se bojati zla, dok bude sa mnom milost tvoja.

Ona je moja jakost, ona me svjetuje i pomaže.

Jača je od svih neprijatelja i mudrija od svih mudraca.

6. Uči nas istini, upućuje na red, rasvjetljuje srce, tješi u tjeskobi, razbija tugu, odnosi strah, gaji pobožnost, ragja suzama.

Što sam bez nje nego suho drvo i nekorisno stablo, da se izbaci?

Tvoja me dakle, Gospode, milost neka svagda pretječe i prati, i neka mi dade uvijek nastojati oko dobrih djela po Isusu Hristu, Sinu Tvome Amen.

GLAVA LVI.

Treba da se sami sebe odrečemo i Hrista da slijedimo po križu.

1. Sinko, koliko možeš iz sebe izaći, toliko ćeš moći u mene prijeći.

Kako to čini unutrašnji mir, ako ništa spolja ne žudiš, tako se s Bogom združiš, ako sebe unutra zapustiš.

Hoću da se naučiš samoga sebe posve zatajati u volji mojoj bez prigovaranja i tužbe.

Slijedi me: ja sam put, istina i život (Iv. 14, 6). Bez puta se ne ide, bez istine nema saznavanja, bez života se ne živi.

Ja sam put, kojim treba da ideš; istina, kojoj treba da vjeruješ; život, kojemu treba da se nadaš.

Ja sam put nepozlijegjeni, istina neprevarljiva, život bez prestanka.

Ja sam najpreči put, istina najviša, život pravi, život blaženi, život nestvoreni.

Ako ostaneš na mojem putu, poznat ćeš istinu, i istina će te osloboditi i dobit ćeš život vječni.

2. Ako želiš ući u život, drži zapovijesti (Mat. 19, 17).

Ako hoćeš poznati istinu, vjeruj meni.

Ako hoćeš savršen da budeš, prodaj sve (Mat. 19, 21).

Ako hoćeš da budeš moj učenik, zataji samoga sebe.

Ako hoćeš imati blažen život, preziri život sadašnji.

Ako hoćeš da se uzvisiš na nebu, ponizi se u svijetu.

Ako hoćeš sa mnom da kraljuješ, nosi križ sa mnom.

Jer samo sluge križa nalaze put k blaženstvu i pravoj svjetlosti.

3. Gospodine Isuse Hriste, budući da je tvoj put tijesan i svijetu mrzak, daj meni da te slijedim prezirući svijet.

Jer nema sluge nad gospodara svo-

jega ni učenika nad učitelja svojega (Mat. 10, 24).

Neka se sluga tvoj vježba u tvojem životu, jer je ondje moje spasenje i prava svetost.

Štogod izvan njega čitam ili slušam, ne krijepi me i ne veseli me potpuno.

4. Sinko, budući da to znaš i čitao si sve, bit ćeš blažen, budeš li to činio.

Tko ima zapovijesti moje i drži ih, on je onaj, što ima ljubav k meni: . . . i ja ću imati ljubav k njemu, i javit ću mu se sam (Iv. 14, 21) i učinit ću da sjedne sa mnom u kraljevstvu Oca mojega.

5. Gospodine Isuse Hriste, kako si rekao i obećao, tako neka svakako bude i daj da to zaslužim.

Primio sam, primio iz ruke tvoje križ; nosit ću i nosit ću ga do smrti, kako si ga na me metnuo.

Život dobra redovnika zaisto je križ, ali vodi u raj.

Počelo se, natrag se ne smije otići i ne treba ostaviti.

6. Nuder, braćo, pogjimo zajedno, Isus će biti s nama.

Isusa radi primismo ovaj križ, poradi Isusa uz križ ostanimo.

Bit će nam pomoćnik, koji je vogj naš i prehodnik.

Gle, kralj naš ide pred nama, koji će se boriti za nas (Ezdr. 4, 20).

Pogjimo junački za njim, nitko neka se ne boji strahota: budimo spremni junački umrijeti u boju i ne okaljajmo slavu našu, da pobjegnemo od križa.

GLAVA LVII.

Ne kloni odviše duhom, ako u čemu pogriješiš.

1. Sinko, više mi se svigja strpljivost i poniznost u nesreći nego velika utjeha i pobožnost u sreći.

Zašto te ražalosti malen čin, kad se protiv tebe kaže?

Da je što više bilo, ne bi se smio uznemiriti.

Ali sada pusti, neka progje, i nije prvo, ni novo, niti će biti posljednje, ako dugo poživiš.

Dosta si jak, dok te ne stigne kakovo zlo.

Dobro takogjer svjetuješ i znaš druge hrabriti

riječima, ali kad na tvoja vrata iznenada dogje nevolja, nestaje ti svjeta i snage.

Uzmi na um veliku slaboću svoju, koju češće osjećaš na neznatnim stvarima: ipak to biva za tvoje spasenje, kad se ovo ili slično dogagja.

2. Izbij to, kako bolje znaš, iz glave; pa ako te poklopi, neka te ipak ne obori ili za dugo ne zaplete.

Bar strpljivo podnesi, ako ne možeš veselo.

Ako što baš rado i ne slušaš, te se ozlovoljiš, ustegni se i ne pusti, da što neuredno izide iz tvojih usta, o što bi se maleni sablažnjavali.

Brzo će se smiriti uzbugjeno srce i unutrašnji će se bol osladiti, kad se vrati milost.

Još ja živim (govori Gospod) gotov pomoći te i više nego obično utješiti, ako se pouzdaš u me i ako me pobožno zazoveš.

3. Budi mirnijega srca i spremi se na veću strpljivost.

Nije sve propalo, ako ćutiš, da te što češće uznemiruje ili silno napastuje.

Čovjek si, a nijesi Bog; tijelo si, nijesi angjeo.

Kako bi ti mogao svagda ostati u istom stanju kreposti, kad toga nije imao ni angjeo na nebu, ni prvi čovjek u raju?

Ja sam onaj, koji žalosne podižem da se spasu, i one, koji upoznaju svoju slaboću, do svojega uznosim božanstva.

4. Gospode, da je blagoslovena riječ tvoja, slagja od meda i sata ustima mojim (Ps. 18, 11; 118, 103).

Što bih činio u tolikim nevoljama i tjeskobama svojim, da me ne tješiš svojim svetim razgovorima?

Samo da napokon dogjem u luku spasenja, šta me briga, što i koliko sam trpio?

Daj dobar svršetak: daj da srećno iz ovoga svijeta prijegjem.

Spomeni se mene, Bože moj, i povedi me pravim putem u svoje kraljevstvo. Amen.

GLAVA LVIII.

Ne treba istraživati visoke stvari i tajne sudove Božje.

1. Čuvaj se, sinko, raspravljati o visokim stvarima i o tajnim sudovima Božjim; zašto je ovaj tako zapušten, a onaj se prima u toliku milost; i zašto je ovaj tako potisnut, a onaj tako osobito podignut.

To nadilazi svaki um ljudski, niti je podoban ičiji razum ili ičije prepiranje dokučiti sud Božji.

Kad ti dakle to prišane neprijatelj ili takogjer neki radoznali ljudi propitkuju, odgovori s prorokom: Pravedan si, Gospode, i prav je sud tvoj (Ps. 118, 17).

I ono: Sudovi su njegovi istini, opravdani sami u sebi (Ps. 18, 10).

Mojih se sudova treba bojati i ne istraživati ih, jer su razumu ljudskomu nedosežni.

2. Nemoj takogjer ispitivati i raspravljati o zaslugama svetaca, koji je od kojega svetiji ili koji će biti veći u kraljevstvu nebeskom.

Iz toga niču često svagje i nekorisne prepirke, te se goji oholost i tašta slava, odakle nastaju zavisti i svagje, dok ovaj nastoji ovoga, a drugi onoga sveca oholo uznositi.

A htjeti što takovo znati i dokučivati, to ne nosi nikakove koristi, pače je neugodno svecima, jer nijesam Bog razdora nego mira (I. Kor. 14, 33), a taj je mir više osnovan na pravoj poniznosti, negoli na uzvišivanju samoga sebe.

3. Neke prevelika ljubav potiče, da ove ili one više ljube, ali više na ljudsku nego na Božju.

Ja sam onaj, koji sam stvorio sve svece, ja sam dao milost i udijelio slavu.

Ja znam, što je tko zaslužio; ja sam ih pretekao u blagoslovima slasti svoje.

Ja sam naprijed znao za ljubimce prije vijekova; ja sam ih izabrao od svijeta, a nijesu oni prije odabrali mene.

Ja sam ih pozvao po milosti, po milosrgju ih k sebi pritegnuo; ja sam ih proveo kroz različne napasti.

Ja sam im ulijevao utjehe divne, ja sam im dao ustrajnost, ja sam okrunio njihovu strpljivost.

4. Ja znam prvoga i posljednjega, ja ih sve obuhvatam neprocijenjenom ljubavlju.

Mene valja hvaliti u svima svecima mojim, mene u svakom od njih treba blagosiljati i častiti nada sve, što sam ih slavno uzveličao i naprijed odabrao bez ikakve njihove prvašnje zasluge.

Tko dakle prezre jednoga od najmanjih mojih, taj ne štuje ni velikoga, jer sam ja stvorio malena i velikoga.

I tko ponizi jednoga od svetaca, ponizuje i mene i sve ostale u kraljevstvu nebeskom.

Svi su jedno po svezi ljubavi; isto ćute, isto hoće i svi se zajedno ljube.

5. Ali osim toga (što je mnogo više) više ljube mene nego sebe i svoje zasluge.

Jer kako su se nad sebe uzvisili i svojoj se ljubavi oteli, posve idu u moju ljubav, u kojoj uživaju i počivaju.

Nema ništa, što bi ih moglo odvratiti ili potlačiti, jer puni vječne istine plamte ognjem ljubavi, koja se ne gasi.

Neka dakle ljelesni i živinski ljudi prestanu raspravljati o stanju svetačkom, jer oni ne znaju ljubiti nego svoje lične radosti.

Oduzimlju i dodaju prema svojoj sklonosti, a ne kako je milo istini vječnoj.

6. U mnogih je neznanje, osobito u onih, koji su slabo prosvijetljeni, te jedva koga umiju ljubiti savršenom ljubavi duhovnom.

Mnogo ih još prirodna ljubav i ljudsko prijateljstvo k ovima ili k onima zanosi; i kako se vladaju u stvarima zemaljskim, tako pomišljaju i o nebeskim.

Ali je golema razlika, što nesavršeni ljudi misle i što prosvijetljeni ljudi gledaju po višnjoj objavi.

7. Čuvaj se dakle, sinko, radoznalo raspravljati o onom, što nadilazi tvoje znanje; nego više nastoj

i radi oko toga, da se uzmogneš makar i najmanji naći u kraljevstvu Božjem.

I kad bi tko znao, tko je od koga svetiji ili se drži veći u kraljevstvu nebeskom, što bi mu to znanje koristovalo, već ako bi se s takove spoznaje preda mnom ponizio i digao do većega slavitelja mojega imena?

Mnogo bolje ugagja Bogu, tko razmišlja, kako su mu grijesi veliki, a kreposti malene, i kako je daleko od savršenosti svetačke; nego onaj, koji raspravlja, tko je od njih veći ili manji.

Bolje je svecima pobožnim se molitvama i suzama moliti i poniznim srcem zazivati njihov dični zagovor nego njihove tajne taštim istraživanjem ispitivati.

8. Oni su dobro i najbolje zadovoljni, samo kad bi se ljudi znali zadovoljiti i puste riječi zatomiti.

Ne ponose se svojim zaslugama, jer sebi nikako dobro ne pripisuju nego sve meni; jer sam im sve dao iz beskrajne ljubavi svoje.

Tako su puni ljubavi k božanstvu i preobilna veselja, da njihovoj slavi ništa ne treba, a ni sreći ništa ne može nedostajati.

Svi sveci, što su više u slavi, s tim su ponizniji u sebi, a meni su bliži i draži.

I zato je napisano: jer metnuše svoje krune pred Boga i padoše na lica svoja pred Janjetom i pokloniše se onome, što živi na vijek vijeka. (Otkriv. Iv. 4, 10.)

9. Mnogi pitaju, tko je veći u kraljevstvu Božjem, a ne znaju, hoće li biti vrijedni da se pribroje k najmanjima.

Mnogo je, ako si i najmanji u nebu, gdje su svi veliki, jer će se svi zvati i bit će sinovi Božji. (Mat. 5, 9.) Od najmanjega će postati tisuća (Isaija 60, 22), a grješnik od sto godina će umrijeti. (Isaija 65, 20.)

Jer kad su učenici pitali, tko je veći u kraljestvu nebeskom, ovaj su odgovor čuli: Ako se ne obratite i ne budete kao djeca, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko. Koji se dakle ponizi kao dijete ovo, onaj je veći u kraljevstvu nebeskom. (Mat. 18, 3—4.)

10. Teško onima, koji se od svoje volje ne htjednu da ponize s malima, jer im niska vrata kraljevstva nebeskoga ne će dati unići.

Teško i bogatašima, koji imadu ovdje svoje utjehe, jer će stajati vani kukajući, kad će siromasi ulaziti u kraljevstvo Božje

Veselite se ponizni i radujte siromasi, jer je vaše kraljevstvo Božje (Luka 6, 20), ako samo hodate u istini.

GLAVA LIX.

Sve ufanje i pouzdanje valja uprijeti samo u Boga.

1. Gospode, što je pouzdanje moje, što ga imam u ovom životu ili što mi je veća utjeha od svega, što je pod nebom?

Nijesi li ti, Gospode Bože moj, čijemu milosrgju nema broja?

Gdje mi je bilo dobro bez tebe? Ili kad mi je moglo biti zlo uza te?

Volim biti ubog tebe radi nego bogat bez tebe.

Volim se s tobom po zemlji prebijati nego bez tebe nebo imati. Gdje si ti, ondje je nebo, a a smrt i pakao ondje, gdje tebe nema.

Ti si želja moja, i zato treba da za tobom uzdišem, vičem i vapijem.

Ni u koga se napokon ne mogu potpuno po-

uzdati, da mi u potrebama bolje pomogne, do samo u tebe, Bože moj!

Ti si ufanje moje, ti moje pouzdanje; ti si mi tješitelj i u svemu najvjerniji.

2. Svi traže, što je njihovo (Filip. 2. 21), ti ištеš samo moje spasenje i moj napredak, i sve mi na dobro obraćaš.

Ako i puštaš različite napasti i neprilike na me, sve to samo meni na korist odregjuješ, jer si vikao na tisuću načina kušati svoje ljubimce.

A za takovo kušanje ne ide te manja ljubav i hvala, nego da me napunjaš nebeskim utjehama.

3. Dakle u tebe, Gospode Bože, stavljam sve ufanje svoje i k tebi se utječem, na tebe spuštam svaku nevolju i tjeskobu svoju, jer sve nalazim slabo i nestalno, štogod vidim izvan tebe.

Jer ne će biti koristi od mnogih prijatelja, niti će mi moći pomoći snažni pomoćnici, niti će me korisno svjetovati mudri savjetnici, niti knjige učenjačke utješiti, niti će me osloboditi kakvo dragocjeno blago, niti zaštititi kakvo mjesto skrovito i ugodno, ako ti sam ne budeš uza me, ako mi ne pomogneš, ako me ne okrijepiš, ne utješiš, ne poučiš i ne zaštitiš.

4. Jer sve, što se čini da na mir smjera i na sreću, bez tebe je ništa i ne prinosi sreće u istinu.

Ti si dakle svrha svakomu dobru, vršak životu i dubina riječima, i u tebe nada sve se pouzdati, najkrepča je utjeha slugama tvojim.

U tebe se upiru oči moje, u tebe se pouzdajem, Bože moj, Oče milosrgja!

Blagoslovi i posveti dušu moju nebeskim blagoslovom, da bude sveti stan tvoj i prijestolje vječne slave tvoje; i ništa da se ne nagje u hramu tvojega Dostojanstva, što bi uvrijedilo oči tvojega Veličanstva.

Po veličini dobrote svoje i po množini milosrgja svojega pogledaj na me i usliši molitvu siromašnoga sluge tvojega, koji je prognanik u dalekim krajevima smrtne sjene.

Zaštiti i sačuvaj dušu poniznoga sluge svojega sred tolikih pogibli pokvarenoga života, i uz pratnju milosti svoje upravi ga putem mira k domovini svjetlosti vječne. Amen.

KNJIGA ČETVRTA.

O presvetom oltarskom sakramentu.

Pobožna opomena na svetu pričest.

Glas Hristov.

1. Hodite k meni svi, koji ste umorni i natovareni, ja ću vas okrijepiti (Mat. 11, 28.), govori Gospodin.

Hljeb, koji ću ja dati, tijelo je moje za život svijeta (Iv. 6, 52.)

Uzmite i jedite, ovo je tijelo moje, koje će se za vas predati; ovo činite meni za spomen (Mat. 26, 26. — 1. Kor. 11, 24.).

Koji jede moje tijelo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njemu (Iv. 6, 57.).

Riječi, koje vam ja rekoh, duh su i život (Iv. 6, 64.).

GLAVA I.

S kakovim poštovanjem valja primiti Hrista.

Glas učenikov.

1. To su riječi tvoje, Hriste, vječna istino, ako i nijesu izrečene u isto vrijeme, ni popisane na istom mjestu.

Jer su dakle tvoje i istinite, zahvalno treba da ih i vjerno sve primim.

Tvoje su i ti si ih izrekao; a i moje su, jer si ih za spasenje moje izrekao.

Rado ih primam iz usta tvojih, da mi se dublje u srce usade.

Bodre me riječi tako pobožne, pune slasti i ljubavi, ali me plaše moji grijesi i nečista me savjest odbija, da ne primim tolika otajstva.

Prizivlju me mile riječi tvoje, ali me tišti množina opačina mojih.

2. Zapovijedaš, da pouzdano pristupim k tebi, ako želim imati s tobom dio, i da primim hranu besmrtnosti, ako želim dobiti život vječni i slavu.

H o d i t e, govoriš, k m e n i s v i, k o j i s t e u m o r n i i n a t o v a r e n i, i j a ć u v a s o k r i j e p i t i (Mat. 11, 28.).

O riječi slatke i prijazne uhu grješnikovu, što ti, Gospode, Bože moj, pozivaš siromašna i uboga na pričest svojega presvetoga tijela.

Ali tko sam ja, Gospode, da se usugjujem k tebi pristupiti?

Gle, nebesa nad nebesima tebe ne obuhvataju, a ti govoriš: H o d i t e k m e n i s v i.

3. Što znači ovo tako milo udostojavanje i tako prijateljsko pozivanje?

Kako ću se usuditi doći, kad nijesam svijestan nikakomu dobru, s kojega bih se mogao držati vrijednim?

Kako ću te uvesti u kuću svoju, kad sam češće uvrijedio preblago lice tvoje?

Angjeli te štuju i arhangjeli, boje te se sveci i pravednici, a ti govoriš: H o d i t e k m e n i s v i?

Da ti to, Gospode, ne govoriš, tko bi vjerovao, da je istina?

I da ti ne zapovijedaš, tko bi smio pristupiti?

4. Gle, Noe pravednik, sto se godina trudio gradeći lagju, da se s nekolicinom spase; a ja kako ću se moći u jedan sat pripraviti, da dostojno primim graditelja svijeta?

Mojsije, veliki sluga tvoj i osobit tvoj prijatelj, načinio je kovčeg od drveta, koje ne trune, i naj-

čistijim ga okovao zlatom, da u njemu sahrani ploče zakonske; a ja ću se, trulo stvorenje, tako lako usuditi tebe primiti, koji si stvorio zakon i dao život?

Solomun, najmudriji od kraljeva Israiljevih, sedam je godina veličanstven hram gradio u slavu imena tvojega.

I osam je dana slavio svetkovinu njegova posvećenja, tisuću je mirovnih žrtava prikazao i kovčeg zavjetni uz zvek trubalja i veliku radost svečano postavio na mjesto za nj pripravljeno.

A ja, nesrećan čovjek i najveći siromah, kako ću te u svoju kuću uvesti, kad jedva pol sata umijem pobožno provesti, i kamo sreće, da jednom bar zaisto pol sata umijem dostojno provesti.

5. O moj Bože, koliko su oni nastojali da tebi ugode!

O kako je malo, što ja činim! Kako malo vremena ispunjam, kad se spremam na pričest!

Rijetko sam sav sabran, veoma rijetko prost od svake rastresenosti.

I zaisto, kad sam pred tvojim spasonosnim božanstvom, ne bi mi smjela doći nikakova nepristojna misao i ne bi me smjelo zabaviti nikakovo stvorenje, jer ne imam na stan primiti angjela nego gospodara angjelima.

6. Ipak je velika razlika izmegju kovčega zavjetnoga s njegovim svetinjama i izmegju prečistoga tijela tvojega s neizrečenim krepostima njegovim; izmegju zakonskih onih žrtava, koje su slike budućih, i izmegju prave žrtve tvojega tijela, koja ispunjuje sve stare žrtve?

7. Zašto se dakle većma ne užižem pred tvojim časnim licem?

Zašto se ne spremam s većom pomnjom za primanje tvojih svetinja, dok su stari oni patrijarsi i proroci, takogjer kraljevi i knezovi s cijelim narodom, pokazivali toliko pobožnosti i ljubavi prema službi Božjoj.

8. Veoma pobožni kralj David iz svih je sila plesao pred kovčegom zavjetnim sjećajući se dobročinstava, što su nekoć iskazana ocevima; priredio je svakojake svirke, izdao psalme i odredio, da se pjevaju uz veselje, i sam ih je često pjevao uz citaru nadahnut milošću Duha svetoga; naučio je narod izraelski svesrdno hvaliti Boga i skladnim ga glasom svaki dan blagosiljati i slaviti.

Ako je tada bila tolika pobožnost i toliko se spominjala Božja slava pred kovčegom zavjetnim,

koliko sad ja i sav narod kršćanski treba da imamo štovanja i pobožnosti pred sakramentom, kad uzimamo preuzvišeno tijelo Hristovo.

9. Mnogi trče na različna mjesta, da pohode moći svetačke, i čude se, kad čuju za njihova djela, razgledaju sjajne zgrade crkvene i cjelivaju svilom i zlatom zavite kosti njihove.

A ti si evo ovdje preda mnom na oltaru, Bože, svetac nad svecima, stvoritelj ljudi i gospodar angjelima.

Često to ljudi gledaju iz radoznalosti i zbog novosti stvari nevigjenih, te se vraćaju s malahnim plodom popravka, osobito gdje je tako lakoumno trkanje bez prave skrušenosti.

A ovdje u oltarskom sakramentu sav si nazočan, Bog moj, čovjek Isus Hrist, i tu svatko prima obilan plod vječnoga spasenja, koliko te god puta primi dostojno i pobožno.

Ali k tomu ne vodi nikakova lakoumnost, niti radoznalost ili putenost, nego tvrda vjera, pobožno ufanje i iskrena ljubav.

10. O nevidljivi stvoritelju svijeta, Bože, kako čudesno radiš s nama! Kako slatko i milostivo postupaš s odabranicima svojim, kojima samoga sebe u sakramentu daješ za hranu!

Jer to svaki um nadilazi, to osobito privlači pobožna srca i raspaljuje ljubav.

Jer i pravi vjerni tvoji, koji sav svoj život nastoje oko popravka, često primaju iz toga predostojnoga sakramenta veliku milost pobožnosti i ljubav kreposti.

11. O čudesne i skrovite milosti sakramenta, koju poznaju samo Hristovi vjernici, a nevjernici i robovi grijeha ne mogu je iskusiti.

U tom se sakramentu daje duhovna milost i izgubljena se krepost u duši obnavlja, a grijehom nagrgjena ljepota se vraća.

Tolika je kadšto ova milost, da s obilja podijeljene pobožnosti ne osjeća samo duša, nego i slabo tijelo, da mu je dana veća snaga.

12. A veoma valja žaliti i tužiti s mlakosti i nemara našega, što nas veća želja ne privlači, da primamo Hrista, u kome je sve ufanje i zasluga onih, koji se imadu spasti.

Jer on je posvećenje i otkup naš; on je utjeha putnicima i vječno uživanje svecima.

Zato valja veoma žaliti, što mnogi tako malo mare za ovo spasonosno otajstvo, koje nebo razveseljuje i sav svijet drži.

O slijepa li i tvrda srca ljudskoga, što više ne

cijenimo dar, koji se nikako ne da izreći, te i nemarni postajemo, što ga svaki dan primamo.

13. Jer da se ovaj presveti sakramenat samo na jednom mjestu slavi i da ga samo jedan svećenik na svijetu posvećuje, šta misliš, s kakovom bi željom ljudi čeznuli na ono mjesto i k takovu svećeniku, da vide slaviti Božja otajstva?

A sada su mnogi postali svećenici i na mnogo se mjesta prikazuje Hrist, da se to veća pokaže milost i ljubav Božja prema čovjeku, što je više raširena sveta pričest po svijetu.

Hvala ti, dobri Isuse, vječni pastire, koji si izvolio nas siromašne prognanike okrijepiti dragocjenim tijelom i krvlju svojom, te nas još sam na svoja usta pozvati na primanje toga otajstva govoreći: „Hodite k meni svi, koji ste umorni i natovareni, i ja ću vas okrijepiti". (Mat. 11, 28.)

GLAVA II.

Velika se u ovom sakramentu pokazuje dobrota i ljubav Božja prema čovjeku.

Glas učenikov.

1. Uzdajući se u dobrotu tvoju i u veliko milosrgje tvoje, Gospode, pristupam bolan k Spasitelju,

gladan i žedan k izvoru života, siromah kralju nebeskomu, sluga gospodaru, stvorenje k stvoritelju, očajnik k mojemu blagomu utješitelju.

Ali odakle to meni, da k meni dolaziš? Tko sam ja, da samoga sebe meni daješ?

Kako se grješnik usugjuje pred tobom pokazati, a tebi kako se hoće doći grješniku?

Ti znaš slugu svojega i znadeš, da nema u sebi ništa dobro, zašto bi mu to činio?

Priznajem dakle svoju nevrijednost, poznajem tvoju dobrotu, hvalim blagost i zahvaljujem ti za preveliku ljubav.

Jer to činiš sebe radi, a ne zbog mojih zasluga, da mi dobrota tvoja bude očevidnija, da mi se ljubav obilnije ulije i poniznost savršenije preporuči.

Dakle kad se tebi to mili i kad si zapovjedio da tako bude, milo je i meni, što si me udostojio; samo da mi moja zloća ne bi smetala!

2. O preslatki i premilostivi Isuse, koliko te ide štovanje i hvala s vječnom slavom za primanje svetoga tijela tvojega, čiju vrijednost nitko od ljudi ne može razložiti!

Ali što ću misliti pri ovoj pričesti, kad stupam

Gospodu svome, kojega ne mogu dostojno častiti, a ipak ga želim dostojno primiti?

Što ću misliti bolje i spasonosnije, nego da se posve ponizim pred tobom i da tvoju neizmjernu dobrotu uzvisim nad sobom?

Hvalim te, Bože moj, i uzvisujem na vijeke. Prezirem sebe i podlažem tebi do u dubinu nevrijednosti svoje.

3. Evo ti si svetac nad svecima, a ja smet grješnički.

Gle, ti se naginješ k meni, a ja nijesam vrijedan, da k tebi pogledam.

Gle, ti dolaziš k meni; ti hoćeš biti sa mnom, ti me pozivaš na gozbu svoju.

Ti mi hoćeš dati hranu nebesku i „hljeba angjelskoga“ (Psalm. 77, 25), da ga jedem; zaisto ne drugi nego samoga sebe, hljeb živi, koji si sišao s neba i daješ život svijetu.

4. Gle, odakle ljubav izlazi, kakova milost u tom odsijeva! Kolika te za to ide hvala i slava!

O kako je spasonosna i korisna odluka tvoja, kad si to uredio; kako je slatka i ugodna gozba, kad si sebe samoga dao za hranu!

O kako je divno djelovanje tvoje, Gospode;

kako je silna krepost tvoja; kako je neizrečena istina tvoja!

Jer si rekao, i sve je postalo; i to je postalo, što si sam zapovjedio.

5. Divno je i vjere dostojno i nad svaki razum ljudski, što si ti, Gospode Bože moj, pravi Bog i čovjek, čitav pod neznatnom prilikom kruha i vina, pa te pričešćujući se blagujemo, a ne potrošimo.

Ti, Gospodaru svega, koji ne trebaš nikoga, hotio si po sakramentu svome u nama stanovati.

Sačuvaj mi srce i tijelo neoskvrnjeno, da vesele i čiste savjesti što češće uzmognem slaviti tvoje otajstvo i primiti ga za svoje vječno spasenje; otajstvo, koje si najviše za svoju čast i vječnu uspomenu uglavio i naredio.

6. Raduj se, dušo moja, i hvali Bogu za tako plemenit dar i osobitu utjehu, što ti ju je ostavio u ovoj suznoj dolini.

Jer kolikogod puta obnavljaš ovo otajstvo i primaš Hristovo tijelo, toliko puta vršiš djelo svojega otkupljenja i postaješ dionikom sviju zasluga Hristovih.

Jer se ljubav Hristova nikad ne umanjuje, a obilje milosti nikad se ne iscrpljuje.

Zato treba da se svagda novim obnavljanjem duha za to pripravljaš i veliko otajstvo spasenja pomnjivo razmatraš.

Tako veliko, novo i ugodno treba da ti se čini, kad služiš ili slušaš svetu misu, kao da je istoga dana Hrist prvi put sišao u utrobu Djevice i čovjekom postao, ili kao da on na križu viseći za spasenje ljudsko trpi i umire.

GLAVA III.

Korisno je često se pričešćivati.

Glas učenikov.

1. Evo, dolazim k tebi, Gospode, da mi bude dobro s dara tvojega i da se radujem na svetoj gozbi tvojoj, „koju si po dobroti svojoj, Bože, pripravio siromahu“ (Ps. 67, 11.).

Evo u tebi je sve, što mogu željeti i moram; ti si spasenje moje i otkupljenje, ufanje i jakost, čast i slava.

„Obraduj“ dakle danas „dušu sluge svojega, jer k tebi, Gospode“ Isuse „podižem dušu svoju“ (Ps. 85, 1).

Želim te sada pobožno i smjerno primiti; žudim te u kuću svoju uvesti, da uz Zaheja i ja budem

dostojan, da me blagosloviš i sinovima Abrahamovim pribrojiš.

Duša moja čezne za tvojim tijelom, srce moje želi da se s tobom sjedini.

2. Predaj se meni i dovoljno je, jer osim tebe ne vrijedi nikakova utjeha.

Bez tebe ne mogu biti i nijesam jak živjeti bez tvojega pohoda.

Zato treba da često k tebi pristupam i da te primam za lijek svojega spasenja, da na putu možda ne sustanem, ako ostanem bez hrane nebeske.

Jer si ti, premilostivi Isuse, propovijedajući narodima i liječeći različne bolesti jednom ovako rekao: „Ne ću da ih gladne otpustim kući, da ne oslabe na putu“ (Mat. 15, 32.).

Učini dakle sa mnom ovako, kad si sebe ostavio u sakramentu vjernicima za utjehu.

Jer ti si slatka okrepa duši i tko te dostojno blaguje, bit će dionik i baštinik vječne slave.

Jer meni, koji tako često posrćem i griješim, tako brzo mlitav postajem i sustajem, potrebno je da se čestim molitvama, ispovijedima i primanjem svetoga tijela tvojega obnavljam, čistim i užižem,

da predugim uzdržavanjem možda ne skrenem od svete odluke.

3. „Jer je srce čovječje sklono na zlo od mladosti svoje“ (I. Moj. 8, 21.), i ako ne pomogne Božji lijek, čovjek brzo srne u gore.

Dakle sv. pričest odvraća od zla i krijepi u dobru.

Jer ako sam sada tako često nemaran i mlak, kad se pričešćujem ili kad služim, što bi bilo, da ne uzimam lijeka i da ne tražim tako velike pomoći?

I premda nijesam svaki dan sposoban da se pričestim, niti dobro spreman da služim, ipak ću nastojati da u zgodno vrijeme primim Božja otajstva i da budem dionikom tolike milosti.

Jer je vjernoj duši, dok je daleko od tebe u smrtnom tijelu, to glavna utjeha, da na Boga svoga češće misli i ljubimca svoga pobožna srca prima.

4. O divne li ljubavi tvoje, koje si nas udostojio, gdje si ti Gospode Bože, stvoritelju i oživljavatelju sviju duhova, izvolio doći k duši siromašici i s cijelim božanstvom svojim i čovječanstvom gladnu je nahraniti!

O srećna srca i blažene duše, koja je dostojna

pobožno primiti tebe, Gospoda Boga svoga, i primajući tebe napuniti se duševne radosti.

O kako velika uzima Gospodina, kako mila uvodi gosta, kako ugodna prima druga, kako vjerna prihvaća prijatelja, kako lijepa i plemenita grli zaručnika, kojega treba ljubiti nada sve, koji su nam mili, i nada sve, što se može željeti!

Neka zamuknu pred licem tvojim, preslatki ljubimče moj, nebo i zemlja i sav ures njihov, jer što imadu slave i časti, imadu je, jer ih je tvoja darežljivost toga udostojila, a ne će doći do časti imena tvojega „čijoj mudrosti nema mjere“ (Ps. 146, 5.).

GLAVA IV.

Mnoge se milosti dijele onima, koji se pobožno pričešćuju.

Glas učenikov.

1. Gospode Bože moj, preteci slugu svojega blagoslovima sladosti svoje, da uzmognem dostojno i pobožno pristupiti k tvojemu uzvišenomu sakramentu.

Pobudi srce moje prema sebi i izbavi me iz teška mrtvila. Pohodi me spasenjem svojim, da

duhom okusim sladost tvoju, koje je ovaj sakramenat pun puncat.

Prosvijetli takogjer oči moje, da gledaju toliku tajnu, i okrijepi me, da je vjerujem vjerom živom.

Jer to je djelo tvoje, nije sila ljudska; tvoja je to sveta naredba, a nije ljudski izum.

Jer nema nikoga, koji bi bio sam po sebi sposoban to shvatiti i razumjeti, jer nadilazi i angjelsko oštroumlje.

A gdje ću ja nedostojan grješnik, prah i pepeo, moći ispitati i dokučiti takovu tajnu?

2. Gospode, u prostoti srca svojega, u dobroj tvrdoj vjeri, i po zapovijedi tvojoj pristupam k tebi s ufanjem i poštovanjem; i zaisto vjerujem, da si ti nazočan ovdje u sakramentu, Bog i čovjek.

Dakle hoćeš da te primim i da se s tobom u ljubavi sjedinim.

Zato molim tvoju blagost i zato prosim, da mi dadeš tu osobitu milost, da se sav u tebi rastopim i s ljubavi prelijem, i da se ne brinem više ni za kakvu drugu utjehu.

Jer najviši i najdostojniji ovaj sakramenat spasenje je duši i tijelu, lijek svakoj duhovnoj slabosti, kojim se liječe grijesi moji, strasti obuzdavaju, napasti svladavaju ili umanjuju; veća se

milost ulijeva, začeta krepost umnaža, vjera krijepi, ufanje jača, ljubav raspaljuje i širi.

3. Jer mnoga si dobra udijelio i još ih počesto dijeliš u sakramentu ovome milima svojim, kad se pobožno pričešćuju, Bože moj, koji primaš dušu moju, ispravljaš slabost ljudsku i svaku unutrašnju utjehu podaješ.

Jer im mnogu utjehu ulijevaš protiv svakojakih nevolja, i kad sasvim klonuše, ti ih podižeš do ufanja u svoju zaštitu i kao novom milošću iznutra ih oporavljaš i rasvjetljuješ, te oni, koji su prije bili bojazljivi i nijesu ćutjeli ljubavi prije pričesti, poslije okrijepljeni jelom i pićem nebeskim nalaze, da su se na bolje promijenili.

A zato si tako darežljiv s odabranicima svojim, da pravo spoznaju i očevidno iskuse, koliko su slabi sami sobom, a koliko dobrote i milosti tobom postižu.

Jer su sami sobom hladni, tvrdi i nepobožni, a po tebi postaju gorljivi, bodri i pobožni.

Jer tko pristupajući ponizno k izvoru sladosti ne će malo sladosti odanle ponijeti?

Ili tko stojeći uz silan oganj da se malo uza nj ne ogrije?

A ti si uzor svagda pun i prepun, oganj, koji svegjer gori, a nikad ne dogori.

4. Zato ako mi nije dopušteno crpsti iz puna izvora i piti do grla, pristavit ću ipak usta svoja k otvoru nebeske cijevi, da bar malu kapljicu odanle srknem, da žegj svoju ugasim i posve ne usahnem.

I ne mogu li još biti sav nebeski i tako ognjevit kao Herubin i Serafin, ipak ću uznastojati oko pobožnosti i kušat ću srce svoje pripraviti, da bar mali plamičak božanskoga ognja dobijem primajući ponizno životvorni sakramenat.

A čega mi god nedostaje, to ti, dobri Isuse, Spasitelju presveti, mjesto mene potpuni ljubazno i milostivo, koji si sve izvolio k sebi pozvati govoreći: „Dogjite k meni svi, koji ste umorni i natovareni, i ja ću vas okrijepiti“ (Mat. 11, 28.).

5. Ja se zaisto trudim u znoju lica svojega, bol mi srce muči, grijesi me tište, napasti uznemiruju, mnoge me zle strasti sapinju i tlače, a nikoga nema, da pomogne; nikoga, da me oslobodi i spase osim tebe, Gospode Bože, Spasitelju moj, komu povjeravam sebe i sve svoje, da me čuvaš i dovedeš u život vječni.

Primi me na hvalu i slavu imena svojega, koji si mi spremio tijelo svoje i krv za hranu i piće.

Daj, Gospode Bože, Spasitelju moj, da često pristupajući tvojemu otajstvu raste žar pobožnosti moje.

GLAVA V.

O dostojanstvu svetoga sakramenta i o staležu svećeničkom.

Glas ljubimčev.

1. Da si čist kao angjeo i svet kao sveti Ivan Krstitelj, ne bi bio dostojan primati ovaj sakramenat ni upravljati njime.

Jer to nijesu zasluge ljudske, što čovjek posvećuje sakramenat Hristov i upravlja njime i uzima za hranu hljeb angjelski.

Veliko je to otajstvo i veliko dostojanstvo svećeničko, jer je njima dano, što nije dopušteno angjelima.

Jer samo svećenici zakonito u crkvi regjeni imadu vlast prikazivati i posvećivati tijelo Hristovo.

Svećenik je sluga Božji, koji se služi riječju Božjom po zapovijedi i odredbi Božjoj, a Bog je tu glavni pročelnik i nevidljivi tvorac, ko-

jemu je sve podloženo po volji i pokorno po zapovijedi.

2. Zato više treba da vjeruješ Bogu svemogućemu u ovom presvetom sakramentu nego svojim sjetilima ili kakovu vidljivu znamenju.

Zato valja sa strahom i poštovanjem pristupati k ovomu djelu.

Pazi dakle i gledaj, čija ti je služba predana polaganjem ruku biskupovih.

Gle, postao si svećenik i posvećen si, da otpravljaš službu Božju; sada gledaj, da vjerno i pobožno, u svoje vrijeme, prinosiš Bogu žrtvu i da se sam pokažeš neprijekoran.

Nijesi oblakšao svoje breme, nego si već privezan užom vezom stege i vezan si na veću i potpuniju svetost.

Svećenik treba da je urešen svim krepostima i drugima valja da pruža izgled dobra života.

Njemu nema života sa svjetinom i po općenim putovima ljudskim nego s angjelima na nebu ili sa savršenim ljudma na zemlji.

3. Svećenik, svetom odjećom odjeven, vrši službu Hristovu, da se za se i za sav narod ponizno i smjerno Bogu moli.

Pred sobom i za sobom ima znamenje križa

Gospodnjega, da se neprestano sjeća muke Hristove. Pred sobom nosi križ na misnici, da marljivo motri stope Hristove i da ih gorljivo nastoji slijediti.

Za sobom ima znak križa, da neprilike, što ih od drugih trpi, Boga radi blago podnese.

Pred sobom nosi križ, da žali svoje grijehe, a ostrag, da i tugje sažaljavajući oplakuje i da je sebi svijestan, da je postavljen posrednikom megju Bogom i grješnicima.

I neka ne sustane moliti i svetu žrtvu prinositi, dok ne bude dostojan zadobiti milost i milosrgje.

Kad svećenik služi, Boga časti; angjele veseli, crkvu nazigjuje, žive pomaže, mrtvima pribavlja pokoj i sebe čini dionikom sviju dobara.

GLAVA VI.

Sto treba činiti prije pričesti?

Glas učenikov

1. Kad promatram, Gospode, dostojanstvo tvoje i svoje ništavilo, sav se tresem i u sebi smućujem.

Jer ako ne pristupim, bježim od života; a ako se nedostojno približim, uvrijedit ću te.

Dakle što da učinim, Bože moj, pomoćniče i svjetniče moj u nevoljama?

2. Ti me nauči pravomu putu; predloži kratku koju vježbu, prikladnu za svetu pričest.

Jer je korisno znati, kako pobožno i smjerno treba da pripravljam srce svoje, da sebi na spasenje primim tvoj sakramenat ili da takogjer prikazujem tako veliku i božanstvenu žrtvu.

GLAVA VII.

Ispituj svoju savjest i odluči se popraviti.

Glas ljubimčev.

1. Nada sve s najvećom poniznošću u srcu i smjernim poštovanjem, s potpunom vjerom i pobožnom namjerom, da časti Bogu, treba da svećenik Božji pristupa, da prikazuje ovaj sakramenat, njim upravlja i uzima ga.

Marljivo ispituj svoju savjest i koliko možeš, uz pravu skrušenost i poniznu ispovijed peri je i čisti, da ništa ne imaš teško i da ni za što ne znaš, što bi te grizlo i što bi ti branilo slobodan pristup.

Zamrzi na sve svoje grijehe uopće, a za svakidanje prestupke još napose da ti je žao i tuga.

I ako vrijeme dopusti, priznaj u skrovištu srca svojega pred Bogom sve nevolje svojih strasti.

2. Uzdiši i žali, što si još tako puten i svjetovni, što još nijesi strasti obuzdao, što si tako pun požudnih nagona.

Tako malo paziš na izvanja ćutila i tako se često pleteš u mnoge tašte utvare.

Tako si mnogo sklon onomu, što je izvanje, a tako nemaran prema onome, što je unutrašnje.

Tako si brzo spreman na smijeh i razuzdanost, a tako teško na plač i savršenost.

Tako si brz na ono, što je lakše i godi tijelu, a tako spor za oštrinu i gorljivost.

Tako si radoznao da čuješ što novo i vidiš lijepo, a tako lijen da prioneš za onim, što je nisko i neznatno.

Tako si lakom na mnogo imanje, tako skup za davanje, tako tvrd držeći svoje.

Tako si nesmotren govoreći, tako neuspregnut mučeći.

Tako neuredna vladanja, tako neotesana djelovanja.

Tako si pohlepan za jelom, tako gluh za riječ Božju.

Tako si brz počivati, tako spor raditi.

Tako budan za bajke, a tako sanljiv za sveto bdjenje.

Tako hitiš k svršetku, a tako malo mariš paziti.

Tako si nemaran moleći časove, tako mlak kod mise, tako suh kod pričesti.

Tako se brzo rastreseš, tako si rijetko potpuno sabran.

Tako se brzo raspališ, tako lako drugomu zamjeriš.

Tako si nagao osuditi, tako oštar ukoriti.

Tako si veseo u sreći, tako slab u nesreći.

Tako često mnoge dobre odluke stvaraš, a malo ih izvršuješ.

3. Kad ove i druge pogrješke svoje s bolom i uz veliku mržnju na svoju slaboću ispovjediš i oplačeš, tada tvrdo odluči popraviti svoj život i bolje napredovati.

Zatim se potpuno odreci i sa svom se voljom prikaži na čast imena mojega na žrtveniku srca svojega žrtvom paljenicom neprestanom, to jest dušu i tijelo vjerno mi izruči.

Da i tako budeš vrijedan dostojno pristupiti, da Bogu žrtvu prineseš, i sakramenat tijela mojega sebi na spasenje primati.

4. Jer nema prikaza dostojnijega i većega za-

dovoljenja za otpuštanje grijeha, nego ako samoga sebe čisto i potpuno uz prikaz tijela Hristova kod mise i pričesti Bogu prineseš.

Ako čovjek učini, što može, i ako se pravo pokaje, kadgod k meni pristupi, da dobije oproštenje i milost:

„Tako ja bio živ, govori Gospod, ja ne ću smrti grješnikove, nego više da se obrati i živi (Ezek. 34, 11), jer se više ne ću opominjati njegovih grijeha“, nego će mu se svi oprostiti.

GLAVA VIII.

O prikazivanju Hristovu na križu i o svojem odricanju.

Glas ljubimčev.

1. Kako sam ja sebe samoga raspetih na križu ruku i gola tijela za tvoje grijehe Bogu Ocu dragovoljno prikazao, te u meni nije ništa ostalo, što ne bi prešlo u žrtvu Božjega pomirenja:

Tako treba da i ti sebe samoga svaki dan kod mise sa svim silama i težnjama svojim, što srdačnije možeš, dragovoljno meni prikažeš kao čistu i svetu žrtvu.

Što više od tebe tražim, nego da mi se nastojiš posve predati?

Štogod daješ osim sebe, ne marim, jer ne ištem tvojega dara nego tebe.

2. Kako ti ne bi bilo dosta da sve imaš, a mene nemaš, tako ne će moći ni meni biti milo, štogod dadeš, ako sebe ne prikažeš.

Prikaži se meni i svega se podaj Boga radi, pa će prikaz biti mio.

Evo ja sam se sav prikazao Ocu za tebe; dao sam takogjer cijelo tijelo i krv svoju za hranu, da budem sav tvoj i ti da ostaneš moj.

A ako se osloniš na sebe samog, te se dragovoljno ne prikažeš prema mojoj volji, nije prikaz potpun i ne će biti megju nama potpuna jedinstva.

Dakle ako hoćeš postići slobodu i milost, prije sviju svojih djela treba da sebe samoga svojevoljno predaš u ruke Božje.

Zato je tako malo rasvijetljenih i iznutra slobodnih, jer se ne umiju sami sebe posve odreći.

Tvrda je moja riječ: „Tko se ne odreče svega, ne može biti moj učenik“ (Luka 14, 33.). Dakle ako ti želiš biti učenikom mojim, prikaži mi sebe samoga sa svima svojim težnjama.

GLAVA IX.

Sebe i sve svoje valja Bogu prikazati i za sve se moliti.

Glas učenikov.

1. Gospode, sve je tvoje, što je na nebu i što je na zemlji.

Želim sebe samoga tebi dragovoljno prikazati i uvijek ostati tvojim.

Gospode, u prostoti srca svojega danas ti se prikazujem za slugu vječnoga, za poslušnost i žrtvu vjekovite hvale.

Primi me s ovim svetim prikazom svojega dragocjenoga tijela, što ti ga danas prikazujem u nazočnosti angjela, koji su nevidljivi uza me, da bude meni i cijelomu narodu tvojemu na spasenje.

2. Gospode, prikazujem ti na mirovnom žrtveniku tvome sve grijehe i prestupke svoje, što sam ih počinio pred tobom i svetim angjelima tvojim od dana, kad sam prvom mogao sagriješiti, do ovoga časa; da ti sve jednako spališ i sažežeš ognjem ljubavi svoje i izbrišeš sve ljage mojih grijeha; i da očistiš savjest moju od svakoga prestupka, te mi povratiš milost svoju, koju sam iz-

gubio griješeći, potpuno mi sve opraštajući i primajući me milostivo k cjelivu mira.

3. Što mogu učiniti za svoje grijehe nego ih ponizno plačući ispovjediti i neprestano tvoju milosrdnost prositi?

Molim te, usliši me milostivo, gdje uz tebe stojim, Bože moj.

Silno mrzim na sve svoje grijehe i ne ću ih nikad više učiniti, već se za njih kajem i kajat ću se, dok sam živ, spreman pokoru činiti i zadovoljiti, koliko mogu.

Otpusti mi, Bože moj, otpusti grijehe moje svetoga radi imena svojega; spasi dušu moju, koju si dragocjenom krvlju svojom otkupio.

Evo predajem se milosrgju tvojemu, izručujem se rukama tvojim.

Postupaj sa mnom po dobroti svojoj, a ne po mojoj zloći i krivici.

4. Prikazujem ti i sva dobra svoja, premda ih je veoma malo i nesavršena su, da ih ti popraviš i posvetiš, da ti omile i ugode i da ih svagda na bolje navratiš, pa i mene, lijena i nekorisna čovuljka, privedeš k blaženu i časnu svršetku.

5. Prikazujem ti i sve pobožne želje duševnih ljudi, potrebe roditelja, prijatelja, braće, sestara i

svijeh milih svojih, i sviju onih, koji su meni ili drugima dobro učinili poradi ljubavi k tebi:

I koji su željeli i molili od mene, da prikažem molitve i mise za njih i za sve njihove, bili oni još u životu ili su se već rastavili s ovim svijetom.

Da svi ućute, kako im dolazi pomoć milosti tvoje, dar utjehe, kako ih štitiš od pogibli i oslobagjaš od kazni, te da izbavljeni od svakoga zla tebi veselo uzvišenu hvalu daju.

6. Prikazujem ti takogjer molitve i žrtve mirovne, osobito za one, koji su me čimgod uvrijedili, ražalostili ili prekorili, ili su mi nanijeli kakovu štetu ili teškoću.

I za sve one, koje sam kad ražalostio, smeo, bio im tegotan i sablaznio ih riječima, činom, znajući ili ne znajući, da nam svima oprostiš grijehe naše i uzajmične uvrede.

Uzmi, Gospode, iz srdaca naših svaku sumnju, ljutinu, srdnju i razdor, i sve, što može povrijediti ljubav i bratsku pažnju smanjiti.

Smiluj se, Gospode, smiluj se na one, koji mole tvoje milosrgje, daj milost onima, koji je trebaju, pa učini, da tako živimo, da budemo dostojni uživati tvoju milost i da idemo k životu vječnomu. Amen.

GLAVA X.

Svetu pričest ne valja lako propustiti.

Glas ljubimčev.

1. Često se valja utjecati k izvoru milosti i božanskoga milosrgja, k izvoru dobrote i sve čistoće, da se uzmogneš izliječiti od strasti svojih i pogrješaka i da zaslužiš postati jači i oprezniji protiv sviju napasti i pletaka gjavolskih.

Neprijatelj znajući, kakva je korist i kolik lijek u svetoj pričesti, na svaki način i svakom zgodom nastoji pobožne vjernike, koliko može, odbiti i zapriječiti.

2. Jer kad se neki na svetu pričest spremaju tada ih sotona grgje napastuje.

Jer taj zli duh (kako se piše u knjizi Jobovoj) dolazi megju sinove Božje, da ih svojom običnom nevaljalštinom smete ili ih odviše uplaši i zabuni, ne bi li njihovu težnju smanjio ili im vjeru navalom oduzeo, da možda ili uopće pričest ostave ili mlaki pristupe.

Ali ne treba ništa mariti za lukavstva i utvare njegove, makar da su kako ružne i strašne, već sve utvare valja na njegovu glavu natrag odbiti.

Treba ga prezreti jadna i izružiti, niti valja zbog njegovih nasrtanja i uzmućivanja propustiti svetu pričest.

3. Često takogjer smeta i prevelika briga za pobožnost i strah neki od ispovijedi.

Radi po savjetu mudrih ljudi i okani se straha i bojazljivosti, jer to smeta milosti Božjoj i ruši pobožnost duše.

Ne propusti svete pričesti zbog kakove malene smetnje ili teškoće, nego idi brže na ispovijed i sve uvrede drugima rado opraštaj.

Ako si pak ti koga uvrijedio, ponizno moli za oproštenje i Bog će ti rado oprostiti.

4. Što koristi dugo odgagjati ispovijed ili svetu pričest odlagati?

Očisti se što prije, brzo izbaci otrov, žuri se primiti lijek i bolje ćeš se ćutjeti, nego da dugo odgagjaš.

Ako danas zbog toga propustiš, sjutra će možda drugo što veće izaći, i tako bi se mogao dugo od pričesti odvraćati i sve neprikladnijim postajati.

Što brže možeš, otresi se sadašnje teškoće i lijenosti, jer ništa ne pomaže dugo biti u tjeskobi,

*

dugo živjeti u smetnji i zbog svakidašnjih prepreka dijeliti se od božanskoga.

Šta više silno škodi dugo odlagati pričest, jer takovo odlaganje obično donosi i tešku mlohavost.

Na žalost gdjekoji mlaki i razuzdani rado odgagjaju ispovijed i svetu pričest zato žele odlagati, da ne budu dužni bolje se čuvati.

5. Jao, kako malo imadu ljubavi i slabu pobožnost oni, koji svetu pričest tako lako zapuštaju!

Kako je srećan onaj i Bogu prijatan, koji tako živi i u takovoj čistoći svoju savjest čuva, da bi svaki dan bio spreman i voljan pričestiti se, kad bi smio i kad bi mogao bez ukora.

Ako se tko katkad ustegne zbog poniznosti ili mu smeta opravdan razlog, valja ga pohvaliti zbog poštovanja.

Ali ako se potkrade mlohavost, sam treba da se potiče i čini, što može, a Gospod će biti u pomoć želji njegovoj zbog dobre volje, na koju osobito gleda.

6. A ako je zakonito zapriječen, svagda će imati dobru volju i pobožnu namjeru pričestiti se, i tako ne će ostati bez ploda sakramenta.

Jer svaki pobožan čovjek može svaki dan i svaki čas pristupiti k duhovnoj pričesti Hristovoj spasonosno i bez smetnje.

A ipak u neke dane i u odregjeno vrijeme treba da prima u sakramentu tijelo svojega Otkupitelja sa srdačnim poštovanjem i treba da više pazi na Božju hvalu i čast, nego da traži svoju utjehu.

Jer toliko se puta duhovno pričešćuje i nevidljivo krijepi, kolikogod puta pobožno promatra otajstvo Hristova utjelovljenja i muku, te se raspaljuje ljubavlju prema njemu.

7. Tko se inače ne sprema nego pred svetkovinu ili kad ga običaj goni, počesto će biti nespreman.

Blažen, tko se Gospodu prikazuje kao žrtva, kolikogod puta služi svetu misu ili se pričešćuje.

Ne budi služeći misu odviše spor ni brz, već se drži dobrog općenog običaja onih, s kojima živiš.

Ne smiješ drugima biti težak i dosadan, već treba da se držiš općenog puta, kako su stari uredili; i više služi na korist drugima nego svojoj pobožnosti ili sklonosti.

GLAVA XI.

Tijelo Hristovo i sv. Pismo veoma je potrebno vjernoj duši.

Glas učenikov.

1. Preslatki Isuse Gospodine, kolika je slast bogoljubivoj duši, kad s tobom blaguje na gozbi tvojoj; gdje joj se ne nudi drugo jelo nego ti jedini ljubimac njezin, što ga želi nad sve želje srca svoga.

I meni bi doista slatko bilo pred tobom duboko ganutu suze roniti i s pobožnom Magdalenom noge ti suzama kvasiti.

Ali gdje je ta pobožnost, gdje obilno izlijevanje svetih suza?

Zaisto pred tobom i pred angjelima tvojim cijelo srce moje trebalo bi da gori i od radosti plače.

Jer si mi u sakramentu u istinu nazočan, premda si pod tugjom prilikom sakriven.

2. Jer mi oči ne bi mogle podnijeti, da te gledam u tvojoj vlastitoj i božanskoj jasnoći, ali niti cio svijet ne bi podnio sjajnosti slave veličanstva tvojega.

Dakle u tome se obazireš na slabost moju, kad se sakrivaš pod sakramentom.

Komu se angjeli klanjaju u nebu, imam ga zaisto i klanjam mu se, ali ja za sada još u vjeri, a oni u obličju i bez zastora.

Treba da budem zadovoljan svjetlošću prave vjere i u njoj da hodam, dok ne svane dan vječne jasnoće i dok ne zamaknu sjene prilika.

„A kad dogje, što je savršeno“ (1 Kor. 13, 10), prestat će potreba sakramenata, jer blaženi u nebeskoj slavi ne trebaju sakramentalnoga lijeka.

Jer se bez kraja i konca vesele u nazočnosti Božjoj gledajući licem u lice slavu njegovu; i od svjetlosti u svjetlost nedokučljivoga Božanstva pretvoreni kušaju Riječ Božju, koja je postala tijelom, kako je „bila od početka (1. Iv. 1, 1) i ostaje do vijeka“ (I. Petr. 1, 25).

3. Sjećajući se ovih čudesa, veoma mi mrska izlazi i svaka duhovna utjeha, jer dok Gospoda svojega ne vidim jasno u slavi njegovoj, ništa ne držim do svega, što na svijetu gledam i slušam.

Ti si mi svjedok, Bože, da me ništa ne može utješiti, nikakovo stvorenje umiriti do ti, Bože moj, koga želim vječno promatrati.

Ali to ne može biti, dok sam u ovoj smrtnosti.

Zato treba da se veoma ustrpim i tebi se podložim u svakoj želji.

Jer i sveci tvoji, Gospode, koji se već s tobom raduju u kraljevstvu nebeskom, dok su živjeli, u vjeri su i velikom ustrpljenju očekivali dolazak tvoje slave. Što su oni vjerovali, i ja vjerujem; čemu su se oni nadali, tomu se i ja nadam; kamo su oni došli, po milosti tvojoj uzdam se da ću i ja doći.

Megjutim ću hodati u vjeri okrijepljen primjerima svetačkim.

Imat ću i svete knjige za utjehu i ogledalo životu, a nada sve to presveto tijelo tvoje za osobit lijek i utočište.

4. Jer dvoje ćutim da mi je najvećma potrebno u ovom životu, bez česa ne bih mogao podnijeti ovoga jadnoga života.

U tamnici ovoga tijela držanu priznajem da mi nedostaje dvoga, naime jela i svjetlosti.

Zato si mi dao slabiću sveto tijelo svoje za okrepu duši i tijelu i postavio „svjetiljku nogama mojim riječ tvoju“ (Ps. 118, 205.).

Bez toga dvoga ne bih mogao dobro živjeti, jer je riječ Božja svjetlost duši mojoj i sakramenat tvoj kruh životu.

Može se takogjer reći, da su to dva stola, postavljena s ovu i onu stranu u riznici svete crkve.

Jedno je stol svetoga žrtvenika s kruhom svetim, to jest s dragocjenim tijelom Hristovim.

Drugo je stol božanskoga zakona, u kojem je sveti nauk, što uči pravu vjeru i pouzdano vodi unutar za zastor, gdje je svetinja nad svetinjama.

Hvala ti, Isuse Gospodine, svjetlosti vječnoga vidjela, za stol svetoga nauka, što si nam ga spremio po slugama svojim prorocima, apostolima i drugim učiteljima.

5. Hvala ti, Stvoritelju i Otkupitelju ljudi, koji si, da cijelomu svijetu pokažeš ljubav svoju, priredio veliku gozbu, na kojoj si ponudio za blagovanje ne janje, koje je prilika, već svoje presveto tijelo i krv: razveseljavajući sve vjerne svetom gozbom i napajajući ih spasonosnim kaležem, u kom su sve rajske slasti, i s nama se goste sveti angjeli, ali blaženije i ugodnije.

6. O kako je velika i časna služba svećenikâ, kojima je dano Gospoda veličanstva svetim rije-

čima posvećivati, usnama blagosiljati, rukama držati, svojim ga ustima uzimati i drugima dijeliti!

O kako čiste treba da su one ruke, kako čista usta, kako sveto tijelo, kako neoskvrnjeno srce svećenika, ka kojemu toliko puta ulazi početnik čistoće!

Iz usta svećenika, koji tako često prima Hristov sakramenat, ne smije izaći ništa nego sveta, poštena i korisna riječ.

7. Oči da su nedužne i stidljive, koje običavaju gledati tijelo Hristovo, ruke čiste i k nebu uzdignute, koje obikoše ticati Stvoritelja neba i zemlje.

Svećenicima se napose govori u zakonu: „Budite sveti, jer sam ja svet Gospodin, Bog vaš“ (III. Mojs. 19, 2).

8. Pomozi nam milost tvoja, svemogući Bože, da mi, koji smo primili službu svećeničku, uzmognemo tebi dostojno i pobožno služiti u svoj čistoći i dobre savjesti.

I ako ne možemo tako nedužno živjeti, kako bi trebalo: dopusti nam bar, da dostojno oplakujemo zla, što smo ih počinili, i da ti u duhu poniznosti i uz odluku dobre volje u napredak gorljivije služimo.

GLAVA XII.

Tko se želi pričestiti Hristom, treba da se s velikom pomnjom pripravi.

Glas ljubimčev.

1. Ja sam, koji ljubim čistoću i dajem svaku svjetost.

Ja ištem čisto srce i ondje je mjesto počivanju mome.

Pripravi mi blagovaonicu veliku prostrtu i kod tebe ću uskrsovati s učenicima svojim.

Ako hoćeš, da k tebi dogjem i kod tebe ostanem, „očisti stari kvas“ (III. Mojs. 19, 2.) i pometi stan srca svojega.

Ukloni sav svijet i svu vrevu grijehova: sjedi kao vrabac bez druga na krovu i u gorčini duše svoje razmišljaj o prestupcima svojim.

Jer svatko, tko ljubi, sprema milomu ljubimcu svome najbolje i najljepše mjesto, jer se po tom poznaje ljubav onoga, tko prima ljubimca.

2. Ali znaj, da po zasluzi svojega rada ne možeš zadovoljiti ovu pripravu, sve da se cijelu godinu pripravljaš i da nemaš ništa drugo na pameti.

Nego samo iz moje ljubavi i milosti dopušta

ti se pristupiti k stolu mojemu, kao da je siromah pozvan na gozbu bogataševu, a nema ničim drugim da vrati dobročinstva njegova, nego da se ponizi i da mu zahvali.

Čini, koliko možeš, i pomnjivo čini: ne iz običaja, ne iz nužde, već sa strahom i poštovanjem i ljubavlju primaj tijelo miloga Gospodina Boga, koji je izvolio k tebi doći.

Ja sam onaj, koji sam te pozvao; ja sam zapovjedio, da bude; ja ću potpuniti, česa ti nedostaje: dogji i primi me.

3. Kad dijelim milost pobožnosti, zahvali Bogu svome, ne što si dostojan, nego jer sam se smilovao na te.

Ako nemaš gorljivosti, pa se ćutiš odviše suhim, prioni uz molitvu, uzdiši i kucaj, pa ne prestani, dok ne zaslužiš primiti mrvu ili kap spasonosne milosti.

Ti mene trebaš, ja tebe ne trebam.

I ti ne dolaziš mene posvetiti, već ja dolazim tebe posvetiti i popraviti.

Ti dolaziš, da se po meni posvetiš i sa mnom sjediniš; da primiš novu milost i da se iznova na popravljanje raspališ.

Nemoj zanemariti ovu milost, već pripravljaj

sa svom pomnjom srce svoje i k sebi uvedi ljubimca svojega.

4. Ali treba da se ne samo prije pričesti spremiš na pobožnost, nego da se brižljivo i uzdržiš u njoj, pošto si primio sakramenat. I ne traži se poslije manje čuvanja nego prije pobožne priprave; jer ako se poslije dobro čuvaš, s tim se opet najbolje pripravljaš, da postigneš veću milost.

Jer po tom izlazi čovjek veoma nesposoban, ako se odmah odviše poda izvanjim utjehama.

Čuvaj se mnogo govoriti, ostani nasamo i uživaj Boga svojega; jer onoga imadeš, koga ti ne može sav svijet oteti.

Ja sam onaj, kojemu treba da se sav predaš; tako da više ne živiš u sebi nego u meni bez svake brige.

GLAVA XIII.

Pobožna duša treba da iz svega srca teži na združenje s Hristom u sakramentu.

Glas učenikov.

1. Tko bi mi dao, Gospode, da tebe sama nagjem i da ti otvorim cijelo srce svoje, i da te uživam, kako želi duša moja, da me već

nitko ne prezire (Pj. nad pj. 8, 1.) i da me nikoje stvorenje ne gane ili ne gleda, nego ti sam meni da govoriš, a ja tebi, kako obično govori ljubimac s ljubimcem i prijatelj se s prijateljem zabavlja.

To molim i želim, da se sav s tobom sjedinim i da srce svoje otkinem od svega, što je stvoreno, i da se primajući svetu pričest i često služeći misu više naučim naslagjivati onim, što je božansko i vječno.

Ah Gospode Bože, kad ću se s tobom posve sjediniti, u tebi nestati i sebe posve zaboraviti?

Budi ti u meni, a ja u tebi; i dopusti, da tako jedno ostanemo.

2. Ti si zaisto „moj ljubimac, izabran izmegju tisuća“ (Pj. nad pj. 5, 10.), u kojem je moja duša rada živjeti u sve dane života svojega.

Ti si zaisto mirotvorac moj, u kome je najveći mir i pravi pokoj, a izvan tebe je muka i bol i neizmjerna bijeda.

„Ti si zaisto Bog skroviti“ (Isaija 45, 15.); i ti ne vijećaš s bezbožnicima, već se razgovaraš s poniznima i prostima.

„O kako je ugodan, Gospode, duh tvoj“ (Mudr. 12, 1.), koji izvoljavaš sinove kri-

jepiti najslagjim kruhom, što s neba silazi, da pokažeš svoju ljubaznost k njima.

Zaisto nema drugoga naroda tako velikoga, „koji bi imao bogove, što bi mu se primicali kao ti, Bože naš, što si blizu“ (V. Mojs. 4, 7.) svim vjernima svojim; kojima se daješ za hranu i uživanje, da ih svaki dan tješiš i da im srce k nebu pridižeš.

3. Jer koje je drugo pleme tako slavno kao narod kršćanski?

Ili koje je stvorenje pod nebom tako ljubljeno kao duša pobožna, u koju ulazi Bog, da je hrani slavnim svojim mesom?

O neizrečene milosti, o divna izvoljavanja i ljubavi neizmjerne, što je osobito udijeljena čovjeku!

A što ću dati Gospodu za uzdarje za tu milost, za tako veliku ljubav?

Nema ništa ugodnije, što bih mogao dati, nego da srce svoje posve poklonim Bogu svome i s njim svesrdno združim.

Tada će zaigrati sve, što je u meni, kad se potpuno s Bogom sjedini duša moja.

Tada će mi reći: „Ako ti hoćeš biti sa mnom, ja hoću da budem s tobom“. A ja

ću mu odgovoriti: „Izvoli, Gospode, ostati sa mnom, a ja ću rado biti s tobom“.

To je sva želja moja, da mi se srce s tobom sjedini.

GLAVA XIV.

Kako gdjekoji pobožni ljudi gore od želje za tijelom Hristovim.

Glas učenikov.

1. „O kako je veliko obilje slasti tvoje, Gospode, što si je sačuvao za one, koji te se boje! (Ps. 30, 20.).

Kad se sjetim, Gospode, nekih pobožnih ljudi, koji pristupaju k tvome sakramentu s najvećom pobožnošću i ljubavi, tada se počesto u sebi smućujem i stidim, što tako mlako i hladno pristupam k žrtveniku tvome i stolu svete pričesti.

Što tako suh ostajem i bez ganuća u srcu; što nijesam sav raspaljen pred tobom, Bogom svojim; i što nijesam tako silno zanesen i ganut, kakono bijahu mnogi pobožni ljudi, koji se nijesu mogli od suza uzdržati zbog silne želje za pričešću i žive ljubavi u srcu.

Nego su jednako ustima srca i tijela srdačno hlepili za tobom, izvorom živim, Bože, ne mogući

inače utažiti i zatomiti gladi, već ako bi primili tijelo tvoje sa svom slašću i duhovnom požudom.

2. Žarke li vjere njihove, dovoljna dokaza svete nazočnosti tvoje!

Jer oni u istinu poznaju Gospoda svoga u lamanju kruha, kojima srce tako živo gori u njima s Isusa, koji hoda s njima.

Često je od mene daleko takova težnja i pobožnost, tako silna ljubav i žar.

Budi mi milostiv, Isuse dobri, slatki i blagi; dopusti siromašnomu prosjaku tvome, da bar katkad u svetoj pričesti osjeti nešto od srdačne ljubavi tvoje, da mi se vjera bolje okrijepi, ufanje u dobrotu tvoju poraste i ljubav jednom potpuno užgana okusivši nebesku manu nikad ne ugasne.

3. A milosrgje je tvoje jako i željenu mi milost udijeliti i milostivo me pohoditi u duhu žarke ljubavi, kad dogje dan tvoje mile volje.

I ako ne gorim tolikom željom tvojih tako osobitih ugodnika, ipak po milosti tvojoj imam želju one velike raspaljene želje moleći i žudeći, da postanem dionikom sviju takovih žarkih ljubitelja tvojih i da se pribrojim k njihovu svetom društvu.

GLAVA XV.

Milost se pobožnosti stječe poniznošću i odricanjem samoga sebe.

Glas ljubimčev.

1. Milost pobožnosti treba da živo tražiš, željno moliš, strpljivo i pouzdano očekuješ, zahvalno primaš, ponizno čuvaš, marljivo s njom radiš i Bogu da prepustiš rok i način višnjega pohoda, dok ne dogje.

Osobito treba da se poniziš, kad malo pobožnosti ćutiš ili je ništa ne ćutiš u srcu; ali ne valja ti odviše duhom klonuti i neumjereno se ražalostiti.

Bog često daje za tili čas, što je kratio dugo vremena.

Katkad daje na koncu, što je na početku molitve oklijevao dati.

2. Da se milost svagda brzo daje i po želji dogje, slab je čovjek ne bi mogao lako podnijeti.

Zato valja milost pobožnosti iščekivati u dobroj nadi i poniznoj strpljivosti. A sebi pripisuj i svojim grijesima, ako se ne da ili se i skrovito oduzme.

Katkad štogod maleno smeta milosti i sakriva

je; ako ne valja prije velikim, a ne malenim zvati ono, što smeta tolikomu dobru.

I kako to maleno ili veliko ukloniš i potpuno svladaš, bit će, što si molio.

3. Jer odmah, kako se Bogu iz svega srca predaš ili kako ne ćeš ovo ili ono po svojoj želji i volji tražiti, već ćeš se posve na nj osloniti, naći ćeš se sjedinjena i umirena; jer ti ništa ne će biti tako slatko i ugodno kao odluka Božje volje.

Jer tkogod nakanu svoju čistim srcem k Bogu digne i svake se neuredne ljubavi ili mržnje na koje stvorenje oslobodi, bit će veoma sposoban primiti milost i vrijedan će biti dara pobožnosti.

Jer Gospod ondje daje svoj blagoslov, gdje nagje prazne posude.

I što se tko savršenije odreče svega, što je nisko, i preziruć sebe sam sebi obumre, s tim brže dolazi milost, obilnije ulazi i više uzdiže slobodno srce.

4. Tada će vidjeti i obilovati, diviti i raširit će se srce u njemu, jer je ruka Gospodnja s njim i sav se položio na ruku njegovu do navijek. „Eto tako će biti blagosloven čovjek“ (Ps.

*

127, 4.), koji svim srcem svojim traži Boga i uludo ne prima dušu svoju.

On će primajući svetu pričest biti dostojan velike milosti, da se s Bogom sjedini, jer ne gleda na svoju pobožnost i utjehu, već nad svaku pobožnost i utjehu pazi na slavu Božju i čast.

GLAVA XVI.

Svoje nevolje treba da očitujemo Hristu i njegovu milost da tražimo.

Glas učenikov.

1. O preslatki i premili Gospode, koga sada želim pobožno primiti, ti znaš moju slaboću i nevolju, koju trpim; u kolikom zlu i u kolikim grijesima ležim; kako sam često pritješnjavan, iskušavan, smućivan i kaljan.

K tebi dolazim po lijek, u tebe molim utjehu i olakšicu.

Progovaram k onomu, koji sve zna, kojemu je očevidno sve, što je u meni, i koji me jedin možeš potpuno utješiti i pomoći.

Ti znaš, kakvo dobro trebam prije svega i kako sam siromašan vrlinama.

2. Evo me pred tobom siromašna i gola, gdje ištem milost i prosim milosrgje.

Okrijepi gladna prosjaka svoga, raspali studen moju ognjem ljubavi svoje, rasvijetli sljepoću moju jasnoćom nazočnosti svoje.

Sve mi zemaljsko obrati u grčinu, sve teško i protivno u strpljivost, sve nisko i stvoreno u preziranje i zaborav.

Upravi srce moje k sebi u nebo i ne daj da lutam po zemlji.

Ti mi sam od sada budi sladak sve do vijeka; jer si sam hrana moja i piće moje, ljubav moja i veselje moje, slast moja i sve dobro moje.

3. Kamo sreće, da me svega svojom nazočnošću raspališ, užežeš i u sebe pretvoriš, da budem jedan duh s tobom po milosti unutrašnjega sjedinjenja i po rastapanju žarke ljubavi!

Ne dopusti, da gladan i žedan od tebe otidem, nego radi sa mnom milostivo, kako si često čudesno radio sa svecima svojim.

Koje čudo, ako sav s tebe gorim i u sebi obumrem, kad si ti oganj, koji svagda gori i nikad se ne gasi; ljubav, koja srca čisti i um prosvjetljuje?

GLAVA XVII.

O žarkoj ljubavi i živoj želji primiti Hrista.

Glas učenikov.

1. S najvećom pobožnošću i žarkom ljubavlju, sa svom željom i gorljivošću srca svojega želim te primiti, Gospode, kao što te mnogi sveci i pobožni ljudi pričešćujući se zaželješe, koji su ti najviše ugodili svetim životom i prevrućom pobožnošću.

O Bože moj, ljubavi vječna, sve dobro moje, sreće beskrajna, žudim te primiti s najžešćom željom i najdostojnijim poštovanjem, što ga je ikad koji svetac imao ili očutjeti mogao.

2. I premda nijesam dostojan da imam sva ona čuvstva pobožnosti, ipak ti prikazujem svu ljubav srca svojega, kao da sam imam one najdraže žarke želje.

Nego i sve, što pobožna duša može shvatiti i zaželjeti, sve to tebi pružam i prinosim s najvećim poštovanjem i u srdačnoj gorljivosti.

Ništa ne želim sebi pridržati nego sebe i sve svoje tebi dragovoljno i najradije hoću da žrtvujem.

Gospode Bože moj, Stvoritelju moj i Otkupitelju, s takovom težnjom, poštovanjem, hvalom i čašću; s takom vjerom, ufanjem i ljubavlju želim te danas primiti, kako te je primila i željela presveta majka tvoja, slavna Djeva Marija, kad je angjelu, vjesniku otajstva utjelovljenja, ponizno i pobožno odgovorila: „E v o s l u ž b e n i c e G o s p o d n j e, n e k a m i b u d e p o r i j e č i t v o j o j“ (Luka 1, 38.).

3. I kao što je blaženi preteča tvoj, najodličniji megju svecima, Ivan Krstitelj, u nazočnosti tvojoj radosno zaigrao u veselju Duha svetoga, dok je još bio zatvoren u utrobi materinoj, a poslije videći Isusa hodati megju ljudima, veoma je ponizno i pobožno govorio: „A p r i j a t e l j z a r u č n i k o v, k o j i s t o j i i s l u š a g a, r a d o š ć u s e r a d u j e g l a s u z a r u č n i k o v u“ (Ivan 3, 29); tako i ja želim da se raspalim velikim i svetim željama i da se tebi sam svim srcem prikažem.

Zato ti prinosim i prikazujem klicanja sviju pobožnih srdaca, žarke težnje, polete duha i vrhunaravna prosvjetljavanja i nebeska vigjenja sa svima krepostima i hvalama, kojima te je svako stvorenje slavilo na nebu i na zemlji i kojima će te

slaviti, za mene i za sve, koji su mi se preporučili za molitvu, da te svi dostojno hvale i u vijeke slave.

4. Primi zavjete moje Gospode, Bože moj, i želje beskrajne hvale i neizmjernoga blagosiljanja, kako te s pravom ide po množini neizrečene veličine tvoje.

Ovo ti prikazujem i želim prikazivati u svaki dan i čas vremena; i sve nebeske duhove i vjerne tvoje s molbama i čuvstvima, pozivljem i molim, da ti sa mnom zahvaljuju i da te slave.

5. Neka te hvale svi narodi, sva plemena i svi jezici; i neka s najvećim klicanjem i žarkom pobožnošću veličaju tvoje sveto i medeno ime.

I tkogod smjerno i pobožno slavi preuzvišeni sakramenat tvoj i s punom ga vjerom prima, neka bude dostojan naći kod tebe milost i milosrgje i neka ponizno moli za mene grješnika.

I kad postignu željenu pobožnost i uživano sjedinjenje, te dobro utješeni i divno okrijepljeni odstupe od svetoga stola nebeskoga, nek se izvole sjetiti mene siromaha.

GLAVA XVIII.

Nemoj radoznalo ispitivati sakramenta, nego ponizno pogji za Hristom podvrgavajući razum svoj svetoj vjeri.

Glas ljubimčev.

1. Valja ti se čuvati radoznala i nekorisna istraživanja ovoga predubokoga sakramenta, ako nijest rad potonuti u dubini sumnje.

„Tko istražuje veličanstvo, satri će ga slava“ (Posl. 25, 27). Više može Bog uraditi nego čovjek spoznati.

Podnosi se pobožno i ponizno ispitivanje istine, ako si svagda pripravan da primiš pouku i ako nastojiš hodati po zdravoj nauci otaca.

2. Blažena prostota, koja ostavlja teške putove istraživanja, te ide ravnom i tvrdom stazom zapovijedi Božjih.

Mnogi su izgubili pobožnost, kad su htjeli previsoke stvari istraživati.

Od tebe se ište vjera i iskren život, a ne visok um i dubina otajstva Božjih.

Ako ne shvataš i ne razumiješ, što je niže od tebe, kako ćeš dokučiti ono, što je nad tobom?

Podvrgni se Bogu i snizi razum svoj pred

vjerom, pa će ti se dati svjetlost znanja, koliko ti je korisno i potrebno.

3. Neki su teško iskušani zbog vjere i sakramenta, ali to ne valja njima pripisivati nego prije neprijatelju.

Ne mari i nemoj se razgovarati s mislima svojim, niti odgovaraj na sumnje, što ti ih gjavo ulijeva, nego vjeruj riječima Božjim, vjeruj njegovim svecima i prorocima, pa će od tebe pobjeći nevaljali neprijatelj.

Često je veoma korisno, da takovo što podnosi sluga Božji.

Jer nevjerne i grješnike ne iskušava, kad ih već sigurno drži; a pobožne i vjerne svakojako iskušava i muči.

4. Pogji dakle s prostom vjerom bez sumnje i s poniznim poštovanjem pristupi k sakramentu, i štogod ne možeš razumjeti, to mirno izruči Bogu svemogućemu.

Ne vara te Bog; vara se onaj, tko sam sebi odviše vjeruje.

Bog stupa s prostim ljudima, otkriva se poniznima i daje razum malašnima; otvora smisao čistim dušama, a sakriva milost radoznalima i oholima.

Čovječji je razum slab i može se prevariti, a prava se vjera ne može varati.

5. Svaki razum i prirodno istraživanje treba da ide za vjerom, a ne smije je pretjecati ni kršiti.

Jer vjera i ljubav tu najviše pretežu i skrovitim načinom djeluju u ovom presvetom i preuzvišenom sakramentu.

Vječni i neizmjerni Bog s beskrajnom snagom čini na nebu i na zemlji djela velika, koja se ne mogu istraživati, niti se može ući u trag divnim djelima njegovim.

Kad bi djela Božja bila takova, da bi ih ljudski razum lako shvatao, ne bi se moglo reći, da su divna i da se ne dadu izreći.

Molitve jutarnje.

1. Oče naš, koji si na nebesima; sveti se ime tvoje; dogji kraljevstvo tvoje; budi volja tvoja, kako na nebu i na zemlji. Kruh naš svakidašnji daj nam danas; i otpusti nam duge naše, kako i mi otpuštamo dužnicima našim; i ne uvedi nas u napast; nego izbavi nas od zla. Amen.

Zdravo Marija, milosti puna, Gospodin s tobom; blagoslovena ti megju ženama, i blagosloven plod utrobe tvoje Isus. Sveta Marija, Majko Božja, moli za nas griješnike, sada i na čas smrti naše. Amen.

Vjerujem u Boga, Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje. I u Isusa Hrista Sina njegova jedinoga, Gospodina našega; koji je začet od Duha svetoga, rogjen od Marije Djevice; mučen pod Poncijem Pilatom, raspet, umr'o i ukopan; sigje nad pakao, treći dan uskrse od mrtvih; uzagje na nebesa, sjedi s desne Boga Oca svemogućega; odonud će doći suditi žive i mrtve. Vjerujem u

Duha svetoga, svetu Crkvu katoličku, Svetih općinstvo, otpuštenje grijehâ, tijela uskrsnuće, život vječni. Amen.

2. Blagosloveno neka bude presveto Trojstvo i nerazdijeljeno Jedinstvo, Bog Otac, koji me je stvorio, Bog Sin, koji me je otkupio, Bog Duh sveti, koji me je posvetio. Blagosloveno neka bude sveto i neoskvrnjeno začeće blažene Djevice Marije.

Vjerujem u te, Bože moj, svim srcem svojim, i vjerujem sve ono, što me učiš po svojoj svetoj Crkvi; jer si ti sâm objavio, koji si neizmjerna i sveznala mudrost, prva i vječna istina.

Ufam se od neizmjerne dobrote i milosrgja tvoga, štogod dobro čekati i ufati mogu na ovom i na drugom svijetu, o Bože moj, jedino uzdanje i utočište moje. I ufam se ovo po zaslugama i vrijednostima muke i smrti Gospodina Isukrsta; jer si ti sve ovo obećao dati, koji si milostiv, svemoguć i vjeran u ispunjanju obećanja svojih.

Ljubim te, Bože moj, iz svega srca svoga više od sviju stvari zaradi tebe samoga i neizmjerne tvoje dobrote. Iz ove ljubavi kajem se i žao mi je iz svega srca moga, da sam ikada uvrijedio neprocijenjenu dobrotu tvoju. Budi milostiv meni griješniku. Mrzim na svaki grijeh kao na najveće

zlo. Odlučujem temeljito (čvrsto) i volim danas i u napredak svašta podnijeti i takogjer umrijeti nego tebe, predragi Bože, ikakvim grijehom, navlastito smrtnim, a osobito ovim N. uvrijediti.

Primi ovo, Gospodine, na veću slavu imena svoga, na čast prečiste Djevice Marije, svetoga angjela stražanina moga i sviju Svetih; na zahvalnost za primljena neizbrojena dobra, i za pokoru sviju grijeha mojih; za N. N., za duše vjernih mrtvih, za neprijatelje moje; i najposlije za dobiće proštenjâ (indulgencija), koja danas zadobiti mogu i želim.

Gospodine Bože, kralju neba i zemlje, milosrgje tvoje priklonito molim, dostoj se upraviti, posvetiti, vladati i uzdržati srce i tijelo moje, ćućenja, govorenja i činjenja moja u opsluživanju svetoga zakona tvoga; izbavi me od svakoga zla; budi mi na pomoć u napasti i u svakoj potrebi mojoj, da ispunivši zapovijedi tvoje dostojan budem sada i u vijeke s pomoću tvojom spasti se, Spasitelju svijeta, koji živiš i kraljuješ u vijeke vijeka. Amen.

Isuse, Marija, Josipe, u ruke vaše preporučujem tijelo i dušu svoju.

Angjele Božji, koji si stražanin moj, mene tebi

preporučena od previsoke milosti božanske danas prosvjetljavaj, čuvaj, upravljaj i vladaj. Amen.

Svi sveci i svetice Božje, sveti N., odvjetniče imena mojega, sveti N., molite za me, branite me od svakoga zla duše i tijela, i privedite me u život vječni. Amen.

Blagoslov svemogućega Boga Oca †, i Sina †, i Duha svetoga † neka sigje na me i na N. N. i ostane vazda. Amen.

3. Angjeo Gospodnji navijesti Mariji, i zače od Duha svetoga. Zdravo Marija.

Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj. Zdravo Marija.

I Riječ tijelom postade i prebiva megju nama. Zdravo Marija.

℣ Moli za nas sveta Bogorodice.

℟ Da dostojni budemo obećanja Hristovih.

Pomolimo se.

Milost svoju, molimo Gospodine, u pameti naše ulij, da koji po angjelovu navještenju Hrista Sina tvojega utjelovljenje (upućenje) poznasmo, po muci njegovoj i križu na slavu uskrsnuća privedeni budemo. Po istom Hristu Gospodinu našem. Amen.

I vjernih duše po milosrgju Božjem počinule u miru. Amen.

Molitve večernje.

Prostirem se pred tobom i klanjam se tebi Bogu živomu i pravomu, stvoritelju, otkupitelju i posvetitelju svomu. Vjerujem u te, o vječna istino, ufam se u te, o milosrgje beskrajno, ljubim tebe, o dobroto neizmjerna! Zahvaljujem tebi za sve darove tvoje, a osobito, što si me ovaj dan od svakoga zla duše i tijela milostivo sačuvao. Slava Ocu, i Sinu, i Duhu svetomu; kako bijaše u početak, i sada, i vazda, i u vijeke vijeka. Amen.

Dopusti mi, premilostivi Bože moj, još ovu milost: prosvijetli sada pamet moju, da se spomenem sviju grijeha svojih, u koje sam danas upao; probudi volju moju mogućom krepošću svojom, da zažalim poniženim i skrušenim srcem, što sam bezobrazno uvrijedio tebe, najveće dobro svoje.

Protresi sada misli, riječi i djela svoja. Da nijesi danas imao misli nečiste, srdite, osvetljive i sumnjive, i u njima se zadržavao? Da nijesi takogjer govorio riječi nečiste? Da se nijesi krivo zakleo? Da nijesi koga proklinjao, psovao, opadao i ozloglašivao? Da nijesi kojim zlim djelom Boga ili bližnjega uvrijedio? Da nijesi bližnjemu koju štetu učinio? Da mu nijesi dao zao izgled ili zlu priliku? Da se nijesi oblijenio učiniti, što je od Boga ili od Crkve

ili od starijega zapovjegjeno? Još promisli, kako si ovaj dan proveo, navlastito ako je dan svečani? Da ga nijesi proveo dangubeći, pijući isprazno razgovarajući se? Kako si se starao za svoje i svojih ukućana spasenje? S kakvom si pomnjom i vrućošću govorio molitve svoje? Zatim se imaš pokajati na ovaj ili slični način:

Pokajanje.

Progje mi ovaj danak, kao da ga i ne bi bilo. Tako će mi proći i sutrašnji i ostali danci života mojega. Ako sam ja danas, nahodeći se u milosti Božjoj, štogod dobra s dobrom namjerom učinio, blago meni, jer je Bog obećao nebesku plaću onima, koji dobro djeluju. Ako sam pak upao u grijeh smrtni, jao meni, pravdi Božjoj uteći ne mogu. Šta, ako li me noćas iza sna zovneš na sud svoj, o Isukrste? Šta će biti od mene? Ah, pomiluj me Bože po velikom milosrgju svome. Poznajem preveliku zloću svoju, ali i poznajem vele veće milosrgje tvoje.

I zato, ufajući se u neizmjerno milosrgje tvoje, kajem se, o Bože moj, i žao mi je iz svega srca mojega najvećma zato, što sam uvrijedio tebe, Boga svojega, neizmjerno dobro, koga ljubim više od svake stvari. Ah kamo sreća, da sam prije umr'o, nego tebe uvrijedio. Oprosti mi, Gospodine, oprosti. Obećavam temeljito, da ću se u napredak

po milosti tvojoj paziti svakoga grijeha, a osobito ovoga N. i dostojnu pokoru činiti. Dopusti mi, Gospodine, kreposnu (djelotvornu) milost svoju, da u svemu ugodim presvetoj volji tvojoj. Amen.

Preporuka.

Sahrani nas, Gospodine, kad bdimo, čuvaj nas, kad spavamo, da bdimo sa Hristom i počivamo u miru. Dostoj se, Gospodine, ovu noć bez grijeha sačuvati nas. Smiluj nam se, Gospodine, smiluj nam se.

P o m o l i m o s e.

Pohodi, molimo Gospodine, prebivalište ovo, i svaku zasjedu neprijateljevu od njega odvrni; angjeli tvoji sveti neka prebivaju u njemu, koji neka nas u miru čuvaju; i blagoslov tvoj nek bude na nama vazda. Amen.

Dopusti mi, Gospodine, ovu noć srećno i sveto počivati, da kao što si ti naredio, okrijepim tijelo svoje na službu tvoju. Kolikogod puta ovu noć odahnem, toliko puta nek je hvaljeno ime tvoje. Prečista Djevo i Majko Marija i svi Sveti, branite me noćas od svakoga zla. Angjele Božji, koji si stražanin moj, mene tebi preporučena od prevelike milosti božanske noćas čuvaj, upravljaj, prosvjetljavaj i vladaj. Amen.

*

Gospodin nas blagoslovio, od nagle nenadne i zle smrti i od svakoga zla sačuvao, i u vječni život priveo, i dušama vjernih mrtvih pokoj vječni darovao. Amen.

Isuse, Marija, Josipe,

vama preporučujem tijelo i dušu svoju. Amen.

Poškropivši blagoslovenom vodom sebe i posteljicu, reci:

U ime Oca, i sina, i Duha svetoga. Amen.

Misne molitve.

Promišljanje muke i smrti Hristove pod svetom misom.

Namjena.

Prvo nego misnik k oltaru pristupi.

Pred tobom padam u duhu poniznosti i u strahu srca, o presveta Trojica, jedini Bože! Ispovijedam nedostojnost svoju, da ja nijesam vrijedan biti u crkvi, kući tvojoj, kod presvete i strašne žrtve mise zaradi prevelikih grijeha svojih, od kojih se kajem i na njih mrzim svim srcem svojim; jer sam njima uvrijedio tebe Boga svojega, najveće dobro, kojega ljubim svim srcem svojim, i zato po milosti tvojoj temeljito obećavam više nigda ne griješiti.

Smiluj se na me, o Bože moj, i primi ovu žrtvu presvetu tijela i krvi Gospodina našega Isusa Hrista, koju sjedinjenu sa žrtvom od istoga Gospodina Isusa Hrista na posljednjoj večeri i na oltaru križa prinesenom ja tvoje nedostojno stvorenje prinosim tebi sa svom mogućom pobožnošću na svjedočanstvo preuzvišenoga veličanstva tvojega, a moje i svakoga stvorenja podložnosti previšnjemu gospodstvu i vlasti tvojoj.

Na spomen pregorke muke i smrti Spasitelja našega; na čast i napredak slave blažene Djevice Marije i svega dvora nebeskoga, a osobito na poštenje onijeh Svetih, kojih se uspomena danas čini u sv. misi.

Na dužnu zahvalnost: za dar otkupljenja i za ostale darove, koje si mi nedostojnu griješniku udijelio i unaprijed udijeliti hoćeš.

Za pokoru i zadovoljštinu grijeha mojih i sviju vjernih živih i mrtvih; osobito pak prinosim tebi ovu presvetu žrtvu za ove N. N., za milost ovu N. i za one, za koje sam dužan moliti.

Pogledaj, Oče nebeski, na presvete rane i pregorku Muku Sina svojega Isukrsta, koji si hotio, da se uspomena njezina čini svaki dan u svetoj Crkvi tvojoj; i dopusti nam, da po ovoj svetoj misi postanemo dionici ploda od muke i smrti njegove. Po istom Hristu Gospodinu našem. Amen.

Misnik ide k oltaru.

Promisli: Hrist ide u vrt.

O Gospodine Isukrste, koji si hotio pregorku muku svoju početi u vrtu Getsemani, da zadovoljiš za prvi grijeh roditeljâ naših u vrtu raja

zemaljskoga učinjeni, za onu žalost i tugu, koju si iduć̀i u vrt i u njemu od nastajne muke podnio, dopusti mi ovu milost, da ja, spominjuć̀i se pregorke muke tvoje u početak svake tegobe, nju strpljivo podnesem na čast muke tvoje. Amen.

Misnik počinje misu govoriti.

Hrist počinje na Maslinskoj gori moliti.

Pristupam pred oltar milosrgja tvojega, o Gospodine Isukrste, i ponizno molim te za preužganu tvoju na Maslinskoj gori molitvu, dopusti mi milost s užganom pobožnošću molitvu činiti, po njoj k tebi se uteć̀i, da ne dogjem u napast, i svetu misu slušati, da tebi dostojnu čast ukažem. Amen.

Misnik prignut govori ispovijed općinsku.

Hrist na zemlju prostrt znoji se krvavim znojem.

O Gospodine Isukrste, koji pod bremenom grijeha naših na zemlju prostrt moliš, i znojeć̀i se krvavim znojem krvavima suzama plačeš naše grijehe, ispovijedam tebi, da sam sagriješio mnogo mišljenjem, govorenjem i činjenjem: moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh! Zato molim te, dopusti mi skrušeno srce, da vrućima od ljubavi tvoje suzama oplačem grijehe svoje. Amen.

Misnik po ispovijedi općinskoj moli.

Hrista angjeo potkrepljuje.

O Isukrste ožalošć̀eni i od angjela potkrijepljeni, dostoj se potkrijepiti mene u svakoj žalosti, da i

ja volju svoju Božjoj podloživši uzdahnem: Oče, ako je moguće, neka me mimoigje čaša ova, nevolja ova; ali opet ne kako ja hoću nego kako ti. Neka bude volja tvoja. Amen.

Misnik ide k oltaru i cjeliva ga.

Juda došavši Hrista cjelovom izdaje.

O Gospodine Isukrste, za onu ljubav, kojom si od Jude izdajnika himbenim cjelovom pozdravljen njega prijateljem nazvao, daj mi kriepost kršć̀anskom ljubavlju ljubiti neprijatelje moje. Amen.

Misnik ide na kraj oltara.

Hrist svezan ide iz vrta.

O Isukrste konopcima svezani i iz vrta povedeni, od úžâ grijèhâ mojih odriješi me i ljubavlju svojom priveži me k sebi, da se nigda ne odijelim od tebe. Amen.

Početak čitanja mise.

Početak suda Hristova.

O Isukrste suče svega svijeta, najprvo od Anne suca sugjeni i od sluge nemilom zaušnicom udareni, evo ja po sudu svome ispovijedam, da sam preveliki griješnik. Zato ruke dižem moleć̀i te za onu krotkost, s kojom si onaj udarac podnio, oprosti mi griješna djela ruku mojih. Amen.

Misnik govori: Kyrie eleison.

Petar govori, da Hrista ne poznaje.

O Isukrste u kuć̀i Kaifinoj pogrgjeni, kada se

spominjem, da te je Petar učenik tvoj tri puta zatajao, u strahu i drhtu uzdišem: Gospodine pomiluj, jer ja poznajem slabu i na zlo nagnutu narav svoju. Hriste pomiluj, od društva i prigode grješne sačuvaj me. Gospodine pomiluj, i ne pripusti, da grijehom smrtnim zatajim tebe, kojega poznajem i ispovijedam Gospodina i Boga svoga. Amen.

Misnik obrativši se govori: Gospodin s vama (Dominus vobiscum).

Hrist obrativši se pogleda Petra.

O Gospodine, budi vazda sa mnom po milosti, da u grijeh smrtni ne upadnem. Ako bi pak kada po nesreći upao, pogledaj i na me okom milosrgja svojega, da i ja odmah kao Petar zaplačem i ne prestanem do smrti plakati grijeh svoj. Amen.

Misnik ide molitvu i epistolu govoriti.

Hrist ide k Pilatu na sud.

O Isukrste, sviju kreposti i svetosti ogledalo, za ono čudesno mučanje, kojim si ti kod Pilata optužen kriva svjedočanstva podnio, dopusti mi ovu kriepost, da i ja ljúdî protiv mene sumnje, kriva svjedočanstva i ozloglašivanja strpljivo podnoseći ugodim tebi. Neka ljudi o meni govore šta im drago; udijeli mi samo, da se nagjem pravedan pred očima tvojim. Amen.

Misnik ide nasred oltara.

Hrist ide k Herodu.

O Isukrste, Mudrosti vječna, za onu pogrdu,

koju si od Heroda u bijeloj sviti obučen podnio, molim te, daj mi nebesku mudrost sve svjetovno za ništa držati, tebe Spasitelja mojega porugana i raspeta poznati i slijediti. Amen.

Misnik ide čitati evangjelje.

Hrist priveden opet ide k Pilatu.

O Isukrste, učitelju istine, od suca do suca, od Heroda do Pilata potezani, ondje optuženi, pogrgjeni i gori od Barabe, očitoga ubojice, procijenjeni, ajme, koliko puta i ja za ništa držeći istinu i nauk tvoga svetoga evangjelja za ništa sam držao tebe, kada sam za kakovugod lažnu nasladu pogrdio zapovijedi tvoje. Oprosti Gospodine, i dopusti mi milost po nauku svetoga evangjelja život moj u napredak upravljati i svrhu svake stvari tebe najveće i neizmjerno dobro procjenjivati. Amen.

Misnik otkriva kalež.

Židovi Hrista svlače.

O Gospodine Isukrste od Židova svlačeni i k stupu privezani, daj mi slobodu svetu pravo i cjelovito otkriti i očitovati na ispovijedi grijehe moje, da zaodjeven svitom milosti nju čuvam neoskvrnjenu do smrti. Amen.

Misnik prinosi hostiju i kalež.

Hristovo bičovanje.

O nebeski Oče, prinosim tebi za grijehe svoje

nemilostivo bičovanje poljubljenoga Sina tvojega, i molim te priklonito, dopusti mi milost, da ja u napredak grijesima svojim nigda ne povrijedim presvetih rana njegovih. Za pokoru pak svojih grijeha prošavših sve biče i nevolje primam dragovoljno od očinske ruke tvoje. Kriv sam, Gospodine, i kriv sam premnogo! Bičuj me i pokaraj ovdje za grijehe moje kao milostivi otac, da me na drugom svijetu ne pokaraš kao strašni sudac Amen.

Misnik kalež pokriva.

Hristovo krunisanje.

O Isukrste, kralju vječne slave, poklanjam ti se kao kralju svomu, i za ono nemilo krunisanje trnovo molim te, udijeli mi milost pokore tako žestoke i oštre, da iz probodena i ranjena strahom i ljubavlju tvojom srca mojega proteku suze dostojne nebeske krune. Amen.

Misnik pere prste.

Pilat pere ruke.

O Isukrste, Jaganjče prepravedni, za kojega je sâm Pilat umivanjem ruku svojih svjedočio, da si pravedan, kada reče: Nedužan sam ja od krvi pravednika ovoga, ne pogubi s opakima, Bože, duše moje; ja ću pokornim suzama, a ti krepošću krvi svoje operi dušu moju i nju od svakoga pomanjkanja očisti.

Misnik govori puku: Molite braćo (Orate fratres.)

Pilat govori puku: Evo čovjeka.

O Gospodine Isukrste, pravi Bože i zajedno pravi čovječe, kako potkrepljuju mene riječi one Pilatove o tebi rečene: Evo čovjeka! Potkrepljuju mene nevoljna drhtavca, koji toliko godina ležim nemoćan od premnogih rana grijeha svojih, i koji drugoga čovjeka nemam, u kojega bi se mogao ufati, nego tebe. Ti dakle, koji si za me čovjekom postao, smiluj mi se, budi mi čovjek, budi pomoćnik moj, izliječi mi griješne rane, o Isuse, ufanje moje! Amen.

Misnik govori na glas predslovlje pred Sanctus (Svet).

Pilat sudi Hrista na smrt.

O Gospodine Isukrste, suče sviju živih i mrtvih, od Pilata na viku Židovâ nepravedno osugjeni, za onu k nama ljubav, s kojom si smrtnu osudu za nas primio, kada dogješ suditi, nemoj me osuditi. Daj mi sada bojati se tvojega strašnoga suda, i na sudnji dan čuti radosnu osudu u život vječni da tebe s Ocem i Duhom svetim slavim pjevajući: Svet, svet, svet, Gospodin Bog nad vojskama, Amen.

Misnik čini križe nad kaležem i hostijom.

Hrist uzima na se križ.

O Gospodine Isukrste, koji si dragovoljno uzeo preteški križ na izranjena ramena svoja, spomeni se sluga i službenica svojih, što stenjemo u ovoj dolini suznoj; dopusti nam krepost križiće i nevoljice naše dobrovoljno podnositi i po putu križa tebe do smrti vjerno slijediti. Amen.

Misnik rastegnuvši ruke moli.

Hrist križ noseći susrete Majku svoju.

O Gospodine Isukrste, kada preljubežljiva Majka tvoja susrete tebe i ugleda gdje nosiš križ, koliku žalost ti njezinu srcu i ona tvojemu zadade, tko će dostojno procijeniti? Ah molim te, dopusti i srcu mojemu jedan dijelak od onih njezinih žalosti, da ja žalim promišljajući tvoje muke i njezine žalosti. O Majko prežalosna, za ove žalosti tvoje molim te, budi mi utješiteljica u svakoj, a osobito smrtnoj žalosti. Amen.

Misnik drži ruke nad kaležem.

Veronika podaje Hristu ubrus (maramu).

O Gospodine Isukrste, koji si na ubrusu ostavio priliku svojega izranjenoga obraza, molim te ponizno, stavi je u srce moje, da nju promišljajući postanem životom svojim priličan tebi. Amen.

Misnik čini križ nad žrtvom.

Hrista pribijaju na križ.

O Gospodine Isukrste, za onu muku, koju ti čavli zadadoše, kada svete ruke i noge tvoje probodoše, probodi strahom svojim tijelo (put) moje, da ne pružam ruku svojih na zlo, da ne odstupim od zastave križa tvojega idući raskošnim i griješnim putem. Amen.

Misnik diže svetu hostiju.

Hrista raspeta dižu krvnici.

O Oče nebeski, pogledaj na poljubljenoga Sina svojega, koji je za nas raspet i od zemlje na križu uzvišen, ah, za križ i muku njegovu oprosti nam Gospodine, za križ i muku njegovu pomiluj nas nevoljne griješnike. Amen.

Misnik diže kalež.

Iz rana Hristovih teče krv.

O nebeski Oče, pogledaj na neprocijenjenu krv Sina svoga Isukrsta iz njegovih presvetih rana prolivenu. Ah molim te, za presvetu njegovu krv očisti nas, za presvetu krv njegovu spasi nas nevoljne i tamne griješnike. O krvi Hristova, napoj me, da u napredak duša moja ne žegja i ne želi raskošja ovoga svijeta. O krvi presveta, ugasi u meni griješne želje, da odaberem prvo krv svoju proliti, nego tebe, poljubljeni Isuse, uvrijediti! Amen.

Misnik čini spomen za mrtve.

Hrist na križu potajno moli.

O Gospodine Isukrste, koji si za sav ljudski rod na križu molio, učini me dionika molitve i muke, koju si za me prinesao Ocu nebeskomu, a vjerne mrtve učini dionike pokoja vječnoga. Amen.

Misnik se udara u prsi.

Ispovijest dobroga razbojnika.

O preljubežljivi Isuse, ja preveliki griješnik s dobrim razbojnikom skrušenim srcem i živim ufanjem vapijem k tebi: spomeni se mene; ja sam cijena presvete krvi tvoje, spomeni se mene sada a osobito na čas smrti moje, da me primiš u kraljevstvo svoje. Amen.

Misnik govori: Oče naš (Pater noster)

Sedam riječi Hristovih.

O Spasitelju premilostivi, za ono sedam tvojih svetih riječi na križu rečenih, a osobito za onu ljubežljivu preporuku, kojom si učenika Majci a nju učeniku preporučio i s njime nas njoj za sinove ostavio, izbavi me od svakoga zla, i daj mi preljubežljivoj Majci tako ugoditi, da se ona meni dostoji biti mati sada i na čas smrti Amen.

Misnik razlama sv. hostiju.

Hrist umire.

O Isuse, predobrostivi Otkupitelju, koji si za

ljubav našu hotio umrijeti, da mi živimo, ah, za pregorku smrt tvoju smiluj se duši mojoj, kada se dijeliti bude od tijela, primi nju u ruke svoje. Amen.

Misnik stavlja u kalež ulomak sv. hostije.

Duša Hristova sigje nad pakao.

O Isukrste, Dušoljupče, čija presveta duša sigje u limbo, da utješi i oslobodi duše starih otaca, ah, neka sigje krepost presvete krvi tvoje u muke čistila, da po njezinu dostojanstvu duše vjernih mrtvih oslobogjene uživaju pokoj vječni. Amen.

Misnik govori: Jaganjče Božji (Agnus Dei).

Mnogi daju znak pokore.

O Gospodine Isukrste, Jaganjče Božji za nas na križu žrtvovani, i ja s onima, koji se vraćaše s Kalvarije, udaram u prsi svoje, i s pokornim satnikom, po čijoj su zapovijedi sulicom otvorene prsi tvoje, ispovijedam, da si ti Sin Božji; ah, smiluj mi se, daj mi pravo poznanje grijeha mojih i skrušenje srca. O dobri Isuse, usliši me, u ovoj presvetoj rani svojoj sakrij me, ne dopusti, da se odijelim od tebe. Ovo je u nevoljama utjeha moja, u napastima obrana, u potrebama utočište; ovdje ću prebivati do smrti svoje. Amen.

Misnik uzima u ruke sv. hostiju.

Skidanje s križa tijela Hristova.

O Gospodine Isukrste, koji si hotio, da se tvoje mrtvo tijelo s križa skinuto i pomazano zavije u čisto platno, dopusti mi milost u presvetom oltarskom sakramentu tvoje živo tijelo s čistim srcem primati. Amen.

Misnikova pričest.

Hristov ukop.

O Gospodine Isukrste, nijesam dostojan, da unigješ pod krov tijela mojega; ali budući da, kao što hotje u novi grob biti ukopan, tako i u srcu našem hoćeš da prebivaš, zato preponizno molim te, stvori u meni novo srce, i premda te ne mogu u svetom sakramentu, sasvim tim želim te duhovno primiti. Dogji o slatki Isuse u moju dušu, u moje srce, ter ih užezi, neka gore ljubavlju tvojom; prebivaj u meni po milosti i ljubavi svojoj; ah, prebivaj i ostani u meni, o Isuse, do smrti moje. Pritisni presvete rane svoje kakono toliko pečata na srce moje, da te nigda ne izgubim. Budi sa mnom, dok i mene u grob postave, da iz njega slavno uskrsnem. Amen.

Misnik pokriva kalež.

Uskrsnuće Hristovo.

O Isukrste, Slavodobitniče smrti, koji si dušu s tijelom sjedinivši uskrsao, molim te za ovo radosno uskrsnuće, da ja iz groba starih griješnih običaja ustanem i u novini svetijega života hodim. Amen.

Misnik govori: Gospodin s vama. (Dominus vobiscum.)

Hrist ukaza se učenicima.

O Isukrste, veselje i radosti pravovjernih, molim te za tvoja radosna ukazanja, kojima si poljubljenu Majku svoju i učenike utješio i obradovao, ah, utješi me nevoljna i potkrijepi milošću i božanskim pohogjenjem svojim, da i ja tebe s tvojim odabranima mogu vidjeti, hvaliti i uživati u slavi tvojoj na vijeke. Amen.

Misnik govori molitve.

Hrist prebiva četrdeset dana s učenicima.

O Isukrste, preljubežljivi Učitelju, koji si poslije uskrsnuća četrdeset dana na zemlji prebivajući učenike svoje učio različita otajstva za vladanje Crkve, molim te priklonito, da me naučiš tvoju svetu volju poznati i savršeno izpuniti. Amen.

Misnik govori: Gospodin s vama. (Dominus vobiscum.)

Hrist uzigje na nebesa.

O Isukrste, Spasitelju preslavni, koji dovršivši otajstva spasenja uzigje na nebesa, molim te za preslavno uzašašće, rastavi srce moje od stvari

zemaljskih i potegni za sobom, da ištem što je vječno i k tebi doći svim srcem nastojim. Amen.

Misnik daje blagosov.

Dolazak Duha svetoga.

Blagoslovio nas svemogući Bog, Otac, i Sin, i Duh sveti. O predobrostivi Isukrste, pošalji nam svetoga Duha svojega, da pamet našu prosvijetli srca naša očisti, ognjem ljubavi užeže i darovima svojima napuni i posveti. Amen.

Misnik štije evangjelje.

Apostoli propovijedaju evangjelje.

O Gospodine Isukrste, koji si zapovjedio apostolima ići po svemu svijetu i evangjelje propovijedati, daj svetoj Crkvi svojoj brižljive učitelje i propovjednike. Prosvijetli tamnu pamet nevoljnih krivovjernika ti, koji si svjetlost istinita, što prosvetljava svakoga čovjeka, koji dolazi na svijet, da svi poznadu tebe Riječ vječnu, koja postade tijelo, da svi vjeruju jednu, svetu, katoličku i apostolsku Rimsku Crkvu. Obrati na pravu stazu grješnike da slijedeći nauk sv. evangjelja postanu sinovi Božji. Potkrijepi u milosti svojoj pravedne; daruj vjernim mrtvima svjetlost vječnu. Amen.

ostavi duše moje bez obilatoga blagoslova; moli ga, da mi milostivo oprosti sve, što sam primajući ovaj sakramenat presveti sagriješio. Amen.

Molitva da se dobije proštenje.

Gospodine Isukrste, Otkupitelju moj, ispovijedam, da sam se ja nevoljni griješnik toliko zadužio božanskoj pravdi tvojoj, da joj po sebi nijesam vrstan zadovoljno učiniti. Zato iz neizmjernoga blaga zasluga tvojih, presvete Majke tvoje i sviju Svetih ja želim i hoću da zadobijem proštenje današnje od tebe po namjesniku tvome dopušteno.

(*Ako hoćeš za se, reci*: Oprosti mi dakle, Spasitelju moj, vremenite kazni (pedepse), koje sam dužan podnijeti za premnoge grijehe svoje. — *Ako pak hoćeš za mrtve, one retke izostavivši, reci*: koje proštenje namjenjujem i odlučujem za dušu N. Smiluj se njoj, predobri Isuse, neka na nju sigju zasluge neprocijenjene krvi tvoje, da se oprosti od muka, koje podnosi. Privedi ju iz Čistila u mjesto rashlade, svjetlosti i pokoja vječnoga.)

Primi u to ime nedostojnu molitvicu moju, koju prinosim po namjeni svetoga oca pape, navlastito za uzvišivanje svete matere Crkve, za sjedinjivanje poglavica kršćanskih, za iskorjenjivanje

krivovjerstva. (Ako je još štogod naregjeno po namjeni papinoj, nadodaj.) Za čestitost pape Rimskoga: Gospodine, uzdrži ga, i živi ga, i učini ga blažena na zemlji, i ne daj ga u ruke neprijateljima njegovim.

Smiluj se Gospodine, smiluj se svetoj Crkvi katoličkoj, koju si mukom i smrću svojom utemeljio i podigao. Dostoj se čuvati djelo milosrgja svojega; dostoj se nju uzvisiti i umnožiti, i svijem pravovjernima udijeliti milost, da u pravoj vjeri i u kršćanskoj ljubavi do smrti opstojimo.

Smiluj se Gospodine nevoljnim i tamnim dušama krivovjerničkim neprocijenjenom krvlju tvojom otkupljenima, koje ginu u tmini zabluda. Dostoj se svakolika krivovjerstva iskorijeniti, da svi narodi svjetlošću tvojom prosvijetljeni u krilu svete matere Crkve pravu vjeru ispovijedaju srcem, jezikom i djelima.

Smiluj se Gospodine puku kršćanskomu, dostoj se kraljima i poglavicama kršćanskim milost svoju, mir i složnost darovati, da dignuvši vojske i neprijateljstva u jedinstvu i složnosti vladaju pukom i državama kršćanskim, neka vremena naša zaštitom tvojom budu mirna. Amen. — *Reci sedam Očenaaš i sedam Zdravomarija.*